

Nr 34.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till livsmedelsstadga m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 2 februari 1951 dagtecknad proposition, nr 63, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden,

dels anhållit om riksdagens yttrande över vid propositionen fogade förslag till

- 1) livsmedelsstadga;
- 2) förordning om ändring i hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 (nr 566); samt
- 3) förordning om införsel och utförsel av margarinvaror samt om kontroll över tillverkningen av dessa varor,

dels ock föreslagit riksdagen att antaga därvid fogade förslag till

- 4) förordning om ändrad lydelse av 12 § förordningen den 8 maj 1925 (nr 119) angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker;
- 5) förordning om ändrad lydelse av 27 § förordningen den 15 december 1939 (nr 887) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker;
- 6) förordning om ändring i förordningen den 22 december 1939 (nr 919) om skatt å läskedrycker; samt
- 7) förordning angående ändrad lydelse av förordningen den 17 juni 1943 (nr 344) om rätt att använda sackarin vid tillverkning av maltdrycker av andra klassen.

Propositionen har, såvitt angår de under punkterna 1)—3) upptagna författningsförslagen, hänvisats till lagutskott och tilldelats andra lagutskottet. I övrigt har propositionen hänvisats till bevillningsutskottet.

De under punkterna 1)—3) omförmälda författningsförslagen äro av följande lydelse:

1) Förslag
till
Livsmedelsstadga.

Härigenom förordnas som följer.

1 kap. Inledande bestämmelser.

1 §.

1 mom. Med livsmedel förstås i denna stadga varje till förtäring av människor avsedd vara, som tillför kroppen näringsämne samt icke, enligt vad därom är särskilt stadgat, är att hänföra till läkemedel.

Spannmål, sockerbetor och andra liknande vegetabiliska livsmedelsråvaror, vilka icke pläga förtäras i obearbetat skick och i allmänhet användas endast vid fabriksmässig eller därmed jämförlig livsmedelsframställning, hänförs dock icke enligt denna stadga till livsmedel.

2 mom. Vad i denna stadga föreskrives om livsmedel skall, även om varan icke jämlikt 1 mom. är att anse såsom livsmedel, i tillämpliga delar gälla

- a) tillsatser till livsmedel;
- b) för förtäring avsedda njutningsmedel;
- c) ersättnings- och utdrygningsmedel för livsmedel;
- d) sådana för förtäring avsedda läkemedel, vilkas sammansättning och tillverkning icke jämlikt gällande läkemedelsförfattningar äro underkastade särskild kontroll.

3 mom. Med tillsats till livsmedel förstås i denna stadga vara eller ämne, som är avsedd att, i allmänhet i ringa mängd, tillföras livsmedel — utan att ingå i detsamma såsom råvara — för att påverka dess färg, smak, konsistens eller hållbarhet eller för annat liknande ändamål och alltjämt finnes kvar i det färdiga livsmedlet. Vatten skall icke anses som tillsats, ändå att det är avsett att brukas som nyss sagts.

2 §.

Föreskrift i denna stadga, vilken gäller livsmedel som saluhålles, skall, där ej annat särskilt angives, äga tillämpning även beträffande livsmedel, som försäljes utan föregående saluhållande eller som serveras. Med servering avses tillhandahållande av färdigberedda livsmedel för förtäring på stället i restaurang, pensionat, matservering, kafé, konditori och kiosk eller

annorstädes, där verksamhet av liknande slag yrkesmässigt bedrives, ävensom i skola, sjukhus eller annan anstalt eller i särskild av industri eller annat företag anordnad utspisning för de i företaget anställda.

2 kap. Allmänna bestämmelser om livsmedels beskaffenhet.

3 §.

Vara eller ämne — däri inbegripna vatten och is — som användes vid framställning eller beredning av livsmedel för avsalu eller servering, får icke vara av sådan beskaffenhet eller tillföras under sådana förhållanden eller i sådan mängd, att det färdiga livsmedlet kan antagas bliva skadligt att förtära eller eljest otjänligt till människoföda.

4 §.

Såsom tillsats till livsmedel, som framställes eller beredes för avsalu, får, där annat ej framgår av bestämmelse i denna stadga, användas allenast vara eller ämne, som efter prövning i den ordning 5 § stadgar godkänts såsom tillsats för livsmedlet i fråga. Denna bestämmelse gäller dock icke tillsats, som användes vid tillredning av s. k. färdiglagad mat.

Godkännande, som i nästföregående stycke sägs, erfordras icke beträffande vara — annan än färgämne — som utvunnits ur djur eller växt genom torkning, värmebehandling, urlakning med vatten eller behandling av rent mekanisk natur, ej heller beträffande koksalt, socker och andra sockerarter, ättika och etylalkohol.

Beträffande vitaminisering av livsmedel gäller vad därom är särskilt stadgat.

5 §.

Godkännande enligt 4 § meddelas av kommerskollegium. Godkännande kan förenas med villkor och må återkallas, när särskilda skäl därtill äro. Kommerskollegium äger meddela bindande förklaring, huruvida vara i visst fall är att anse såsom tillsats till livsmedel.

Representanter för medicinalstyrelsen, veterinärstyrelsen och statens institut för folkhälsan skola tillkallas att närvara vid handläggningen hos kommerskollegium av ärende, som avses i första stycket.

Det åligger kommerskollegium att upprätta samt årligen offentliggöra förteckning å godkända tillsatser till livsmedel.

6 §.

Vara får icke saluhållas under angivande av att den är lämplig såsom tillsats till livsmedel i vidare mån än varan jämlikt denna stadga eller med stöd av densamma meddelat beslut får användas såsom dylik tillsats.

7 §.

1 mom. Vara får icke saluhållas såsom livsmedel eller överlämnas till annan för att användas såsom livsmedel,

om varan till följd av förskämning, förorening, felaktig beredning eller annan orsak kan antagas vara skadlig att förtära eller eljest otjänlig till människoföda;

om varan bearbetats eller hanterats av person, som därvid var eller kan misstänkas därvid hava varit behäftad med sådan sjukdom eller smitta eller sådant sår eller annan yttre skada, att varan kan antagas därigenom hava blivit skadlig att förtära eller eljest otjänlig till människoföda;

om varan eljest kan antagas förorsaka sjukdom eller överföra smitta.

2 mom. Oavsett om verkan som i 1 mom. sägs kan befaras eller ej, får vara icke saluhållas såsom livsmedel eller överlämnas till annan för att användas såsom livsmedel,

om varan innehåller mera än 3 milligram bly per kilogram, såvida icke tillstånd att ändock saluhålla varan meddelats av kommerskollegium;

om varan är omedelbart förpackad i papper eller annat material, som är färgat, målat, glättat, tryckt eller eljest behandlat med giftigt ämne, eller i folium av annan metall än aluminium eller tenn eller i tennfolium, vars blyhalt är större än ett gram per 100 gram, försåvitt fråga ej är om te i originalförpackning.

3 kap. Livsmedelslokaler m. m.

8 §.

Bestämmelserna i 9—11 §§ avse, där annat ej särskilt anges, följande slag av lokaler, nämligen

a) lokaler för framställning eller beredning av livsmedel, avsedda för försäljning eller för servering åt allmänheten;

b) lokaler för sådan servering;

c) lokaler för försäljning eller för förpackning eller förvaring till avsalu eller servering som nyss sagts av kött, charkuterivaror, vilt, fågel, färsk fisk, skaldjur, ägg, mjölk eller mjölkprodukter, margarinvaror, glass, bröd eller annat bakverk eller färdiglagad mat.

Med lokal för viss verksamhet avses icke blott sådant rum eller utrymme, vari verksamheten bedrives, utan även till densamma hörande biutrymmen, såsom lagerrum, omklädningsrum, tvätt- och diskrum. Såsom lokal anses jämväl fast kiosk.

Bestämmelserna i detta kapitel skola icke gälla ladugård, ej heller försäljnings- eller förvaringslokal, vari andra livsmedel icke försäljas eller förvaras än sådana, som äro inneslutna i förpackning av beskaffenhet att lämna livsmedlet nödigt skydd mot förorening, fukt och annan påverkan utifrån.

9 §.

1 mom. Innan lokal, som avses i 8 §, tages i bruk, skall lokalens innehavare skriftligen anmäla förhållandet till hälsovårdsnämnden. Anmälan skall innehålla uppgift om fastighetsägarens och näringsidkarens namn och adress ävensom om rörelsens art och belägenhet.

2 mom. Lokal får ej, därest ej nedan annorlunda stadgas, tagas i anspråk för ändamål, som avses i 8 §, förrän hälsovårdsnämnden efter lokalens färdigställande utfärdat bevis, att lokalen godkänts. Sådant bevis skall upptaga — förutom lokalens belägenhet — fastighetsägarens samt, därest rörelsen drives av annan, dennes namn eller firma ävensom det ändamål, för vilket lokalen godkänts.

Godkännande kan av hälsovårdsnämnden återkallas, om lokalen till följd av att den däri bedrivna rörelsen utvidgats eller underhållet av lokalen väsentligt eftersatts icke längre fyller de krav, som enligt de i hälsovårdsområdet gällande bestämmelserna uppställts för lokal med samma användning, eller eljest synnerliga skäl föreligga.

Ombygges lokal eller viktages eljest med densamma väsentlig förändring eller användes lokalen till annat ändamål än det, för vilket lokalen godkänts, är godkännandet icke längre gällande. I sådant fall skall vad i 1 mom. samt ovan i detta moment är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Vad i nästföregående båda stycken stadgas skall angivas i beviset om lokalens godkännande.

Beträffande arbetslokal, som avses i arbetarskyddslagen, bör hälsovårdsnämnd före godkännandet samråda med yrkesinspektören.

3 mom. Innan bevis meddelas om godkännande av lokal för slakteri eller för framställning av köttvaror, fiskvaror, margarinarvaror eller glass, skall hälsovårdsnämnden inhämta yttrande i ärendet beträffande lokal i stad med stadsveterinär av denne samt eljest av länsveterinär eller, efter dennes bemyndigande, av vederbörande distriktsveterinär. Innan bevis, som nu sagts, meddelas beträffande mejeri, skall hälsovårdsnämnden inhämta lantbruksstyrelsens yttrande.

4 mom. Har någon överlåtitt rörelse, som av honom bedrivits i lokal, varom förmäles i 8 §, skall han inom fjorton dagar därefter göra skriftlig anmälan om överlåtelsen till hälsovårdsnämnden.

5 mom. Vad ovan i 1—3 mom. stadgas skall icke gälla sådant slakteri eller sådan charkuterifabrik, som ställts under offentlig kontroll av veterinärstyrelsen, ej heller lokal för servering åt allmänheten, där serveringen omfattar allenast läskedrycker, saft och bakverk. Det åligger innehavare av rörelse, som nu sagts, att inom fjorton dagar efter det viss lokal tagits i anspråk för rörelsen, göra anmälan därom till hälsovårdsnämnden.

10 §.

1 mom. Lokal, som avses i 8 §, skall vara lämplig för sitt ändamål och fylla skäligen hygieniska krav. Härvid skall särskilt iakttagas följande.

Lokalen skall vara tillräckligt rymlig och ljus. Lager- och andra biutrymmen skola finnas i den utsträckning, som erfordras för det ändamål, vartill lokalen är avsedd. Lokalen skall vara försedd med lämpliga anordningar för luftväxling och, där så med hänsyn till varornas beskaffenhet erfordras, för kylning av varorna. Den skall hava lätt tillgång till vatten av lämplig beskaffenhet och, där så anses erforderligt, vara försedd med ändamålsenliga anordningar för beredning av varmvatten. Golv, väggar och tak ävensom bord, hyllor och annan inredning skola vara så beskaffade att de med lätthet kunna rengöras. Lokalen skall hava lämpliga anordningar för utestängande av flugor och råttor.

Lokalen skall vara utrustad med ett med hänsyn till personalens storlek tillräckligt antal tvättställ.

Lokalen får icke stå i förbindelse med bostad eller därtill hörande utrymme annat än genom förstuga, vindfång eller annat dylikt icke till bostad använt, väl ventilerat utrymme. Lokalen får ej heller eljest stå i sådan förbindelse med annan lokal, att sanitära olägenheter kunna antagas uppkomma därav.

Lokalen får ej ligga så nära utomhus beläget avträde eller urinkur, stall, fähus, svinhus, gödselstad eller upplag för orenlighet, att därav kan uppstå sanitär olägenhet.

2 mom. Serverings-, försäljnings- eller förvaringslokal, som är belägen inom område, där hälsovårdsstadgans bestämmelser för landet gälla, får, därest den i lokalen bedrivna rörelsen är av mindre omfattning, av hälsovårdsnämnden godkännas, även om lokalen icke till alla delar uppfyller de i 1 mom. givna särskilda föreskrifterna, därest viktiga sanitära krav icke eftersättas.

Vad i nästföregående stycke är stadgat skall, såväl i stad som på landet, gälla jämväl kiosk.

3 mom. I slakteri eller annan lokal för framställning av kött- eller fiskvaror ävensom i bryggeri och läskedrycksfabrik så ock, där så kan anses erforderligt, i annan lokal för framställning av livsmedel skall golvet i tillverkningslokalerna vara ogenomträngligt för vätska och luta ned mot spillvattensavlopp, försett med vattenlås.

4 mom. Angående mejerilokaler skall förutom vad ovan är stadgat gälla vad om sådana lokaler är föreskrivet i mejeristadgan.

11 §.

I lokal, som avses i 8 §, får icke förvaras vara eller ämne, som kan antagas bibringa i lokalen förvarade livsmedel främmande lukt eller smak eller eljest göra dem otjänliga till människoföda.

Lokalen ävensom sådana redskap, förvaringskärl och andra tillbehör, vilka användas därstädes, skola hållas rena och i gott stånd.

Golv i lokaler, där arbete dagligen bedrivs eller dit allmänheten äger

tillträde — dock icke magasinsutrymmen — skola rengöras dagligen efter slutat arbete. Detsamma gäller redskap, som äro i dagligt bruk.

4 kap. Livsmedels hantering m. m.

12 §.

Vid saluhållande av livsmedel samt vid framställning, beredning, förvaring, transport, uppläggning eller annan hantering av livsmedel, avsedda för försäljning eller servering, skola sådana försiktighetsmått vidtagas och i övrigt så förfaras, att livsmedlen icke förorenas eller bliva skadliga att förtära eller på annat sätt otjänliga till människoföda.

13 §.

1 mom. Livsmedel, som jämlikt 7 § ej får saluhållas, får ej förvaras i lokal, där livsmedel framställas, beredas, förpackas eller förvaras till avsalu eller servering eller där livsmedel saluhållas.

2 mom. Vara, som enligt giftstadgan är gift av första eller andra klassen eller som utgör färgämne eller annat konserveringsmedel än sådant som jämlikt 4 § eller med stöd därav meddelat beslut får användas såsom tillsats till kött- eller fiskvara, får icke utan särskilt tillstånd av kommerskollegium förvaras eller till något som helst ändamål användas inom lokal, där kött- eller fiskvara beredes för avsalu, och ej heller i rum, som står i direkt förbindelse med sådan lokal.

Utan hinder av vad sålunda stadgats får för köldalstring i kylmaskin avsedd vara ävensom mindre mängd av för laboratorieändamål nödig eller för kärls eller redskaps underhåll, rengöring och desinfektion ur teknisk synpunkt lämplig och ur hälsosynpunkt vid sådan användning ofarlig vara för dylikt ändamål förvaras eller användas i lokal, som visserligen står i samband med beredningslokålen men dock är väl avskild därifrån. Varan skall förvaras under lås, vartill endast rörelsens innehavare eller av honom utsedd person innehar nyckel.

3 mom. Det åligger innehavare av rörelse för framställning eller beredning av livsmedel, avsett till försäljning eller servering, att beträffande förvaring och användning, som i 2 mom. andra stycket sägs, ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, vilka, utöver vad denna stadga innehåller, kunna komma att av medicinalstyrelsen eller, i fråga om animala livsmedel, veterinärstyrelsen i samråd med kommerskollegium och arbetarskyddstyrelsen meddelas för viss rörelse.

14 §.

Vatten, som användes vid rengöring eller kylning av livsmedel, avsedda till försäljning eller servering, eller vid rengöring av kärl eller redskap, som användes vid beredning eller förvaring av sådana livsmedel, får icke

vara av sådan beskaffenhet, att det kan antagas göra livsmedlet skadligt att förtära eller på annat sätt otjänligt till människoföda.

Vad sålunda stadgats om vatten gäller ock is, som vid förvaring eller kylning av livsmedel, som i första stycket avses, kan komma i beröring med livsmedlet.

15 §.

1 mom. Käril, maskin eller redskap för beredning, förvaring eller servering av livsmedel får icke tillverkas, saluhållas eller eljest överlätas, därest kärlet, maskinen eller redskapet är av sådan beskaffenhet, att vid dess användning livsmedlet kommer i omedelbar beröring med zink, kadmium, bly, blyhaltig kautschuk eller färg eller med emalj, glasyr eller annat överdrag, varur vid minst tre gånger upprepad kokning, varje gång under en halv timme, med en vattenlösning innehållande 4 gram ättiksyra per 100 gram utlöses mer än sammanlagt 3 milligram bly per liter av kärlets rymd, eller med legering (förtening), som innehåller mer än 0,5 gram bly per 100 gram, där ej legeringen använts till lödning. Lödning skall vara anbragt på sådant sätt, att vid kokning, som ovan sägs, bly i större myckenhet än nyss nämnts icke utlöses.

2 mom. Käril, maskin eller redskap, som avses i 1 mom., får icke användas vid beredning eller förvaring av livsmedel för avsalu eller servering eller vid saluhållande av livsmedel och får ej heller förvaras i lokal, där livsmedel beredas eller förvaras för avsalu eller servering eller saluhållas, eller i rum, som står i direkt förbindelse med sådan lokal.

3 mom. Undantag från vad ovan i denna paragraf stadgas, kan, där så provas kunna ske utan olägenhet, medgivnas av den myndighet Kungl. Maj:t bestämmer, vilken myndighet därvid äger föreskriva särskilda villkor.

16 §.

Livsmedel få icke saluhållas eller för avsalu förvaras i flaskor, som kunna giva anledning till förväxling med flaskor av typ, som av Sveriges standardiseringskommission fastställts såsom svensk standard för giftflaskor.

17 §.

Vid transport med fordon av livsmedel, avsedda för försäljning eller servering, skall iakttagas,

att fordonet är lämpligt för ändamålet samt rent och snyggt hållet,

att fordonet icke samtidigt får brukas till transport av vara, som kan göra livsmedlen otjänliga till människoföda, med mindre erforderliga försiktighetsmått vidtagas för att förebygga sådan verkan,

samt att för ömtåliga livsmedel skall användas rent och snyggt omhölje eller underlag.

5 kap. Utomhushandel. Kringföringshandel.

18 §.

Styckat kött, mjölk, grädde, smör, margarin och fettemulsion må icke försäljas utomhus å allmän saluplats eller eljest från stånd, bord eller dylikt, utan att livsmedlet är inneslutet i förpackning av beskaffenhet att lämna detsamma nödigt skydd mot förorening, fukt och annan påverkan utifrån. Vad sålunda stadgats gäller dock icke renkött, som saluhålles av lapp eller eljest av renägare, och ej heller lantsmör, som saluhålles av producenten.

Livsmedel, som saluhållas utomhus, skola vara upplagda på underlag, som är lämpligt för varuslaget, och skola i möjligaste mån vara skyddade mot flugor och damm samt, där så är erforderligt, mot solljus och väta.

19 §.

Yrkesmässig försäljning av kött, charkuterivaror, smör, ost eller margarin eller av bröd eller annat bakverk må, där varorna icke äro inneslutna i förpackning av beskaffenhet att lämna varan nödigt skydd mot förorening, fukt och annan påverkan utifrån, bedrivas från fordon allenast därest utövaren av verksamheten förfogar över lokal, som på sätt 9 § stadgar godkänts såsom förvaringslokal för varor av det slag, försäljningen avser, samt endast med fordon, som av hälsovårdsnämnden i det hälsovårdsområde, inom vilket fordonet är stationerat, godkänts för att användas i sådan verksamhet.

Vad i första stycket stadgas äger icke tillämpning å lantbrukares försäljning vid enstaka tillfällen av egna produkter samt ej heller å försäljning av renkött, som bedrives av lappbefolkningen eller eljest av renägare.

20 §.

Yrkesmässig försäljning av färsk fisk, som är styckad eller flådd, må, där varorna icke äro inneslutna i förpackning av beskaffenhet som i 19 § första stycket sägs, bedrivas från motorfordon allenast under förutsättning att fordonet av hälsovårdsnämnden i det hälsovårdsområde, inom vilket fordonet är stationerat, godkänts för att användas i sådan verksamhet.

21 §.

Fordon, som avses i 19 eller 20 §, skall vara försett med skåp eller lådor av beskaffenhet att skydda de medförda varorna mot förorening samt, där fråga är om försäljning av kött, charkuterivaror, smör, margarin eller fisk, med anordningar för att hålla varorna i erforderlig grad avkylda. Fordonet skall jämväl vara försett med anordningar för handtvättning.

Närmare föreskrifter rörande fordonets beskaffenhet och utrustning meddelas av veterinärstyrelsen.

22 §.

Fordon må ej godkännas för längre tid än tre år i sänder. Godkännande får icke lämnas med mindre sökanden *dels* — utom i fall som avses i 20 § — styrker, att han förfogar över godkänd förvaringslokal, *dels ock* företer intyg, utfärdat av en av länsstyrelse för ändamålet förordnad veterinär, att fordonet vid besiktning, företagen den dag intyget dagtecknats, befunnits vara så anordnat och utrustat, som i 21 § och med stöd därav utfärdade bestämmelser föreskrives, samt jämväl i övrigt lämpligt för ändamålet. Intyget skall vara dagtecknat högst tre månader före det godkännande sökes. Formulär till intyg fastställs av veterinärstyrelsen.

23 §.

Rörande godkännande av fordon har hälsovårdsnämnden att utfärda bevis enligt formulär, som fastställs av veterinärstyrelsen. Godkännande kan av hälsovårdsnämnden återkallas, när skäl därtill äro.

Vid fordonets användning i kringföringshandel, varom här är fråga, skall beviset vara anbragt på lämplig, lätt tillgänglig plats på fordonet.

24 §.

När fordon användes för försäljning, som i 19 eller 20 § sägs, skall å fordonet medföras tvål och handduk.

Då försäljning pågår, skall försäljaren vara iförd överdragskläder eller förkläde jämte ärmskydd, allt av ljust tvättbart material. Under längre färd och då försäljning eljest icke äger rum skola dessa persedlar förvaras så att de icke förorenas. Vid försäljning skola undvikas starkt trafikerade platser, där livsmedlen lätt kunna förorenas av damm eller dylikt.

Under den tid godkännande av fordon gäller får icke i fordonets för livsmedel avsedda utrymmen förvaras vara eller ämne, som kan meddela livsmedlen främmande lukt eller smak eller på annat sätt göra dem otjänliga till människoföda. Skåp och lådor samt vid försäljningen använda förvaringskärl, redskap och andra tillbehör skola hållas rena och i gott stånd. Styckning av kött får äga rum allenast i mindre omfattning och endast inuti skåp eller på en från dess inre utdragen eller utfälld platta.

6 kap. Personalens hygien.

25 §.

Envar som sysslar med framställning eller beredning av livsmedel, avsedda för försäljning eller servering, eller eljest hanterat oförpackade sådana livsmedel, skall under arbetet iakttaga noggrann renlighet. Livsmedlen få ej beröras i vidare mån än som oundgängligen erfordras för arbetet. Verktyg böra användas, där så kan ske.

26 §.

Finnes skäl att antaga, att någon som är sysselsatt med arbete, varom förmåles i 25 §, är behäftad med sådan sjukdom eller smitta eller sådant sår eller annan yttre skada, som kan föranleda, att av honom hanterat livsmedel blir skadligt att förtära eller eljest otjänligt till människoföda, är han skyldig att efter anmodan av hälsovårdsnämnden undergå läkarundersökning på hälsovårdsområdets bekostnad. Finnes han därvid behäftad med sjukdom, smitta eller skada, som nyss sagts, äger nämnden förbjuda, att han deltagar i eller användes till arbete av ifrågavarande slag.

Då innehavare av eller föreståndare för verksamhet, i vilken bedrivs arbete som i 25 § sägs, fått kännedom om eller anledning att misstänka, att i dylikt arbete hos honom sysselsatt person är behäftad med sjukdom, smitta eller yttre skada, som förut sagts, eller erhållit vetskap om att sådan person sammanbor eller nyligen sammanbott med någon, som är eller misstänkes vara behäftad med sådan sjukdom eller smitta, är han pliktig att därom genast underrätta hälsovårdsnämnden i det hälsovårdsområde, inom vilket arbetet bedrivs.

Särskilda föreskrifter för personalen vid mejerier och mjölkförsäljningslokaler äro givna i tuberkulosförordningen och mejeristadgan.

7 kap. Märkning av livsmedel.

27 §.

Där i denna stadga föreskrives, att viss vara eller ock kärl, flaska, burk, kartong eller annan förpackning, vari varan saluhålles, skall vara märkt med viss uppgift eller påskrift, skall uppgiften eller påskriften på ett tydligt, lätt i ögonen fallande och varaktigt sätt vara anbragt på livsmedlet eller förpackningen eller på därå åsatt etikett.

28 §.

Saluhålles i detaljhandeln livsmedel i förpackat skick, skall, där nedan i denna stadga ej annorlunda föreskrives, förpackningen vara märkt med följande uppgifter, nämligen

- 1) innehållets benämning;
- 2) tillverkarens, förpackarens eller säljarens namn eller firma och hemvist, varvid om namnet eller firman avser annan än tillverkaren eller förpackaren, namnet eller firman skall föregås av orden »tillverkad för», »förpackad för», »distribuerad av» eller liknande;
- 3) innehållets totala vikt vid förpackningstillfället.

I stället för namn eller firma, som under 2) sägs, må användas allmänt känd förkortning därav. Hemvist behöver icke angivas i fråga om svenska aktiebolag eller eljest i fråga om större, allmänt kända företag.

Är innehållet i förpackning uteslutande eller till huvudsaklig del av fly-

tande beskaffenhet, må i stället för innehållets vikt vid förpackningstillfället angivas innehållets volym vid samma tillfälle.

Å förpackningen får icke angivas innehållets vikt brutto för netto.

29 §.

Är livsmedel, som saluhålles på sätt i 28 § första stycket angives, förpackat utom riket, må i stället för uppgift, som i nämnda stycke under 2) sägs, å förpackningen finnas angivna exportörens eller importörens namn eller firma och hemvist.

30 §.

1 mom. Bestämmelserna i 28 och 29 §§ gälla icke spritdrycker och vin ej heller malt- och läskedrycker.

2 mom. Märkning jämlikt 28 § erfordras icke

1) om livsmedlet förpackats å försäljningsstället eller å en för flera försäljningsställen avsedd, säljaren tillhörig central förpackningslokal;

2) om förpackningens innehåll har lägre vikt än 100 gram eller högre vikt än 10 kilogram;

3) beträffande bröd, smörgåsar, färsk frukt, färska grönsaker och andra färska livsmedel i fast form, om varan är förpackad allenast i genomskinligt papper eller annat liknande genomskinligt material.

31 §.

Saluhålles livsmedel, vid vars framställning eller beredning använts sackarin eller annat konstgjort sötmedel, som har högre söthetsgrad än socker men icke sockrets näringsvärde, i förpackat skick, skall förpackningen vara märkt med orden »Innehåller konstgjort sötmedel» eller »Innehåller sackarin». Vad sålunda stadgats skall icke gälla i fall som omförmälas i 30 § 2 mom. under 3) och ej heller i fråga om bröd och annat bakverk.

32 §.

Saluhålles livsmedel i förpackat skick under angivande av att varan är särskilt lämpad för barn, skall förpackningen vara märkt med uppgift om samtliga i varan ingående råvaror och tillsatser. Angives ej halten av varje råvara och tillsats, skall härvid råvara eller tillsats, som med högre viktsandel ingår i varan, sättas före råvara eller tillsats med lägre sådan andel.

33 §.

Beträffande livsmedel, som icke på grund av särskilt avtal står under strängare kontroll av svensk offentlig myndighet än som i allmänhet gäller för livsmedel av detta slag, får ej å förpackning, vari varan saluhålles, eller i annons eller reklam rörande varan angivas, att densamma står under kontroll av sådan myndighet.

34 §.

Å förpackning, vari livsmedel saluhålles, eller i annons eller annan reklam rörande varan får uttryck, som antyder att varan innehåller vitaminer, mineralämnen eller andra näringsämnen, vilka icke nämnvärt bidra till kaloritillförseln, användas, endast om tillika arten och halten av dylika ämnen närmare angivas. Uppgift om halten behöver dock icke lämnas beträffande mjölk, smör, ägg, oberedda eller djupfrysta kött- och fiskvaror samt frukt, bär och grönsaker i oberett eller djupfryst tillstånd.

8 kap. Särskilda bestämmelser om vissa livsmedel.*A. Inledande bestämmelser.*

35 §.

Är nedan i detta kapitel angivet, att livsmedel med viss varubenämning skall hava särskild sammansättning eller beskaffenhet, får vara icke saluhållas såsom livsmedel under sådan benämning eller under beteckning, som är liktydig med sådan benämning, utan att varan har sålunda föreskriven sammansättning eller beskaffenhet. Detta skall gälla, vare sig benämningen brukas ensam eller i ordsammanställning, som antyder likhet i användningen med den vara, vilken utmärkes genom benämningen, samt skall ock gälla motsvarande benämningar på främmande språk.

Vad i nästföregående stycke stadgats äger motsvarande tillämpning jämväl beträffande varubenämningarna mjölk och smör, och må förty vara icke saluhållas under någon av dessa benämningar utan att varan har den sammansättning eller beskaffenhet, som nedan i detta kapitel är föreskriven för mjölk eller smör som saluhålles.

36 §.

Utan hinder av vad i 35 § stadgats får vara, som är avsedd att utgöra ersättning för vara, för vilken sålunda viss benämning förbehållits, saluhållas under beteckning, vari sagda benämning ingår, under förutsättning att varans egenskap av ersättningsmedel uppenbart framgår av den använda beteckningen.

37 §.

I fall, där jämlikt 35 § eller annan bestämmelse i detta kapitel användandet av viss benämning å vara är förbjudet, får ej heller å varan, å förpackning, vari varan saluhålles, å omslag, vari den utlämnas, å anslag eller skylt, som hör till varan, eller i annons eller annan reklam rörande densamma finnas anbragt bild, teckning eller meddelande, varigenom åt varan kan givas sken av att utgöra den vara, som utmärkes genom sagda benämning.

B. Mjök, grädde, smör.

38 §.

Utöver bestämmelserna i 7 § skall beträffande mjök och grädde särskilt gälla, att dessa varor icke få saluhållas såsom livsmedel eller överlämnas till annan för att användas såsom livsmedel

1) om varan företer ett från det normala avvikande utseende;

2) om varan härrör från djur, vilket är eller skäligen kan antagas vara behäftat med sjukdom, som kan menligt inverka på varans beskaffenhet, såvida icke varan jämlikt särskild föreskrift likväl må användas till människoföda;

3) om varan härrör från djur, som blivit behandlat med läkemedel, vilket genom att övergå i varan eller på annat sätt kan göra densamma skadlig att förtära eller otjänlig till människoföda.

Beträffande förbud att inom vissa områden saluhålla opastöriserad mjök och grädde stadgas i pastöriseringsförordningen.

39 §.

Mjök eller grädde, som saluhålles, får icke vara tillsatt med färgämne eller i övrigt annat främmande ämne än sådant, som av kommerskollegium särskilt godkänts såsom tillsats till mjök.

40 §.

Mjök, som saluhålles, får icke vara utspädd med vatten. Ej heller får dylik mjök, utan att det särskilt angives, vara berövad något av sina naturliga beståndsdelar, såvida annat icke följer av särskilda föreskrifter, vilka av Kungl. Maj:t må vara meddelade angående reglering av fetthalten i mjök.

41 §.

Mjök får icke saluhållas under någon av beteckningarna kontrollmjök eller barnmjök eller under annan beteckning, som antyder, att mjöken är av särskilt sund beskaffenhet, med mindre hälsovårdsnämnden i den ort, där mjöken saluföres, lämnat tillstånd därtill.

Tillstånd, som i första stycket sägs, må allenast avse mjök från viss kreatursbesättning. Tillstånd må lämnas allenast under förutsättning att, på sätt veterinärstyrelsen föreskriver, styrkes, att besättningens hälsotillstånd samt förhållandena vid mjökens framställning, förvaring, transport, försäljning och behandling i övrigt äro tillfredsställande, samt på villkor att besättningen ävensom berörda förhållanden underkastas lämplig, fortlöpande kontroll. Erhåller hälsovårdsnämnden kännedom om att förutsättningarna för lämnat tillstånd icke längre äro för handen, skall tillståndet genast återkallas.

42 §.

Steriliserad mjölk eller grädde skall hava undergått sådan värmebehandling, att varan är fri från levande mikroorganismer, samt får saluhållas endast i slutna förpackning. Å denna skall, i fråga om grädde, varans fetthalt vara angiven. Vad sålunda stadgats om förpackning gäller dock icke vid servering.

43 §.

Grädde skall per 100 gram innehålla minst 12 gram mjölkfett.

Fet grädde, tjock grädde, vispgrädde eller grädde med annan tilläggsbeteckning, som antyder särskilt hög fetthalt, skall per 100 gram innehålla minst 40 gram mjölkfett.

44 §.

Smör, som saluhålles, skall innehålla minst 82 gram mjölkfett per 100 gram. Vattenhalten i dylikt smör får ej överstiga 16 gram per 100 gram. Smöret får icke vara tillverkat av mjölk eller grädde, som jämlikt 38 § ej får saluhållas, samt får utöver koksalt ej vara tillsatt med annat främmande ämne än sådant, som av kommerskollegium särskilt godkänts såsom tillsats till smör.

45 §.

När inhemskt smör saluhålles, skall någon av följande kvalitetsbeteckningar användas, nämligen

a) *runmärkt mejerismör*, varmed förstås smör, som vid mejeri med runmärkesrätt tillverkats i enlighet med de föreskrifter som statens jordbruksnämnd meddelar för begagnande av dylik rätt;

b) *mejerismör*, varmed förstås annat vid mejeri tillverkat smör än under a) sägs; samt

c) *lantsmör*, varmed förstås smör, som tillverkats annorstädes än vid mejeri.

Kvalitetsbeteckning, som nu sagts, skall — såvitt fråga ej är om lantsmör, som saluhålles å orten för tillverkningen — vara angiven på varans omslag eller på anslag, anbragt på eller omedelbart intill varan. Vad sålunda och i första stycket stadgats gäller icke vid servering.

Med mejeri avses i första stycket företag, som enligt mejeristadgan är att anse såsom mejeri.

Inhemskt smör får saluhållas under benämning, som angiver eller antyder, att varan är av särskilt god beskaffenhet, endast om smöret är runmärkt mejerismör.

Angående saluhållande och märkning av utländskt smör är särskilt stadgat.

C. Mjölkpulver (torrmjök) samt koncentrerad (kondenserad) mjök och grädde.

46 §.

1 mom. Mjökpulver (torrmjök) skall vara framställt av mjök av hygieniskt tillfredsställande beskaffenhet genom avlägsnande av däri ingående vatten.

Mjökpulver får ej innehålla eller vara tillsatt med annat främmande ämne än sådant, som av kommerskollegium särskilt godkänts såsom tillsats till mjökpulver.

2 mom. Mjökpulver får ej saluhållas under benämningen helmjökpulver eller liknande benämning, som antyder att varan har särskilt hög fetthalt, med mindre fetthalten uppgår till minst 24 gram per 100 gram i torrsubstansen.

3 mom. Mjökpulver med högre fetthalt än 1,5 gram per 100 gram får saluhållas endast i slutet förpackning, varå fetthalten finnes angiven, samt får vid förpackningstillfället innehålla högst 5 gram vatten per 100 gram.

Annat mjökpulver än i nästföregående stycke avses får saluhållas endast under benämningen skummjökpulver eller annan benämning, varav framgår, att varan tillverkats av skummjök.

4 mom. Angående förbud i vissa fall att försälja mjökpulver, tillverkat av icke pastöriserad mjök, stadgas i pastöriseringsförordningen.

47 §.

1 mom. Koncentrerad (kondenserad) mjök eller grädde skall vara framställd av mjök eller grädde av hygieniskt tillfredsställande beskaffenhet och får ej, utöver socker och andra sockerarter, vara tillsatt med annat främmande ämne än sådant, som av kommerskollegium särskilt godkänts såsom tillsats till koncentrerad mjök.

2 mom. Koncentrerad mjök får ej saluhållas under benämningen koncentrerad helmjök eller annan benämning, som anger att varan har särskilt hög fetthalt, med mindre fetthalten uppgår till minst 7 gram per 100 gram av varan.

3 mom. Koncentrerad mjök med högre fetthalt än 1 gram per 100 gram av den färdiga varan och koncentrerad grädde får saluhållas endast i slutet förpackning, varå fetthalten angivits. Förpackningen skall vidare vara märkt med uppgift, om varan är sötad eller ej.

Annan koncentrerad mjök än i nästföregående stycke avses får saluhållas endast under benämningen koncentrerad skummjök eller annan benämning, som anger att varan är tillverkad av skummjök.

Vad i detta moment stadgas gäller icke vid servering.

4 mom. Angående förbud i vissa fall att försälja koncentrerad mjök eller grädde, tillverkad av icke pastöriserad vara, stadgas i pastöriseringsförordningen.

D. Ost.

48 §.

Bestämmelserna i 49—52 §§ gälla ost framställd av komjölk ävensom smältost framställd av dylik ost. Från bestämmelsernas tillämpning undantagas mesost samt ost, som är avsedd att förtäras utan föregående lagring (färskost).

Ost, som helt eller delvis framställts av annan mjölk än komjölk, så ock smältost, som är framställd av sådan ost, får saluhållas endast om förhållandet uttryckligen angives. Beträffande ost, vari ingår annat fett än mjölkfett, stadgas i 57 och 58 §§.

Angående förbud i vissa fall att saluhålla färskost stadgas i pastöriseringsförrordningen.

49 §.

1 mom. Då ost som avses i 48 § första stycket saluhålles, skall den, därest ej nedan annorlunda stadgas eller undantag medgives av statens jordbruksnämnd, vara försedd med *ursprungsmärke* och *fetthaltsmärke* samt, då fråga är om annan ost än mjukost och smältost, *datummärke*. Märke skall vara anbragt på osten eller, därest osten i detaljhandeln saluhålles i förpackat skick, å förpackningen.

Ursprungsmärke skall utgöras av ett nummer, som av statens jordbruksnämnd tilldelats tillverkare eller importör av ost. I märkning för ost, som införts till riket, skall ingå ordet »Import». Märkning med uppgift om tillverkarens, förpackarens eller försäljarens namn eller firma och hemvist är icke erforderlig å ostförpackning, som försetts med ursprungsmärke.

Fetthaltsmärke skall för ost, som innehåller mindre fett än 10 gram per 100 gram torrsubstans utgöras av beteckningen SK samt för ost med högre fetthalt någon av beteckningarna 10 +, 20 +, 30 +, 40 +, 45 +, 50 + och 60 +, angivande att osten i torrsubstansen har lägst den fetthalt, som sålunda angivits.

Datummärke skall innehålla uppgift om dagen för ystningen.

2 mom. I fråga om ost, framställd av den, som bedriver tillverkning enbart med mjölk från eget jordbruk och under sådana förhållanden, att tillverkningen ej är att hänföra till mejeridrift, skall vad i 1 mom. stadgas äga tillämpning endast om osten saluhålles utom tillverkningsorten.

Bestämmelserna om fetthalts- och datummärke gälla icke ost, som införts till riket.

3 mom. Närmare föreskrifter om märkning enligt denna paragraf meddelas av statens jordbruksnämnd.

4 mom. Vad ovan i denna paragraf stadgas gäller icke vid servering.

50 §.

Ost får icke saluhållas under någon av nedan angivna beteckningar utan att innehålla minst följande fetthalt i torrsubstansen, nämligen

halvfet ost 30 gram per 100 gram,
 helfet ost 45 » » 100 »
 gräddost, smörst eller annan liknande beteckning 60 gram per 100 gram.

51 §.

Ost, vars yta helt eller delvis är färgad, får icke saluhållas utan tillstånd av statens jordbruksnämnd.

52 §.

Saluhålles smältost i förpackat skick, skall förpackningen vara märkt med ordet »smältost».

53 §.

1 mom. Mesvara (mesost, messmör) skall vara tillverkad genom indunstning av vassle (mesmassa), framställd av ko- eller getmjölk.

2 mom. Mesvara, som saluhålles under benämningen gräddmesost eller gräddmessmör eller annan benämning, vilken antyder att varan har särskilt hög fetthalt, skall innehålla minst 10 gram fett per 100 gram torrsubstans. Saluhålles varan i förpackning, skall denna vara märkt med uppgift om lägsta fetthalten i varan.

E. Margarinvaror.

Inledande bestämmelse.

54 §.

Margarinvaror äro enligt denna stadga margarin, margarinost, fettemulsion och konstister.

I denna stadga förstås

med margarin varje till människoföda avsedd smörliknande vara, i vilken ingår annat fett än mjölkfett;

med margarinost sådan ost eller ostmassa, vari ingår annat fett än mjölkfett;

med fettemulsion varje till människoföda avsedd, grädd- eller mjölkliknande vara, i vilken ingår annat fett än mjölkfett;

med konstister varje med konst framställt, till människoföda avsett samt till färg och konsistens isterliknande fett av vad ursprung, blandning eller sammansättning som helst, såvida däri ingår annat fett än svinfett.

M a r g a r i n.

55 §.

Margarin, som saluhålles, skall innehålla minst 82 gram fett per 100 gram samt vara försatt med potatisstärkelse i sådan mängd, att den färdiga varan innehåller minst 0,2 gram sådan stärkelse per 100 gram.

Närmare föreskrifter om tillsättande av potatisstärkelse till margarin meddelas av statens institut för folkhälsan.

Vattenhalten i margarin, som i första stycket sägs, får ej överstiga 16 gram per 100 gram.

56 §.

1 mom. Margarin får — med undantag som nedan i 2 mom. sägs — saluhållas allenast i förpackning, som utvändigt å botten och lock samt å höjdsidorna är märkt med ordet »Margarin». Botten å förpackningen skall, därest den utgöres av trä, antingen vara firsidig eller hava sådan oval form, att dess längd är minst en och en halv gång dess bredd.

2 mom. I detaljhandeln må — utan hinder av vad i 1 mom. stadgas — margarin saluhållas i klumpar eller mindre stycken, under förutsättning att å varan finnes anbragt en skylt eller etikett med påskrift i röd färg av ordet »Margarin». Varan må dock — förutom i förpackning som i 1 mom. sägs — utlämnas allenast i omslag, som är märkt med dylik påskrift.

3 mom. Är varan av utländsk tillverkning, skall förpackning, skylt, etikett eller omslag, som i 1 eller 2 mom. sägs, jämväl vara märkt med ordet »Utländsk».

4 mom. Vad ovan i denna paragraf stadgas gäller icke vid servering.

M a r g a r i n o s t.

57 §.

Margarinost, som saluhålles, skall vara försatt med sesamolja till en mängd, som motsvarar minst 5 gram per 100 gram av det fett och de växtoljor, som användas vid tillverkningen, sesamoljan däri icke inbegripen.

Närmare föreskrifter rörande tillsättande av sesamolja meddelas av statens institut för folkhälsan.

58 §.

Margarinost får icke saluhållas, om icke å ostens samtliga ytor vid pressningen intryckts ordet »Margarinost» jämte tillverkarens namn så ock fetthaltsmärke enligt de regler som gälla för ost.

Margarinost, vars yta är helt eller delvis färgad, får ej saluhållas utan tillstånd av statens jordbruksnämnd.

Är margarinost av utländsk tillverkning skall osten vid saluhållandet vara märkt med ordet »Utländsk». Å sådan ost må i stället för tillverkarens namn vara angivet namnet å den, för vars räkning osten införts till riket.

F e t t e m u l s i o n.

59 §.

Fettemulsion, som saluhålles, skall innehålla minst 12 gram fett per 100 gram och skall vara försatt med sesamolja till en mängd, som motsvarar

minst 5 gram per 100 gram av det fett och de växtoljor, som användas vid tillverkningen, sesamoljan däri icke inbegripen.

Närmare föreskrifter angående tillsättning av sesamolja meddelas av statens institut för folkhälsan.

Saluhålles fettemulsion under tilläggsbeteckning, som angiver eller antyder att varan har särskilt hög fetthalt, skall varan innehålla minst 40 gram fett per 100 gram.

60 §.

Fettemulsion får saluhållas allenast i slutna förpackning, som är märkt med ordet »Fettemulsion». Är varan av utländsk tillverkning, skall förpackningen dessutom vara märkt med ordet »Utländsk».

Vad i första stycket stadgas gäller icke vid servering.

K o n s t i s t e r .

61 §.

Beträffande konstister skall gälla vad i 56 § stadgas om margarin, dock att förpackning eller omslag, vari varan saluhålles eller utlämnas, samt skylt eller etikett, som är anbragt å varan, skall vara märkt med ordet »Konstister» i stället för »Margarin».

G e m e n s a m m a b e s t ä m m e l s e r .

62 §.

Inom byggnad, där tillverkning av margarinvara äger rum, får ej för avsalu framställas smör, ost, grädde eller sådana gräddliknande produkter, som uteslutande innehålla mjölkfett.

Margarin eller annat för margarintillverkning användbart fett än mjölkfett får icke förvaras i lokal, där smör eller ost tillverkas för avsalu eller där smör samlas för export. Ej heller får fettemulsion förvaras i lokal, där smör eller ost tillverkas för avsalu.

63 §.

1 mom. Margarinvara får ej utbjudas eller försäljas under benämning, vari ingår något av orden smör, grädde, mjölk, mejeri, ko, ladugård och herrgård eller ord, som häntyder på varumärke, som är registrerat för lantbruksprodukter, eller, med undantag för orden margarinost och konstister, annat ord, som giver varan sken av att hava samband med eller eljest häntyder på lantushållning eller mejerihantering. Ej heller får utbjudande eller försäljning ske under angivande av att varan härrör från en tillverkare, i vars firma ingår ord, som enligt vad ovan sagts är förbjudet.

Vad i första stycket stadgas skall dock icke utgöra hinder för att vid utbjudande eller försäljning av margarinvara använda varumärke, som registrerats för varan, innan varumärke, som i första stycket avses, regist-

rerats för lantbruksprodukt. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning i fråga om användande av firma.

2 mom. Vid utbudande eller försäljning av margarinvara får ej å varan eller dess förpackning, omslag eller dylikt eller å anslag eller skylt, som hänsyftar på varan, finnas anbragt bild, teckning eller meddelande, som giver varan sken av att hava samband med eller som eljest häntyder på lanthushållning eller mejerihantering. Ej heller får margarin, margarinost eller fettemulsion saluhållas under tillkännagivande att i varan ingår fett, framställt ur mjölk.

Vad i nästföregående stycke sägs gäller icke beträffande sådant meddelande angående fetthalt, i vilket samtidigt angivas dels halten av ur mjölk framställt fett, dels ock övriga i varan ingående fettämnen ävensom halten av dylika ämnen.

3 mom. I räkningar, fakturor, fraktsedlar, konossement, slutsedlar, leveranskontrakt och andra dylika skriftliga handlingar, som angå margarinvara, skall varans beskaffenhet uttryckligen angivas. Är varan av utländsk tillverkning, skall jämväl detta tydligt utmärkas å handlingen.

F. Glass.

64 §.

1 mom. Glass får icke saluhållas, med mindre den färdiga glassblandningen (glassmassan) före frysningen underkastats värmebehandling (pastörisering) enligt de anvisningar, veterinärstyrelsen meddelar, samt glassmassan, där frysningen icke skett inom två timmar efter pastöriseringen, efter densamma fram till frysningen förvarats vid en temperatur av högst + 4° Celsius. Omfrusen glass får icke saluhållas.

Veterinärstyrelsen äger medgiva undantag från vad i första stycket stadgas om pastörisering av glassmassan samt därvid föreskriva särskilda villkor.

2 mom. Gräddglass skall innehålla minst 12 gram mjölkfett per 100 gram. Annat fettämne får icke användas såsom råvara vid tillverkning av gräddglass.

G. Kött och andra köttvaror.

65 §.

1 mom. Vid framställning eller beredning av livsmedel för avsalu eller servering får icke användas kött, som härrör från självdött djur eller från djur, som varit behäftat med sådan sjukdom eller omkommit eller nedslaktats under sådana förhållanden, att köttet kan antagas vara skadligt att förtära eller eljest otjänligt till människoföda.

Till kött räknas i denna stadga icke allenast kött i vanlig bemärkelse

utan även blod samt andra till människoföda brukliga delar av varmblodiga djur.

2 mom. Kött av djur, som avses i 1 mom., eller vara, som framställts eller beretts i strid mot bestämmelserna i samma moment, får icke saluhållas såsom livsmedel eller överlämnas till annan för att användas till livsmedel.

Kött eller köttvara, som saluhålles, får icke vara tillsatt med färgämne.

3 mom. Beträffande beskaffenheten i vissa fall av kött, som saluhålles eller utbjudes eller som användes vid beredning av föda för servering till allmänheten eller av vara, avsedd för försäljning till människoföda, så ock beträffande beredning och saluhållande av vissa köttvaror av utländskt ursprung samt beträffande förbud mot viss stämpling eller märkning av kött eller köttvaror är särskilt stadgat.

66 §.

1 mom. Korv skall, där annat icke framgår av benämningen, vara tillverkad av kött eller köttvara.

Vattenhalten i korv får icke överstiga 65 gram per 100 gram av den färdiga varan. Kungl. Maj:t eller myndighet, som Kungl. Maj:t bestämmer, äger föreskriva, att korv, som saluhålles under viss benämning, skall hava lägre vattenhalt än sålunda angivits.

Såsom bindemedel i korv får, såvitt annat icke följer av vad nedan i denna paragraf stadgas, ej användas andra varor än potatismjöl, mjölk, mjölkpulver och blodplasma och dessa varor icke i större omfattning än att bindemedlens sammanlagda kvantitet uppgår till högst 4 gram torrsubstans per 100 gram av korvens vikt, beräknad vid högsta tillåtna vattenhalt för korven i fråga. Kungl. Maj:t eller myndighet, som Kungl. Maj:t bestämmer, äger beträffande korv, som saluhålles under viss benämning, föreskriva, att den icke får innehålla bindemedel.

Korv, som innehåller annat bindemedel än som angivits i nästföregående stycke eller högre halt av bindemedel än där stadgas, får saluhållas under förutsättning att bindemedlets art och halten därav angivas å korven eller å etikett eller anslag, anbragt å eller invid den saluhållna varan. Vad sålunda stadgats gäller dock icke vid servering.

2 mom. Vattenhalten i blodpudding får icke överstiga 50 gram per 100 gram av den färdiga varan.

Köttfärs skall bestå av malet eller på annat sätt finfördelat kött med eller utan fett och får, där fråga ej är om köttfärs som saluhålles såsom färdiglagad mat, icke vara tillsatt med något annat ämne.

67 §.

Kött eller köttvara, som helt eller delvis härrör från annat djur än nötkreatur, häst, får eller svin, får saluhållas endast under benämning, varav klart framgår, från vilken djurart varan härrör.

68 §.

Isterflott är utsmält fett av svin samt får innehålla högst 1 gram fria fettsyror, beräknade som oljesyra, och högst 0,2 gram vatten och främmande beståndsdelar per 100 gram av varan.

Smält talg är utsmält fett av nötkreatur. Föreskrifterna i första stycket om halt av fria fettsyror och vatten skola gälla jämväl smält talg.

H. Fisk.

69 §.

Förpackning med en rymd av en liter eller därutöver, vari salt eller kryddad sill eller strömming saluhålles, skall vara märkt med — i stället för uppgift om innehållets totala vikt — uppgift om innehållets vikt vid förpackningstillfället utan lake ävensom med uppgift, huruvida huvudena å sillen eller strömmingen avlägsnats.

Träkärl, vari salt sill eller strömming inlägges för avsalu annorledes än i detaljhandeln, skall därutöver vara märkt med uppgift om år och månad, då nedsaltningen skedde.

Angående beredning och inläggning av salt strömming samt märkning av kärl, vari surströmming saluföres, är särskilt stadgat.

I. Ägg och äggpulver.

70 §.

Ägg av annan fågelart än tamhöns få saluhållas såsom livsmedel endast under benämning, som angiver att varan härrör från annan fågelart än tamhöns.

Utöver bestämmelserna i 7 § skall beträffande ägg eller därav helt eller delvis framställd vara gälla, att varan icke får saluhållas såsom livsmedel eller överlämnas till annan för att användas såsom livsmedel, om den härrör från djur, som kan misstänkas vara behäftat med sjukdom av beskaffenhet att kunna menligt inverka på varan.

71 §.

Till riket införda ägg få saluhållas endast under villkor, att äggen äro märkta med ordet »Import» eller dettas förkortning »Imp.» samt med namnet å det land, där de alstrats. Vad sålunda stadgats skall dock ej gälla ägg, som enligt medgivande av statens jordbruksnämnd få införas ostämplade.

Angående märkning av kylhuslagrade och konserverade ägg är särskilt stadgat.

72 §.

Äggpulver skall bestå av torkad äggula med eller utan torkad äggvita. Äggpulver får ej innehålla annat främmande ämne än sådant, som av kommerskollegium särskilt godkänts för äggpulver.

Härrör äggpulver från annan fågelart än tamhöns, får varan saluhållas endast under benämning, som anger detta förhållande.

Vad i första stycket andra punkten och andra stycket stadgas skall äga motsvarande tillämpning beträffande vara, som saluhålles under någon av följande benämningar, nämligen torkad äggvita, torkad äggula, flytande äggula samt frusen äggmassa.

J. Spannmålsprodukter.

73 §.

1 mom. Mjöl av spannmål, vilket saluhålles, får icke vara behandlat med färgämne, fett, olja, glykos eller liknande ämne och får per 100 gram innehålla högst 0,1 gram giftiga växtdelar och högst 0,5 gram andra växtdelar än sådana, som utgöras av eller härröra från spannmål. Till spannmål hänföres härvid de mogna frukterna av vete, råg, korn, havre, ris, majs och bovete.

Mjöl, som i nästföregående stycke sägs, får i övrigt ej innehålla annat främmande ämne än sådant, som särskilt godkänts av kommerskollegium såsom tillsats till det mjöl, varom fråga är.

2 mom. Saluhålles mjöl av spannmål under benämning, vari ingår ett eller flera växtnamn, skall det vara framställt av de sålunda angivna växterna men får per 100 gram innehålla högst 5 gram mjöl av annat slag än benämningen anger. Benämningarna rågsikt och toppat rågmjöl få dock användas för en blandning av mjöl av råg och mjöl av vete, blott vete-mjölhalten understiger 50 gram per 100 gram.

3 mom. Vad i 1 och 2 mom. stadgas skall i tillämpliga delar gälla jämväl gryn och flingor av spannmål.

74 §.

Bröd eller annat bakverk, vid vars tillverkning såsom råvara eller tillsats använts mineralolja eller liknande ämne, får icke saluhållas.

K. Socker och honung.

75 §.

Vara, som saluhålles under benämningen socker utan annan tilläggsbestämning än sådan som anger varans yttre beskaffenhet (bitsocker, strösocker etc.), skall utgöras av sackaros och får innehålla endast obetydliga spår av andra ämnen.

76 §.

Honung skall utgöras av ren bihonung.

Förpackning, vari utländsk honung saluhålles, skall, även om inläggningen skett här i riket, vara märkt med ordet »Utländsk».

L. Saft och sylt.

77 §.

1 mom. Saft, saftkoncentrat, sylt, marmelad (lös), mos och gelé skola vara beredda av bär, frukt eller andra växtdelar. Frukt- eller bärmust skall vara beredd av frukt eller bär.

2 mom. Ingår visst växtnamn i benämning på vara, som i 1 mom. sägs, skall varan vara beredd av den sålunda angivna råvaran. Annan bär- eller fruktsort får dock, utan att detta anges i benämningen, användas såsom råvara till en myckenhet, motsvarande högst 15 gram per 100 gram av råvarornas sammanlagda vikt, sötmedel oberäknat.

3 mom. Ingår växtnamn icke i benämning på vara, som i 1 mom. sägs, skall förpackning, vari varan saluhålles, vara märkt med uppgift om den eller de frukt-, bär- eller andra växtsorter, som använts såsom råvara. I uppgiften skall frukt-, bär- eller växtsort, som med högre andel ingår i råvarornas sammanlagda vikt, sättas före frukt-, bär- eller växtsort med lägre sådan andel. Understiger andelen för viss bär- eller fruktsort 10 gram per 100 gram av råvarornas sammanlagda vikt, sötmedel oberäknat, får sorten dock icke angivas.

78 §.

1 mom. Saft av citrusfrukt skall innehålla minst 25 gram råsaft och annan saft minst 35 gram råsaft, allt per 100 gram av den färdiga varan. Med råsaft förstås härvid den saft, som kan utvinnas ur råvaran genom pressning utan vattentillsats. Har vid tillredningen av råsaft vatten tillsatts, skall mängden härav frånräknas, när den färdiga varans halt av råsaft bestämmes.

Vad i första stycket stadgas gäller icke vid servering.

2 mom. Saft eller saftkoncentrat får icke vara tillsatt med för varan i fråga främmande färg- eller smakämne.

3 mom. Förpackning, vari saftkoncentrat saluhålles, skall vara märkt med uppgift om varans koncentrationsgrad.

79 §.

1 mom. Sylt, marmelad och mos av citrusfrukter ävensom gelé skall innehålla råvara av frukt eller bär till en myckenhet motsvarande minst 25 gram per 100 gram av den färdiga varan.

Sylt, marmelad och mos av annan råvara än citrusfrukter skall innehålla råvara av frukt, bär eller andra växtdelar till en myckenhet av minst 30 gram per 100 gram av den färdiga varan.

Om före beredningen från råvaran avlägsnats vatten, fiber eller annan beståndsdel, vilken saknar betydelse såsom ingrediens i den färdiga varan, får vikten av vad sålunda avlägsnats medräknas, när den färdiga varans halt av råvara bestämmes.

2 mom. Har vid beredning av sylt, marmelad, mos eller gelé i mera väsentlig utsträckning använts torkade bär eller torkad frukt, får varan saluhållas endast i kärl eller förpackning, märkt med orden »Tillverkad av torkade bär» respektive »Tillverkad av torkad frukt». Vad sålunda stadgats gäller dock ej vid servering.

80 §.

Livsmedel, som är avsett att användas såsom saft, saftkoncentrat, frukt- eller bärmost, sylt, marmelad (lös), mos eller gelé men som icke uppfyller de fordringar, som ovan äro angivna för vara med den benämning varom fråga är, får ej saluhållas i förpackning, varå förekommer avbildning av bär eller frukt, något av orden »bär» eller »frukt» eller bär- eller fruktnamn annorledes än i ordsammanställning såsom »med fruktsmak», »med citronsmak», »citrontyp». Vad sålunda stadgats gäller ock avbildning av annan växtedel, som brukar användas till dylik vara, ävensom namn å sådan växt.

M. Bär, frukt, grönsaker, svamp.

81 §.

Saluhållas bär, frukt eller grönsaker jämte sås eller lag i slutna förpackning, må å förpackningen i stället för innehållets totala vikt angivas vikten av bären, frukten eller grönsakerna i för inläggningen färdigberett tillstånd.

82 §.

Hermetiskt slutna förpackning, vari torkad frukt, torkade bär eller torkade grönsaker saluhållas, skall vara märkt med orden »Tillverkad av torkad frukt», respektive »torkade bär» eller »torkade grönsaker».

Förpackning, vari saluhållas fruktkonserver av utländskt ursprung, som inlagts här i riket, skall vara märkt med orden: »Innehåller i Sverige ompackade fruktkonserver av utländskt ursprung».

83 §.

Bär eller frukt, som genom extraktion eller annat liknande förfarande berövats värdegivande beståndsdel, får ej saluhållas såsom livsmedel eller ingå såsom ingrediens i dylik vara.

84 §.

Svamp i oberett eller torkat tillstånd får i detaljhandeln saluhållas endast med varje art för sig, varvid artens namn skall finnas angivet å förpackningen eller å anslag eller skylt, som anbragts på eller invid varan.

Förpackning med konserverad svamp skall vid saluförande vara märkt med uppgift om den eller de svamparter förpackningen innehåller, dock må förpackning, som innehåller svamp av mer än fem olika arter, märkas med endast varubeteckningen »Blandsvamp».

N. Ättika.

85 §.

Ättika skall vara framställd antingen genom ättikjäsning av alkoholhaltig vätska eller genom utspädning av ättiksyra. Varan får icke vara försatt med färgämne och skall innehålla minst 3 gram ättiksyra per 100 gram.

Vinättika (vinaigre, vinäger), fruktättika, maltättika, spritättika och annan ättika med benämning, som anknyter till viss vara, så ock ättiksprit skola vara framställda genom ättikjäsning av den vara, som benämningen angiver.

För hushållsbruk avsedd ättika med högre ättiksyrahalt än 15 gram per 100 gram får saluhållas endast i förpackning av sådan beskaffenhet och märkt på sådant sätt, som giftstadgan föreskriver.

Ättika, som helt eller delvis tillverkats genom utspädning av ättiksyra och som har lägre ättiksyrahalt än 15 gram per 100 gram, får saluhållas endast i förpackning, märkt med orden »Utspädd ättika» jämte uppgift om ättiksyrahalten.

9 kap. Livsmedelskontrollen.

86 §.

1 mom. Tillsynen över efterlevnaden av denna stadga och de föreskrifter som meddelats med stöd av densamma (livsmedelskontrollen) tillkommer i högsta instans medicinalstyrelsen och veterinärstyrelsen med den fördelning dem emellan, som stadgas i ämbetsverkens instruktioner. Myndigheterna i fråga hava, var inom sitt område, att i sådant avseende meddela nödiga råd och anvisningar till ledning för hälsovårdsnämnderna.

2 mom. Statens institut för folkhälsan utgör centralt undersökningsorgan för livsmedelskontrollen samt har i sådan egenskap bland annat att utföra systematiska undersökningar av olika, i handeln förekommande livsmedels sammansättning.

87 §.

Länsstyrelserna skola, var inom sitt län, med biträde av förste provinssiälläkaren och länsveterinären vaka över att kommuner, hälsovårdsnämnder samt i 88 § omförmälda befattningshavare fullgöra sina åligganden i avseende å livsmedelskontrollen. För detta ändamål äger länsstyrelse att, där så anses nödigt, förelägga lämpliga viten. När genom anmälan eller på annat sätt kommer till länsstyrelses kännedom, att missförhållanden förefinnas i avseende å livsmedelshanteringen, skall länsstyrelsen tillse, att tjänliga åtgärder vidtagas för deras avhjälpande.

88 §.

Inom varje hälsovårdsområde utövas livsmedelskontrollen av hälsovårdsnämnden, som även i övrigt har att ägna uppmärksamhet och tillsyn åt

allt, som kan inverka på beskaffenheten av livsmedel, som saluhållas inom området.

Därjämte åligger det provinsialläkare, extra provinsialläkare, stadsläkare, köpings- och municipalläkare, distriktsveterinär och stadsveterinär att medverka vid livsmedelskontrollen enligt denna stadga i enlighet med vad som närmare föreskrives i för dem utfärdade instruktioner.

89 §.

Det åligger polismyndighet att biträda vid livsmedelskontrollen samt att, då anledning till anmärkning förekommer, därom skyndsamt göra anmälan till vederbörande hälsovårdsnämnd ävensom att lämna nämnden erforderlig handräckning.

90 §.

Envar som framställer, förpackar eller förvarar livsmedel eller råvaror till livsmedel för avsalu eller saluhåller livsmedel eller livsmedelsråvaror eller som driver servering är skyldig att bereda hälsovårdsnämnd och övriga myndigheter och befattningshavare, som ovan nämnts, ävensom av sådan myndighet utsedd kontrollant tillträde till tillverknings-, förpacknings-, lager-, försäljnings- och serveringslokaler samt att lämna erforderligt biträde vid provtagning.

91 §.

1 mom. Misstänker hälsovårdsnämnd, att anledning till anmärkning föreligger mot sundhetsförhållandena vid sådan lokal för framställning eller beredning av livsmedel för avsalu eller servering, vilken är belägen utom det hälsovårdsområde, där nämnden verkar, men från vilken varor dit levereras, bör nämnden anmäla förhållandet till hälsovårdsnämnden i det område, där lokalen är belägen. Det åligger denna senare nämnd att skyndsamt vidtaga den åtgärd, som kan anses påkallad, samt giva den förra nämnden del av vad i ärendet åtgjorts.

Finner hälsovårdsnämnd förhållandena vid lokal, som avses i första stycket, eller vid inom hälsovårdsområdet belägen lokal för framställning eller beredning av livsmedel för avsalu eller servering giva anledning till allvarlig anmärkning ur sanitär synpunkt, äger nämnden förbjuda, att produkter från lokalen, intill dess rättelse skett, saluhållas som livsmedel inom hälsovårdsområdet.

2 mom. Finnes grundad anledning till antagande, att livsmedel av visst slag och från viss plats kan orsaka utbredande av smittsam sjukdom inom hälsovårdsområdet, äger hälsovårdsnämnden meddela förbud mot att livsmedlet saluhålles inom samma område.

3 mom. Då hälsovårdsnämnd meddelat förbud som i 1 eller 2 mom. sägs, skall nämnden ofördröjligen härom underrätta hälsovårdsnämnden i det

hälsovårdsområde, varifrån varan härrör, samt i fråga om kontrollslakteri eller kontrollcharkuteri veterinärstyrelsen.

92 §.

1 mom. Hälsovårdsnämnd, så ock annan myndighet eller befattningshavare, som har att öva tillsyn över efterlevnaden av denna stadga, äger var inom sitt verksamhetsområde taga prov för undersökning av livsmedel, avsett till försäljning eller servering, vare sig anledning till anmärkning mot varan förekommit eller ej. Hälsovårdsnämnd äger jämväl taga prov av livsmedel å sådant ställe utom hälsovårdsområdet, varifrån livsmedel brukas införas till området för försäljning eller servering.

2 mom. Provtagning skall om möjligt försiggå i närvaro av varans innehavare eller ställföreträdare för denne. Om innehavaren eller hans ställföreträdare så begär och det kan ske utan olägenhet, skola två prov uttagas av varan, av vilka det ena skall i förseglat skick överlämnas till innehavaren eller ställföreträdaren. För prov, som provtagaren behåller, skall, då så begäres, gäldas ersättning enligt vanligt handelspris.

Framgår vid undersökning av prov, att förseelse mot denna stadga blivit begången, är den för förseelsen ansvarige pliktig att ersätta samtliga kostnader för provtagning och undersökning.

3 mom. Undersökning av prov bör företagas med så stor skyndsamhet, som är förenlig med vinnande av tillförlitligt resultat.

4 mom. Anvisningar för provtagning och undersökning av prov meddelas av statens institut för folkhälsan. Det åligger institutet att upprätta och tillhandahålla förteckning å personer och anstalter i olika delar av landet, åt vilka undersökning av prov av olika slag av livsmedel lämpligen kan uppdragas.

93 §.

I avvaktan på utgången av undersökning, som i 92 § sägs, äger hälsovårdsnämnden förbjuda saluhållande av livsmedel, som kan misstänkas vara skadligt att förtära eller på annat sätt otjänligt till människoföda.

94 §.

1 mom. Anträffas å allmän saluplats, i lokal avsedd för saluhållande eller yrkesmässig framställning, förpackning eller beredning av livsmedel eller för servering eller i upplag eller förvaringsrum, där livsmedel förvaras för avsalu eller servering, livsmedel, som jämlikt 7, 38, 65 eller 70 § ej får saluhållas, skall hälsovårdsnämnden omhändertaga varan. Vad sålunda stadgats skall gälla även när vara, som nyss sagts, anträffas å allmän väg eller vid hamn, järnvägsstation eller annat dylikt ställe under förhållanden, som utvisa att varan är avsedd att försäljas såsom livsmedel eller att serveras.

Har jämlikt 91 § förbud meddelats att i visst hälsovårdsområde saluhålla

livsmedel av visst slag och från viss plats och anträffas dylikt livsmedel inom hälsovårdsområdet å plats eller i lokal, som i första stycket sägs, under förhållanden, som utvisa att varan är avsedd att inom hälsovårdsområdet försäljas såsom livsmedel eller serveras, skall hälsovårdsnämnden omhändertaga varan.

2 mom. Hälsovårdsnämnd skall, där så prövas erforderligt, omhändertaga ämne, kärl, maskin eller redskap, som inom hälsovårdsområdet tillverkas, saluhålles, användes eller förvaras i strid mot bestämmelserna i 13 eller 15 §.

3 mom. Finner hälsovårdsnämnd, att vara, som jämlikt 1 eller 2 mom. omhändertagits, genom särskild behandling kan göras duglig till det ändamål, för vilket den är avsedd, eller att sådan vara utan fara kan försäljas under uppgift om varans beskaffenhet, får så ske under nämndens kontroll. Skäligen kostnader härför skola gäldas av varans innehavare.

I annat fall skall vara, som omhändertagits, genom hälsovårdsnämndens försorg på bekostnad av varans innehavare göras oskadlig genom att förstöras eller, där så prövas lämpligt, genom att under nämndens kontroll användas till tekniskt bruk eller till föda åt djur. Så snart beslut om sådan åtgärd fattats, skall meddelande härom tillställas varans innehavare.

95 §.

Beslut om förbud, som i 91 eller 93 § sägs, så ock om omhändertagande jämlikt 94 § får meddelas av hälsovårdsnämndens ordförande eller ock av sådan ledamot av nämnden eller sådan hos nämnden anställd tjänsteman, som därtill av nämnden förordnats, men skall anmälas för nämnden vid dess nästinfallande sammanträde.

96 §.

Envar, som saluhåller livsmedel eller förvarar eller forslar livsmedel, som är avsett att försäljas eller serveras, eller bedriver servering, är pliktig att på anmodan av hälsovårdsnämnden eller ledamot av eller tjänsteman vid nämnden eller tjänsteläkare eller tjänsteveterinär, varom förmäles i 88 § andra stycket, uppgiva, från vem han mottagit livsmedlet eller däri ingående beståndsdelar.

97 §.

Finner hälsovårdsnämnd, att livsmedel saluhållits under benämning, som jämlikt 35 § eller annan bestämmelse i 8 kap. denna stadga icke får användas för varan i fråga, eller i förpackning, som icke är märkt på sätt, som i denna stadga är föreskrivet för varan, eller eljest i strid mot denna stadgas bestämmelser eller med stöd därav meddelad föreskrift, skall under rättelse härom ofördröjligen delgivas den, som saluhållit varan.

98 §.

I ärende angående livsmedelskontrollen äger inom område, där hälsovårdsstadgans bestämmelser för stad äro gällande, hälsovårdsnämnden, där

den anser nödigt, till inställelse inför nämnden kalla envar, som bor eller uppehåller sig inom hälsovårdsområdet. Sådan kallelse skall innehålla uppgift om anledningen till densamma och skall, där så kan ske, delgivas senast dagen före sammanträdet och i varje fall i så god tid, att vederbörande utan svårighet hinner inställa sig vid detsamma. I kallelsen må utsättas vite för uteblivande utan laga förfall; i sådant fall skall kallelsen delgivas skriftligen mot bevis. Kommer icke den kallade och kan nämnden ej på förhandenvarande skäl avgöra ärendet, må nya kallelser med förhöjda viten meddelas.

99 §.

1 mom. Hälsovårdsnämnd äger antingen omedelbart eller efter föregångna råd eller uppmaningar i särskilt fall meddela föreläggande eller förbud, som finnes erforderligt för efterlevnaden av denna stadga eller med stöd av densamma utfärdade föreskrifter. Föreläggande eller förbud skall, där fråga är om beskaffenheten hos lokal, som för livsmedelshantering upplåtits med nyttjanderätt, riktas mot fastighetsägaren. Detsamma skall gälla sådan fast inredning i dylik lokal, som tillhör fastighetsägaren. Föreläggande eller förbud i övrigt skall riktas mot rörelsens innehavare.

Är ej för underlåtenhet att ställa sig föreläggandet eller förbudet till efterrättelse särskild påföljd bestämd i denna stadga eller annan allmän författning eller i föreskrift, som utfärdats med stöd av denna stadga, äger nämnden i föreläggandet eller förbudet föreskriva vite för sådan underlåtenhet.

2 mom. Underlåter någon att vidtaga åtgärd, som jämlikt denna stadga eller med stöd av densamma meddelad föreskrift åligger honom, och fullgör han icke genast eller inom föreskriven tid efter därom från hälsovårdsnämnden erhållen tillsägelse vad han försummat eller kan han icke med sådan tillsägelse anträffas, äger nämnden att, där så anses nödigt, låta verkställa åtgärden på den försumliges bekostnad.

100 §.

Finner tullmyndighet, när livsmedel införes till riket, anledning antaga, att varan är av sådan beskaffenhet, att hälsovårdsnämnds ingripande är påkallat, skall tullmyndigheten genast underrätta hälsovårdsnämnden därom. Finner tullmyndigheten i sådant fall uppenbart, att varan bör omhändertagas av nämnden, skall tullmyndigheten kvarhålla varan i avvaktan på nämndens beslut i frågan.

101 §.

Beträdes någon med förseelse mot denna stadga eller med stöd av densamma meddelad föreskrift, bör anmälan därom göras till hälsovårdsnämnden, som bör genom tjänliga föreställningar söka åstadkomma rättelse.

10 kap. Lokala föreskrifter.

102 §.

Utöver bestämmelserna i denna stadga kunna i den ordning i 103—107 §§ sägs särskilda föreskrifter fastställas för visst hälsovårdsområde eller del därav.

I föreskrift, som i första stycket sägs, må stadgas, att jämväl lokal för försäljning, förpackning eller förvaring av andra livsmedel än dem, som omförmälas i 8 § första stycket under c), skall anmälas till eller godkännas av hälsovårdsnämnd.

I övrigt må föreskrifter, som avses i första stycket, angå allenast följande frågor:

a) beskaffenhet, inredning och utrustning av lokal, fast saluplats eller fordon för försäljning eller servering av livsmedel eller för framställning, beredning, förpackning eller förvaring av livsmedel, avsedda för försäljning eller servering, ävensom skötseln av dylik lokal, saluplats eller fordon och däri befintliga redskap;

b) hygieniska föreskrifter för personal, som är sysselsatt i livsmedels-hantering;

c) begränsning av de varor, som få saluhållas i vissa slag av livsmedels-lokaler eller utomhus å allmän saluplats eller eljest från stånd, bord eller dylikt.

Föreskrift som nu sagts får ej innebära hinder att saluhålla livsmedel, som inneslutits i förpackning av beskaffenhet att bereda livsmedlet erforderligt skydd mot förorening, fukt och annan påverkan utifrån, i samma lokal eller på samma plats som andra varor av vad slag som helst. Dock må såsom förutsättning härför stadgas, i fråga om mjölk och grädde så ock andra livsmedel, där detta med hänsyn till varans beskaffenhet kan anses erforderligt, att varan skall förvaras i lätt rengörbart utrymme, försett med erforderliga anordningar för kylning av varan, samt i fråga om djupfrysta livsmedel, att för varornas förvaring användas anordningar för att bibehålla varorna vid en för djupfrysta varor erforderlig köldgrad.

Föreskrift angående fordon, vilken meddelas med stöd av tredje stycket under a), får ej avse fordon, som användes vid kringföringshandel.

Det åligger länsstyrelser och hälsovårdsnämnder att verka för, att lokala föreskrifter, som avses i denna paragraf, antagas inom varje hälsovårds-område, där med hänsyn till förhållandena inom området behov därav förefinnes.

103 §.

Föreskrift, som i 102 § sägs, antages på förslag av hälsovårdsnämnden eller efter dess hörande i stad av stadsfullmäktige samt i landskommun av kommunalfullmäktige eller, där sådana ej finnas, av kommunalstämman.

Inom municipalsamhälle, där hälsovårdsstadgans bestämmelser för stad äro tillämpliga, antages föreskrift av municipalfullmäktige.

Föreskrift skall för att bliva gällande fastställas av länsstyrelsen. Vägras fastställelse skall skäl därtill givas.

104 §.

Till ledning för utarbetande av föreskrifter jämlikt 102 § fastställer Kungl. Maj:t, sedan denna stadga utfärdats, en normallivsmedelsordning.

Förslag till föreskrift, som innebär väsentlig avvikelse från motsvarande bestämmelse i normalordningen eller innehåller bestämmelse, som saknas i samma ordning, bör ej föreläggas till antagande utan att hälsovårdsnämnden inhämtat yttrande av länets samarbetsråd för livsmedelshygien, där sådant finnes inrättat, eller eljest från sådana näringslivets organisationer inom länet, vilkas intressen beröras av föreskriften.

105 §.

Finner länsstyrelsen föreskrift jämlikt 102 § av behovet påkallad inom visst hälsovårdsområde, äger länsstyrelsen upprätta förslag till dylik föreskrift, varvid yttrande som avses i 104 § andra stycket bör inhämtas. Förslaget underställes därefter stadsfullmäktige (kommunalfullmäktige, kommunalstämman, municipalfullmäktige). Gillas därvid förslaget, sedan hälsovårdsnämndens yttrande inhämtats, har länsstyrelsen att utfärda föreskriften. Godkännes däremot icke förslaget, äger länsstyrelsen ändock förordna i ämnet men skall i så fall underställa sitt beslut Kungl. Maj:ts prövning.

106 §.

Föreskrift, som fastställts eller utfärdats av länsstyrelsen, skall av länsstyrelsen på hälsovårdsområdets bekostnad införas i länskungörelserna och insändas i tre exemplar till envar av inrikesdepartementet, medicinalstyrelsen, statens institut för folkhälsan och veterinärstyrelsen.

Det åligger i Stockholm överståthållarämbetet, i stad med magistrat magistraten, i annan stad kommunalborgmästaren, i municipalsamhälle municipalnämnden samt i landskommun kommunalnämnden att skyndsamt låta införa kungörelse om föreskriften i den eller de tidningar, i vilka kommunala meddelanden för kommunen intagas, samt att tillse att exemplar av föreskriften finnas att tillgå inom kommunen för köpare.

107 §.

Bestämmelserna i 103—106 §§ skola äga tillämpning även i fråga om upphävande eller ändring av föreskrift, som avses i 102 §.

11 kap. Ansvarsbestämmelser m. m.

108 §.

1 mom. Med dagsböter straffes

1) den som framställer eller bereder livsmedel för avsalu eller servering i strid mot bestämmelserna i 3 eller 4 § eller 65 § 1 mom.;

2) den som saluhåller eller till annan överlämnar livsmedel i strid mot bestämmelserna i 7 eller 38 §, 65 § 2 mom. eller 70 §;

3) den som saluhåller livsmedel under benämning, som avses i 35 §, utan att angivna förutsättningar för benämningens användande föreligga;

4) den som bryter mot någon av bestämmelserna i 51 §, 58 § andra stycket, 64 § 1 mom. första stycket sista punkten samt 74 och 83 §§;

5) den som eljest saluhåller visst slag av livsmedel eller livsmedel med viss benämning i strid mot eller utan att iakttaga föreskrift, som i denna stadga gives för livsmedel av ifrågavarande slag eller med ifrågavarande benämning, som saluhålles;

6) den som saluhåller livsmedel i förpackning utan att förpackningen är av sådan beskaffenhet eller märkt på sådant sätt, som i denna stadga kan finnas för varje särskilt fall föreskrivet.

Förutsättning för ansvar jämlikt någon av punkterna 2)—5) här ovan är, att vederbörande ägt eller bort äga kännedom om livsmedlets verkliga beskaffenhet.

2 mom. Fälles någon till ansvar jämlikt någon av punkterna 1)—5) i 1 mom., äger domstolen tillika förklara, att det varuparti, som överträdelsen gäller, ävensom gods eller penningar, som den tilltalade i samband med överträdelsen mottagit, skola helt eller delvis vara förverkade. Där egen- dom, som eljest skolat förklaras förverkad, ej kan tillrättaskaffas, skall domstolen förplikta den tilltalade att utgiva dess värde.

Förklaras vara förverkad, skall även emballage eller kärl, vari den för- varas, vara förverkat.

109 §.

Med dagsböter straffes ock

1) den som bryter mot bestämmelserna i 6 §;

2) den som eftersätter honom jämlikt 9 § åliggande anmälningsskyldig- het eller i anmälan, som där avses, lämnar medvetet oriktig uppgift eller som, där jämlikt 9 § 2 mom. erfordras bevis av hälsovårdsnämnd om god- kännande av lokal, använder lokalen för ändamål, varom fråga är, utan att gällande bevis om lokalens godkännande föreligger;

3) den som bryter mot någon av bestämmelserna i 11 och 12 §§ samt 13 § 1 och 2 mom.;

4) innehavare av rörelse för framställning eller beredning av livsmedel, som avses i 13 § 3 mom., om han åsidosätter föreskrift, som meddelats med stöd av samma moment;

- 5) den som bryter mot någon av bestämmelserna i 14—17 §§;
- 6) den som bryter mot någon av bestämmelserna i 18—20 §§ och 24 § andra och tredje styckena;
- 7) den som under arbete, som avses i 25 §, icke iakttager noggrann renlighet;
- 8) den som bryter mot någon av bestämmelserna i 26 § andra stycket samt 33, 34, 37, 62 och 63 §§;
- 9) den som bryter mot bestämmelsen i 96 § eller mot förbud, som meddelats med stöd av 91 eller 93 §.

110 §.

Åsidosätter någon bestämmelse i 23 § andra stycket eller 24 § första stycket, straffes med böter från och med tio till och med tvåhundra kronor.

111 §.

I föreskrift, som avses i 102 §, får stadgas påföljd av böter högst trehundra kronor eller av dagsböter för överträdelse av föreskriften.

112 §.

Den som har eller haft att utöva tillsyn å efterlevnaden av denna stadga eller av föreskrifter, som avses i 102 §, eller anlåtats såsom biträde vid tillsynsverksamhetens utövande får ej röja eller obehörigen nyttja yrkeshemlighet, som därigenom blivit känd för honom, och ej heller, där det ej kan anses påkallat i tjänstens intresse, yppa arbetsförfarande eller affärsförhållande, vilket sålunda blivit honom kunnigt.

Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning i fråga om läkare eller veterinär, som har eller haft att verkställa besiktning eller undersökning enligt denna stadga.

Bryter någon mot vad ovan i denna paragraf är stadgat, straffes med dagsböter eller fängelse. Förseelsen får av allmän åklagare åtalas allenast efter angivelse av målsäganden.

113 §.

Böter eller viten, som ådömas jämlikt denna stadga eller föreskrift, som avses i 102 §, så ock förverkad egendom och belopp, som jämlikt 108 § 2 mom. utgives i stället för sådan egendom, tillfalla kronan.

114 §.

Över hälsovårdsnämnds beslut enligt denna stadga eller enligt föreskrift, som avses i 102 §, må besvär anföras hos länsstyrelsen inom en månad från det klaganden erhållit del av beslutet.

Länsstyrelsens beslut i anledning av besvär, som i första stycket sägs, eller eljest jämlikt denna stadga, så ock beslut av kommerskollegium, var-

igenom begärt godkännande av vara eller ämne såsom tillsats till livsmedel vägrats eller sådant godkännande återkallats eller förenats med villkor, må överklagas hos Kungl. Maj:t genom besvär, vilka skola hava inkommit till inrikesdepartementet inom en månad från det klaganden erhöi del av beslutet. Över annat beslut av kommerskollegium i ärende, som avses i 5 §, må klagan icke föras.

Hälsovårdsnämnd eller länsstyrelse äger förordna, att beslut, som av nämnden eller länsstyrelsen meddelats, skall lända till efterrättelse utan hinder av besvär. Är fråga om beslut om åtgärd, som avses i 94 § 3 mom. andra stycket, och har varans innehavare omedelbart efter erhållen del av beslutet hemställt, att med åtgärden måtte anstå, får åtgärden dock icke företagas, förrän 48 timmar förflutit efter det undersökningen av varan avslutats, såvida ej åtgärdens uppskjutande medför avsevärda sanitära olägenheter.

12 kap. Övergångsbestämmelser.

115 §.

Denna stadga skall, i den mån annat icke framgår av vad nedan i detta kapitel stadgas, träda i kraft den 1 januari 1952.

116 §.

Såsom godkännande av lokal jämlikt 9 § skall gälla av hälsovårdsnämnd enligt hittillsvarande bestämmelser meddelat tillstånd att taga lokalen i bruk, för såvitt hälsovårdsnämnden icke av särskild anledning förordnar, att prövning av lokalens lämplighet skall äga rum.

Har enligt hittillsvarande bestämmelser hälsovårdsnämnds tillstånd icke erfordrats för att taga i bruk livsmedelslokal, får utan prövning jämlikt 9 § livsmedelslokal, som är i bruk den 1 januari 1952, användas för samma ändamål så länge den i lokalen bedrivna rörelsen innehaves av samma person som vid angivna tidpunkt, dock att hälsovårdsnämnden, där särskilda skäl föreligga därtill, äger förordna, att sådan prövning ändock skall äga rum. Överlåtes rörelsen, skall anmälan och godkännande av lokalen ske på samma sätt som i 9 § stadgas beträffande ny lokal.

117 §.

Bestämmelserna i 4 och 6 §§ skola träda i kraft den 1 juli 1952. Beslut enligt 5 § må meddelas efter den 30 juni 1951, dock med verkan tidigast från den 1 juli 1952. Förteckning, som avses i 5 § sista stycket, skall vara offentliggjord senast den 1 mars 1952.

118 §.

Bestämmelserna om livsmedels sammansättning och beskaffenhet i 8 kap., så ock bestämmelserna i 46 § 3 mom., 47 § 3 mom., 79 § 2 mom.

och 85 § sista stycket skola äga tillämpning allenast å livsmedel, som tillverkas inom riket eller införas till riket efter den 1 januari 1952. I fråga om tidigare tillverkade eller införda livsmedel skola nu gällande bestämmelser alltjämt tillämpas.

119 §.

Bestämmelserna om märkning av livsmedelsförpackning i 27—34, 42, 45 och 52 §§, 53 § 2 mom., 76 § andra stycket, 77 § 3 mom., 78 § 3 mom., 82 § och 84 § andra stycket skola äga tillämpning allenast å förpackningar, i vilka livsmedel efter den 1 januari 1952 inläggas inom riket eller införas till riket. I fråga om andra förpackningar skola hittills gällande bestämmelser tillämpas.

Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer må för viss tid, dock längst till den 1 januari 1954, medgiva undantag från vad som föreskrives i de i första stycket omförmälda stadgandena.

120 §.

Bestämmelserna i 66 och 67 §§ skola icke träda i kraft, förrän kungörelsen den 29 januari 1943 (nr 61) med vissa bestämmelser angående tillverkning och försäljning av charkuterivaror, m. m., upphört att gälla.

121 §.

Genom denna stadga upphävas

förordningen den 29 juni 1917 (nr 420) angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen och fodermedel;

kungörelsen den 23 oktober 1925 (nr 469) angående kontroll å handeln med ost;

kungörelsen den 14 juni 1928 (nr 195) angående den högst tillåtna vattenhalten i smör;

förordningen den 30 juni 1932 (nr 355) angående kontroll å tillverkningen av samt handeln med margarin, margarinost, fettemulsion och konstarter, m. m.;

kungörelsen den 24 juli 1934 (nr 459) angående märkning av kärl till fiskkonserver för avsalu, m. m.;

kungörelsen den 19 oktober 1934 (nr 507) angående märkning av kärl till konserverade torkade frukter, bär eller grönsaker för avsalu;

kungörelsen den 28 juni 1935 (nr 447) angående märkning i vissa fall av kärl till fruktkonserver;

kungörelsen den 18 november 1938 (nr 658) med vissa bestämmelser angående kringföringshandel med kött och charkuterivaror;

kungörelsen den 1 november 1940 (nr 904) med särskilda bestämmelser angående tillverkning av och handel med ost;

kungörelsen den 28 juni 1941 (nr 650) med vissa bestämmelser angående grädde och korv.

122 §.

Är föreskrift, som utfärdats med stöd av 30 eller 54 § hälsovårdsstadgan, stridande mot livsmedelsstadgan, skall föreskriften upphöra att gälla med utgången av år 1951.

Varje hälsovårdsområde, inom vilket gälla föreskrifter, som utfärdats med stöd av 30 eller 54 § hälsovårdsstadgan och som tillhöra livsmedelsstadgans ämnesområde, skall snarast möjligt efter det livsmedelsstadgan utfärdats och normallivsmedelsordning fastställts undersöka, i vad mån de nya bestämmelserna böra föranleda ändring i dessa föreskrifter, samt vidtaga härav betingade åtgärder.

2) Förslag

till

Förordning

om ändring i hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 (nr 566).

Härigenom förordnas, dels att 10—12 och 45—47 §§ hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 skola upphöra att gälla, dels ock att 1, 27, 35 och 52 §§ samma stadga¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

1 §.

1 §.

Varje stad — — — — — i staden.

För detta — — — — — öppet vatten.

Det åligger — — — — — ordning meddelade.

Stadsfullmäktige må — — — — — annan myndighet.

Om hälsovårdsnämnds befattning med åtgärder för smittsamma sjukdomars bekämpande och i samband därmed stående sjukvård samt med tillsyn å djurs vård och behandling är särskilt stadgat.

Om hälsovårdsnämnds befattning med livsmedelskontrollen, med åtgärder för smittsamma sjukdomars bekämpande och i samband därmed stående sjukvård samt med tillsyn å djurs vård och behandling är särskilt stadgat.

27 §.

27 §.

Med dagsböter — — — — — å förseelsen,
lägenhetsinnehavare, som — — — — — eller kanal;

den som med avseende å födoämne bryter mot någon av bestämmelserna i 10 § 1 och 2 mom., 3 mom. första stycket samt 7 mom. eller beträffande dryckesvara mot någon av bestämmelserna i samma paragrafs 6 mom., jämfört med 3 mom. första stycket, samt 7 mom.;

¹ Senaste lydelse, se beträffande 1 och 35 §§ SFS 1944:221 samt beträffande 27 och 52 §§ SFS 1941:655.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

den som, förrän hälsovårdsnämnden lämnat sitt tillstånd därtill, tager i bruk lägenhet, som i 11 § 1 mom. avses, eller som, beträffande dylik lägenhet eller där använda redskap, förvaringskärl och andra tillbehör, bryter mot någon av bestämmelserna i samma paragrafs 2 mom. eller som, i strid mot stadgandet i paragrafens 3 mom., vid förvaring, transport, uppläggning eller annan hantering av vara, som är avsedd att försäljas såsom födoämne, icke iakttager tillbörliga försiktighetsmått till förekommande av varans förorening;

den som under arbete, som i 12 § 1 mom. avses, icke iakttager noggrann renlighet;

den som beträffande avträde — — — — — nedsatt lik.

35 §.
Samma lag vare i fråga om underlåtenhet att efterkomma förbud, föreskrift eller anvisning, som hälsovårdsnämnd meddelat med stöd av 8 § 10 mom., 9 § 4 mom., 10 § 3 mom. andra stycket, 16 § 2 mom. första stycket, 20 § 1 mom. andra stycket, 21 § andra stycket, 23 a § samt 25 § 5 mom. andra stycket.

35 §.
Samma lag vare i fråga om underlåtenhet att efterkomma förbud, föreskrift eller anvisning, som hälsovårdsnämnd meddelat med stöd av 8 § 10 mom., 9 § 4 mom., 16 § 2 mom. första stycket, 20 § 1 mom. andra stycket, 21 § andra stycket, 23 a § samt 25 § 5 mom. andra stycket.

Varje kommun — — — — — inom området.

För detta — — — — — öppet vatten.

Det åligger — — — — — del därav.

Kommunalfullmäktige eller, — — — annan myndighet.

Om hälsovårdsnämnds befattning med åtgärder för smittsamma sjukdomars bekämpande samt med tillsyn å djurs vård och behandling är särskilt stadgat.

Om hälsovårdsnämnds befattning med livsmedelskontrollen, med åtgärder för smittsamma sjukdomars bekämpande samt med tillsyn å djurs vård och behandling är särskilt stadgat.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

52 §.

52 §.

Med dagsböter — — — — — å förseelsen,
lägenhetsinnehavare, som — — — — — eller kanal;

den som med avseende å födoämne bryter mot någon av bestämmelserna i 45 § 1 och 2 mom., 3 mom. första stycket samt 7 mom. eller beträffande dryckesvara mot någon av bestämmelserna i samma paragrafs 6 mom., jämfört med 3 mom. första stycket, samt 7 mom.;

den som beträffande lägenhet, som i 46 § 1 mom. sägs, eller där använda redskap, förvaringskärl och andra tillbehör bryter mot någon av bestämmelserna i samma paragrafs 2 mom. och den som i strid mot stadgandet i paragrafens 3 mom. vid förvaring, transport, uppläggning eller annan hantering av vara, som är avsedd att försäljas såsom födoämne, icke iakttagit tillbörliga försiktighetsmått till förekommande av varans förorening;

den som under arbete, som i 47 § 1 mom. avses, icke iakttagit noggrann renlighet;

den som bryter mot stadgandet — — — — — nedsatt lik.

Samma lag vare i fråga om underlåtenhet att efterkomma förbud eller föreskrift, som hälsovårdsnämnd meddelat med stöd av 43 § 9 mom., 44 § 3 mom., 45 § 3 mom. andra stycket eller 49 a §.

Samma lag vare i fråga om underlåtenhet att efterkomma förbud eller föreskrift, som hälsovårdsnämnd meddelat med stöd av 43 § 9 mom., 44 § 3 mom. eller 49 a §.

Denna förordning träder i kraft
den 1 januari 1952.

3) Förslag

till

Förordning

om införsel och utförsel av margarinvaror samt om kontroll över tillverkningen av dessa varor.

Härigenom förordnas som följer.

Inledande bestämmelse.

1 §.

I denna förordning förstås
med *margarin* varje till människoföda avsedd smörliknande vara, i vilken ingår annat fett än mjölkfett;

med *margarinost* sådan ost eller ostmassa, vari ingår annat fett än mjölkfett;

med *fettemulsion* varje till människoföda avsedd, grädd- eller mjölkliknande vara, i vilken ingår annat fett än mjölkfett;

med *konstister* varje med konst framställt, till människoföda avsett samt till färg och konsistens isterliknande fett av vad ursprung, blandning eller sammansättning som helst, såvida däri ingår annat fett än svinfett;

med *margarinvara*, margarin, margarinost, fettemulsion eller konstister.

Införsel och utförsel.

2 §.

1 mom. Margarin, fettemulsion eller konstister, som införes till riket, får icke från tullverket utlämnas, med mindre varan antingen är, då den hit inkommer, innesluten i förpackning av sådan beskaffenhet och form samt så märkt, som i livsmedelsstadgan föreskrives, eller ock inom trettio dagar från den dag, då varan enligt tullstadgan skall anses hava mottagits av tullanstalten, varder genom varuhavarens försorg under tillsyn av tullpersonal innesluten i förpackning, som nyss nämnts.

Med varuhavaren förstås i denna förordning mottagaren av varan eller, om mottagaren är ombud för annan här i riket, vilken äger förfoga över varan, denne.

Från utrikes ort inkommande margarinost må ej från tullverket utlämnas, med mindre varan, då den hit inkommer, är så märkt som i livsmedelsstadgan föreskrives.

2 mom. Som ytterligare villkor för utlämnande från tullverket av vara, som i 1 mom. avses, skall gälla, att varan skall fylla de föreskrifter beträffande varans sammansättning och beskaffenhet, som äro givna i livsmedelsstadgan. Varans beskaffenhet i nu angivna hänseenden skall styrkas med intyg, som av vederbörande tullanstalt godkännes. Företes ej sådant intyg, må varan på varuhavarens bekostnad genom tullanstaltens försorg undersökas för utrönande, huruvida varan med hänsyn till nyss berörda bestämmelser kan från tullverket utlämnas.

3 mom. Bestämmelserna i denna paragraf skola ej gälla beträffande konstister, som införes under sådana förhållanden, att tull därför icke skall utgå.

3 §.

Har i anmälan till tullklarering vara upptagits under oriktig uppgift om dess beskaffenhet, får ompackning och märkning, som i 2 § avses, ej äga rum, med mindre av omständigheterna framgår, att den oriktiga uppgiften icke lämnats i syfte att undandraga varan tillämpning av bestämmelserna i nämnda paragraf.

4 §.

Ersättning för tillsyn av tullpersonal vid ompackning och märkning enligt 2 § skall av varuhavaren gäldas på sätt i gällande taxa för extra tullförrättningar är stadgat beträffande ersättning för annan tullkontrollförrättning än visitation, med iakttagande att ersättning utgår, även där tillsynen utöfvats å tullkontrolltid.

5 §.

Vara, som enligt 2 § ej får från tullverket utlämnas, må av varuhavaren inom tid och i ordning, som i tullstadgan är föreskriven beträffande returfortullning, under behörig tullkontroll återutföras till det land, varifrån varan kommit, under förutsättning dels att varan icke i syfte att undandragas tillämpning av bestämmelserna i nämnda paragraf anmäls till tullklarering under oriktig uppgift om beskaffenheten, dels ock att, där varan i fråga om sammansättning eller beskaffenhet avviker från bestämmelserna i livsmedelsstadgan, av omständigheterna framgår, att varuhavarens avsikt icke varit att undandraga varan tillämpning av samma föreskrifter.

Där ej varan inom föreskriven tid blivit ompackad och märkt, på sätt i 2 § sägs, eller ock återutförd, vare den, jämte emballage och kärl, hemfallen till kronan.

6 §.

I annat fall än i 5 § sägs, må utförsel från riket icke ske av margarin, fettemulsion eller konstister, med mindre varan är innesluten i förpackning av sådan beskaffenhet och form samt så märkt, som för varje fall stadgas i livsmedelsstadgan, eller av margarinost, med mindre varan är märkt som i samma stadga föreskrives.

För utförsel i annat fall än i 5 § sägs av margarinvara skall därjämte gälla, att varan skall fylla de föreskrifter beträffande varans sammansättning och beskaffenhet, som äro givna i livsmedelsstadgan. Nämnda förhållanden skola styrkas medelst intyg, som av vederbörande tullanstalt godkännes. Företes ej sådant intyg, skall vad i 2 § 2 mom. sista punkten sägs äga motsvarande tillämpning.

7 §.

Finnes från utrikes ort inkommande margarinvara ej i fråga om sammansättning eller beskaffenhet överensstämma med föreskrifterna i livsmedelsstadgan, skall vederbörande tullanstalt, där den icke finner av omständigheterna framgå, att varuhavarens avsikt ej varit att undandraga varan tillämpning av dessa föreskrifter, genast anmäla förhållandet hos allmänne åklagaren.

Likaledes åligger det tullanstalten att genast hos allmänne åklagaren anmäla, då från utrikes ort inkommande margarinvara i anmälan till tullklarering upptagits under oriktig uppgift om beskaffenheten och anledning finnes misstänka, att detta skett i syfte att undandraga varan tillämpning av bestämmelserna i 2 §, eller då tullanstalten finner föreskrifterna i 6 § vara åsidosatta i fråga om vara, som hos anstalten anmälts till utförsel.

Tillverkningskontroll.

8 §.

Tillverkningen inom riket av margarinvaror står under särskild kontroll av statens institut för folkhälsan. Vad sålunda stadgats gäller dock ej tillverkning allenast till förbrukning i eget hushåll.

9 §.

Då hälsovårdsnämnd godkänt lokal för tillverkning av margarinvara, åligger det nämnden att genast till statens institut för folkhälsan översända underrättelse om tillverkarens namn eller firma, de varuslag, som enligt tillverkarens uppgift skola framställas, samt plats och lokal för tillverkningen.

10 §.

Det åligger statens institut för folkhälsan beträffande varje fabrik i landet, där margarinvara tillverkas, att minst fyra gånger årligen låta i allmänna handeln inköpa eller från fabriken lager uttaga prov av tillverkningen samt att utföra sådana undersökningar av dessa prov, som äro erforderliga för kontrollen av efterlevnaden av livsmedelsstadgans bestämmelser. Då prov insänts i originalförpackning, skall institutet jämväl tillse, att förpackningen är så märkt, som livsmedelsstadgan föreskriver, samt att å varan

eller dess förpackning, omslag eller dylikt icke förekommer benämning, uppgift, bild, teckning eller meddelande, som står i strid mot 63 § livsmedelsstadgan.

11 §.

Angående provtagning och undersökning av prov samt skyldighet att ersätta kostnader därför skola bestämmelserna i 92 § livsmedelsstadgan gälla.

12 §.

Den som annorledes än till förbrukning i eget hushåll tillverkar margarinvara är skyldig att enligt de närmare bestämmelser som meddelas av statens institut för folkhälsan över tillverkningen föra bok, upptagande de myckenheter av olika fettämnen, samt av smör, grädde, mjölk, potatisstärkelse, sesamolja och andra varuslag, som användas vid tillverkningen.

Bok, som i första stycket sägs, skall vid anfordran hållas tillgänglig för den, som jämlikt förordnande av statens institut för folkhälsan för institutets räkning verkställer inspektion av tillverkningen.

Ansvarsbestämmelser m. m.

13 §.

Med dagsböter straffes

den som till riket inför eller söker införa margarinvara, som till utseende eller beskaffenhet strider mot föreskrifterna i 2 § 2 mom., och ej förmår visa, att hans avsikt icke varit att undandraga varan tillämpning av sagda bestämmelser,

den som i avgiven anmälan till tullklarering upptager margarinvara under oriktig uppgift om varans beskaffenhet och ej förmår visa, att den oriktiga uppgiften ej lämnats i syfte att undandraga varan tillämpning av bestämmelserna i 2 §,

den som från riket utför eller söker utföra margarinvara, som enligt 6 § ej får utföras från riket.

Sker varuinförsel, varom i denna paragraf sägs, under omständigheter, som innebära olovlig införsel enligt gällande bestämmelser för olovlig varuinförsel, skola de i sådant avseende meddelade föreskrifterna lända till efterrättelse.

Fälles någon till ansvar jämlikt första stycket, äger domstolen tillika förklara, att det varuparti, som överträdelsen gäller, skall helt eller delvis vara förverkat. Där egendom, som eljest skolat förklaras förverkad, ej kan tillrättaskaffas, skall domstolen förplikta den tilltalade att utgiva dess värde. Förklaras vara förverkad, skall även emballage eller kärl, vari den förvaras, vara förverkat.

14 §.

Med dagsböter straffes jämväl den, som åsidosätter honom jämlikt 12 § åliggande skyldighet.

15 §.

Den som medverkar i den statens institut för folkhälsan enligt denna förordning åliggande särskilda tillsynen över margarintillverkningen får ej röja eller obehörigen nyttja yrkeshemligheten, som därigenom blivit känd för honom, och ej heller, där det ej kan anses påkallat i tjänstens intresse, yppa arbetsförfarande eller affärsförhållande, vilket sålunda blivit honom kunnigt.

Bryter någon mot vad ovan i denna paragraf är stadgat, straffes med dagsböter eller fängelse. Förseelsen får av allmän åklagare åtalas allenast efter angivelse av målsäganden.

16 §.

Böter, så ock förverkad egendom och belopp, som jämlikt 13 § sista stycket utgives i stället för sådan egendom, tillfalla kronan.

17 §.

Där det med hänsyn till föreliggande omständigheter finnes påkallat, vill Kungl. Maj:t i särskilt fall medgiva undantag från föreskrift, som meddelats i denna förordning.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1952.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehåft tjugo i anledning av densamma väckta motioner, nämligen

inom första kammaren

- nr 340 av herr *Persson, Karl, m. fl.*,
- nr 345 av herr *Herlitz*,
- nr 346 av herr *Nordenson*,
- nr 349 av herr *Lindblom m. fl.*,
- nr 350 av herr *von Heland m. fl.*,
- nr 351 av herr *Spetz*,
- nr 352 av fru *Sjöström-Bengtsson m. fl.*,
- nr 353 av herr *Karlsson, Gottfrid, m. fl.*,
- nr 354 av herrar *Cassel* och *Eskilsson* samt

inom andra kammaren

- nr 448 av herr *Hansson* i Skegrie *m. fl.*,
- nr 449 av herr *Huss*,
- nr 460 av herr *Håstad m. fl.*,
- nr 461 av herrar *Rosén* och *Strandh*,
- nr 462 av herr *Kollberg m. fl.*,
- nr 463 av fru *Johansson* i Skövde *m. fl.*,
- nr 464 av herr *Nilsson* i Bästekille *m. fl.*,
- nr 465 av fru *Boman* och herr *Birke*,
- nr 466 av herr *Sandberg m. fl.*,
- nr 650 av herr *Nordkvist m. fl.* och
- nr 651 av herr *Huss*.

Vad motionärerna hemställt återgives i det följande i samband med redogörelsen för de delar av Kungl. Maj:ts förslag, som motionärernas yrkanden i varje särskilt fall avse.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för de i propositionen framlagda förslagen, ävensom i fråga om de skäl, vilka motionärerna åberopat till stöd för sina yrkanden, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till propositionen och motionerna.

I ärendet har till utskottet inkommit skriftliga framställningar från statens jordbruksnämnd, Stockholms handelskammare, Sveriges kemiska industrikontor, Sveriges vattenfabrikanters riksförbund, samarbetskommittén för byggnadsfrågor, Svenska konservtekniska föreningen samt från Förbundet Allnordisk folkhälsa, Svenska vegetariska föreningen och Svenska frisksportförbundet.

Utskottet har därjämte uppvaktats av representanter för Stockholms handelskammare, Sveriges köpmannaförbund, Svenska fiskhandelsförbundet, Svenska glasstillverkareförbundet och Sveriges musteri förbund. I samband med uppvaktningarna hava från förbunden överlämnats skriftliga framställningar till utskottet.

A. Inledning.

I vårt land saknas alltjämt en sammanfattande lagstiftning, som reglerar livsmedels sammansättning, beskaffenhet och hantering och andra frågor som beröra framställning av och handel med livsmedel. De bestämmelser, som finnas härom, äro fördelade på ett stort antal författningar. Yrkanden ha från många håll framställts, att åtgärder måtte vidtagas för att få till stånd en förbättrad, enhetlig livsmedelslagstiftning.

Redan år 1916 tillkallades en kommitté för ändamålet. Denna avgav den 28 november 1921 ett betänkande med förslag till en enhetlig, utvidgad livsmedelslagstiftning, omfattande livsmedelslag, livsmedelsstadga, livsmedelskontrollförfordning och ett flertal tillämpningskungörelser. Förslaget blev föremål för remissbehandling men föranledde icke någon åtgärd.

Under de följande åren gjordes från olika håll framställningar om slutförande av arbetet på en livsmedelslagstiftning. Bl. a. hemställde 1936 års riksdag i skrivelse till Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en förutsättningslös utredning rörande en ur enhetliga synpunkter planlagd, utvidgad livsmedelslagstiftning samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Samma år tillsattes en ny kommitté för detta ändamål. Kommittén, som antog namnet *livsmedelslagstiftningssakkunniga*, framlade den 4 juli 1941 sitt slutbetänkande, benämnt betänkande med förslag till livsmedelsstadga m. m. (SOU 1941: 22). Betänkandet upptog förslag till livsmedelsstadga samt till vissa ändringar i olika gällande författningar ävensom ett förslag till normalmatvarustadga, avsedd att tjäna som mönster för kommunala föreskrifter i ämnet.

Betänkandet blev föremål för remissbehandling, varvid förslaget i flertalet yttranden i huvudsak tillstyrktes. Med hänsyn särskilt till kristidsförhållandena föranledde det emellertid icke någon omedelbar lagstiftningsåtgärd. Efter krigets slut gjordes framställningar från olika håll om lagstiftningsarbetets fullföljande. Under tiden hade emellertid utvecklingen fortskridit, så att nya problem i samband med livsmedelslagstiftningen trätt i förgrunden. En överarbetning av förslaget genom nya sakkunniga befanns nödvändig. En ny kommitté tillsattes den 6 februari 1948. Kommittén, som antog benämningen *1948 års livsmedelssakkunniga*, avgav den 26 september 1949 betänkande med förslag till ny livsmedelsstadga m. m. (SOU 1949: 43).

Huvuddelen av 1949 års förslag — liksom 1941 års förslag — upptages

av en livsmedelsstadga, avsedd att utfärdas av Kungl. Maj:t efter riksdagens hörande. I denna livsmedelsstadga ha — i väsentligt utvidgad form — intagits de bestämmelser i gällande hälsovårdsstadga, som äro införda under rubriken »Om födoämnen och dryckesvaror» samt vidare bestämmelser i giftstadgan, förordningen den 29 juni 1917 angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen och fodermedel jämte åtskilliga andra författningar. Härjämte ha upptagits åtskilliga nya bestämmelser, exempelvis om märkning av livsmedel. Vissa författningar rörande livsmedel avses dock alltjämt skola bestå vid sidan av livsmedelsstadgan, bl. a. bestämmelserna om pastörisering av till människoföda avsedd mjölk och grädde m. m. samt lagen den 11 maj 1934 angående köttbesiktning och slakthus med tillhörande författningar.

Under ärendets beredning i inrikesdepartementet har 1948 års livsmedels-sakkunnigas förslag till livsmedelsstadga omarbetats, varvid förslaget i vissa hänseenden starkt beskurits.

B. Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen begäres riksdagens yttrande över ett förslag till livsmedelsstadga. I denna stadga ha sammanförts åtskilliga bestämmelser, som avses skola inom hela riket gälla beträffande livsmedel. Bestämmelserna avse i viss utsträckning hygieniska åtgärder och äro delvis hämtade från hälsovårdsstadgan och giftstadgan. De upptaga bl. a. allmänna föreskrifter om livsmedels beskaffenhet ur hygienisk synpunkt, om vissa slag av lokaler, där livsmedel framställas, beredas, förpackas, försäljas, serveras eller förvaras, om utomhus- och kringföringshandel med vissa livsmedel m. m. I fråga om tillsatser till livsmedel föreslås ett särskilt prövningsförfarande, som avses skola handhas av kommerskollegium. Andra bestämmelser äro av övervägande ekonomisk natur och avse att ge konsumenterna ökade garantier för att de livsmedel, som saluhållas i den allmänna handeln, äro av god kvalitet. Hit hör en mängd föreskrifter om viktigare livsmedels sammansättning och beskaffenhet samt om märkning av förpackningar, i vilka livsmedel saluhållas. Slutligen ha i livsmedelsstadgan införts bestämmelser om livsmedelskontrollen, delvis hämtade från hälsovårdsstadgan.

I livsmedelsstadgan har förutsatts, att densamma skall kunna kompletteras genom lokala föreskrifter, livsmedelsordningar, som antagas inom vederbörande hälsovårdsområde och fastställas av länsstyrelse. Innehållsmässigt har emellertid utrymmet för dessa lokala föreskrifter i viss mån begränsats i förhållande till vad nu gäller. Livsmedelsstadgan avses dessutom skola utgöra en grundval för en allmän översyn av nu förefintliga lokala föreskrifter i dessa hänseenden i syfte att undanröja vissa olikheter

dem emellan som icke kunna anses sakligt betingade. Särskilda åtgärder för detta ändamål förutsättas bli vidtagna.

De övriga författningar, som propositionen avser, äro i huvudsak att anse såsom följdförfattningar till livsmedelsstadgan.

C. Allmänna synpunkter.

1948 års livsmedelssakkunniga.

Redan 1936 års livsmedelslagstiftningssakkunniga framhöllö med skärpa, att den egentliga livsmedelslagstiftningen vägleades av två olika huvudsynpunkter, nämligen ekonomiska och hygieniska. Å ena sidan har man att beakta allmänhetens intresse att omkostnaderna för livsmedlens framställning och distribution i möjligaste mån hållas nere. Ett sådant förbilligande får emellertid icke drivas så långt, att varornas kvalitet sänkes under vad som kan anses skäligt. En viktig del av kvaliteten hos varorna är deras näringshygieniska beskaffenhet. En hög varukvalitet i hygieniskt avseende kommer i de flesta fall att medföra stegrade omkostnader. Det låter sig alltid säga, att livsmedlens hygieniska beskaffenhet skall vara oklanderlig. Man får emellertid icke glömma, att de praktiska åtgärder, vilka krävas för att genomföra detta önskemål, samtidigt ha en återverkan på det ekonomiska området och kunna inverka på såväl produktion som distribution och konsumtion. Uppställde man t. ex. kravet på att mjölk skulle saluföras färsk och helt eller nästan bakteriefri, bleve i stort sett försäljningen omöjliggjord. På liknande sätt komma hygieniska föreskrifter i allmänhet att i växlande utsträckning påverka framställning, transport, förvaring, distribution och handel med livsmedel och därigenom även priser och efterfrågan å desamma o. s. v. Den aktuella livsmedelslagstiftningen är ett uttryck för det rådande samspelet eller växelverkan mellan vitt skilda synpunkter och intressen. Åtgärder, vidtagna i ett syfte, kunna här komma att sträcka sina verkningar långt över det område, som från början närmast avsågs. Det är därför nödvändigt att vid utarbetandet av en livsmedelslagstiftning söka åstadkomma en ändamålsenlig avvägning mellan många olika, i och för sig välmotiverade intresseståndpunkter.

En utan tvivel mycket viktig fråga, som berörts i åtskilliga yttranden, är vilka författningar, som böra ingå i en livsmedelslagstiftning. Man har framhållit att 1941 års förslag utelämnat åtskilliga bestämmelser, som i och för sig lämpligen borde höra till en livsmedelslagstiftning. Bland sådana bestämmelser ha nämnts de, som röra margarinlagstiftningen och pastöriseringsförordningen. Uppenbarligen är den gränsdragning, som de nuvarande sakkunniga givit livsmedelsstadgan, vidare än den tidigare kommitténs. I huvudsak ha emellertid endast intagits författningsbestämmelser, vilka beröra varor, som saluhållas. Det är dessas sammansättning och beskaffenhet som i första hand är av intresse. Endast mera undantagsvis ha de sakkunniga däremot ansett sig böra göra detaljbestämmelser rörande tillverkning och produktion. I allmänhet ha också tekniska anvisningar rörande olika förfaringssätt uteslutits. Utgående från dessa synpunkter ha bestämmelser rörande margarin ansetts böra inflyta i livsmedelsstadgan medan däremot pastöriseringsförordningen fått stanna utanför. Å andra

sidan kan det av praktiska skäl förekomma, att i något fall bestämmelser, som enligt dessa huvudsynpunkter icke borde höra hemma i livsmedelsstadgan, dock ha inrymts där.

Departementschefen.

»Den huvudförfattning, som nu framlägges, är en livsmedelsstadga. Innehållet i denna är av den art, att den torde kunna utfärdas av Kungl. Maj:t med stöd av § 89 regeringsformen. På grund av den föreslagna stadgans allmänna betydelse och ekonomiska konsekvenser bör emellertid enligt min mening riksdagens yttrande inhämtas om förslagets huvudgrunder. Stadgan innehåller emellertid ett stort antal detaljbestämmelser. Jag anser mig här böra betona, att det icke bör vara nödvändigt, att om framdeles mindre betydande ändringar i dylika detaljbestämmelser finnas påkallade, för varje gång inhämta riksdagens yttrande över ändringarna. Endast i fråga om större, mera genomgripande ändringar, torde detta vara erforderligt.

Mot den av 1948 års livsmedelssakkunniga föreslagna livsmedelsstadgan har i de däröver avgivna yttrandena framställts ett stort antal anmärkningar av såväl formell som materiell natur. Med ledning av dessa anmärkningar har förslaget överarbetats inom inrikesdepartementet, därvid hänsyn i möjligaste mån tagits till gjorda erinringar. I stort sett har emellertid i departementsförslaget huvudgrunderna i livsmedelssakkunnigas förslag bibehållits.

Emellertid har jag ansett det angeläget att så mycket som möjligt skära ned stadgans omfång. Sålunda har vissa av bestämmelserna om särskilda livsmedel fått utgå såsom varande av mindre vikt, bl. a. bestämmelserna om kaffe, te, kakao, kryddor m. m. Jag har även utelämnat föreskrifterna om livsmedelsförsäljning efter vikt och om ersättningsmedel för livsmedel. De sistnämnda återfinnas i en år 1942 tillkommen författning med tidsbegränsad giltighet och något behov att under normala förhållanden bibehålla en dylik reglering torde icke föreligga. Jämväl i övrigt har en förenkling av stadgan eftersträfvats.»

Motionen I: 345.

I motionen ifrågasättes, dels om behov föreligger av ett så långt gående statligt ingripande, som förslaget innebär, och dels om staten verkligen i sådan omfattning som avses kan åtaga sig ett slags garanti, som gör köparnas egen vaksamhet överflödig. Motionären understryker vidare, att ett ofrånkomligt led i den åsyftade regleringen består däri, att medborgarnas frihet väsentligt kringskäres, att livsmedelsstadgan förutsätter en omfattande verksamhet från myndigheternas sida, samt att det är angeläget, att göra klart för sig icke blott det besvär, som föreskrifterna kunna vålla medborgarna, utan också omfattningen av det arbete, som åvälves myndigheterna, och därav föranledda kostnader för det allmänna. Efter att ha

berört frågan om den verksamhet, som erfordras för kontroll över stadgans tillämpning och beivrande av överträdelser, anför motionären bl. a.:

»Det kan hända, att den undersökning, som sålunda bör äga rum, ger vid handen att stadgan med det innehåll den fått i propositionen icke kan utan stora kostnader och utan en för medborgarna mycket besvärande övervakning vinna en effektiv tillämpning. Kommer man till detta resultat, ligger däri uppenbarligen en allvarlig maning att överväga, huruvida ej statsmakterna genom godkännande av en livsmedelsstadga i överensstämmelse med det föreliggande förslaget åvälver det allmänna en alltför stor uppgift och mot de enskilda utövar ett större våld än nöden kräver.»

Motionären upptagar vidare frågan, i vilka fall riksdagens yttrande skall erfordras för genomförande av ändringar i livsmedelsstadgan. Härom säger motionären:

»Livsmedelsstadgan är överlämnad till riksdagen allenast för inhämtande av dess yttrande. Och det förutsättes, att Kungl. Maj:t skall äga frihet att ensam vidtaga ändringar i detaljbestämmelser, särskilt i 10 kap. (s. 78, 170); det säges ock (s. 78, jfr dock s. 1) att riksdagen skall yttra sig endast om förslagens »huvudgrunder». Det är också uppenbart, att åtskilliga av dess bestämmelser äro sådana att riksdagens samtycke ej bör erfordras. Men andra bestämmelser innefatta ganska avsevärda ingrepp i den medborgerliga friheten och böra ej kunna utan dess samtycke antagas eller ändras. Ett sammanförande i en och samma författning av bestämmelser av olika konstitutionell kvalitet är icke lämpligt; det har allmänt ansetts vara en fördel att man kommit bort från den förr brukliga ordningen med »blandade lagar». Önskvärt vore, att en klyvning av författningsförslaget efter antydda linjer kunde, på sätt i åtskilliga remissyttrandena förordats, genomföras. Om detta ej låter sig göra, kan i vart fall från riksdagens sida närmare preciseras, vilka delar av författningen som äro av den beskaffenhet att riksdagen förväntar att bli hörd innan de ändras.»

Utskottet.

Sedan lång tid tillbaka torde behov föreligga av att få till stånd en enhetlig livsmedelslagstiftning. Yrkanden om en sådan lagstiftning ha också under årens lopp framställts från skilda håll. Bl. a. hemställde 1936 års riksdag, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en förutsättningslös utredning rörande en ur enhetliga synpunkter planlagd, utvidgad livsmedelslagstiftning samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Behovet av en livsmedelslagstiftning har också allmänt vitsordats i de remissyttrandena, som inhämtats över de sakkunnigas förslag, och särskilt från näringslivets sida har betonats angelägenheten av att en dylik lagstiftning snarast genomföres. Utskottet hälsar därför med tillfredsställelse, att förslag till livsmedelslagstiftning nu kunnat framläggas.

Uppenbarligen är det förenat med avsevärda svårigheter att genomföra en lagstiftning på ett område, där så många, ofta vitt skilda intressen kräva beaktande.

Såsom riksdagen uttalade i anslutning till ovan nämnda hemställan av år 1936 bör emellertid en laglig reglering av hithörande spörsmål icke göras vidlyftigare än omständigheterna oundgängligen påfordra. Det måste därför betraktas som en vinning, att de sakkunnigas förslag till livsmedelsstadga kunnat minskas till sitt omfång och förenklas. Även det genom propositionen framlagda förslaget kan ju i många avseenden tyckas vara alltför ingripande på olika områden och fordra alltför omfattande verksamhet från myndigheternas sida. Det blir emellertid här fråga om en avvägning mellan å ena sidan de mål, som man vill uppnå, och å andra sidan de åtgärder, som krävas därför. Såvitt utskottet kunnat bedöma, torde förslaget i stort sett ha erhållit en lämplig omfattning och vara väl avvägt. Skälig hänsyn synes ha tagits till de olika intressen, som komma att beröras av stadgan. Då i motionen I: 345 påtalas, att förslaget innebär en ingripande statlig reglering och att medborgarnas frihet kommer att väsentligt kringskäras, måste man emellertid jämväl hålla i minnet, att — ehuru livsmedelslagstiftningen självfallet i första hand är ett konsumentintresse — det likväl är främst från näringslivets sida, som starka krav framställts på att snarast möjligt få till stånd en förbättrad livsmedelslagstiftning. Av remissyttrandena framgår också, att förslaget i huvudsak hälsats med stor tillfredsställelse. Anmärkas må jämväl, att förslaget i viss utsträckning allenast utgör en sammanställning och överarbetning av redan gällande bestämmelser. Dessa ha dessutom i en del fall, exempelvis beträffande margarinkontrollen, högst avsevärt förenklats. Utskottet anser sig vidare böra påpeka, att i flera av de talrika motioner som väckts påyrkas än mer detaljerade regleringar än vad som föreslagits i propositionen. På grund av vad sålunda anförts får utskottet i princip tillstyrka, att förslaget lägges till grund för lagstiftning i ämnet.

Utskottet delar departementschefens uppfattning, att en livsmedelsstadga bör utfärdas utan avvaktan på hälsovårdsstadgekommitténs förslag till ny hälsovårdsstadga. Arbetet med utformandet av en livsmedelslagstiftning påbörjades redan 1916, och det måste anses angeläget att nu undvika ytterligare uppskov på obestämd tid. Det torde icke bliva förenat med några större olägenheter att sedermera genomföra de ändringar i livsmedelsstadgan, som förslaget till ny hälsovårdsstadga kan påkalla.

Av största betydelse är frågan hur livsmedelslagstiftningen formellt bör konstrueras; om själva livsmedelsstadgan bör innehålla endast riktlinjerna och de organisatoriska föreskrifterna beträffande livsmedelshanteringen eller om den dessutom bör innehålla detaljerade kvalitetsbestämmelser m. m. och i så fall vilka.

Starka skäl tala uppenbarligen för att hithörande bestämmelser i största möjliga utsträckning sammanföras i en författning. Ur rent konstitutionell synpunkt måste det emellertid, såsom framhålles i motionen I: 345, anses

mindre lämpligt att i en och samma författning sammanföra bestämmelser av olika »konstitutionell kvalitet». Att nu verkställa en uppdelning av författningsförslaget anser utskottet icke bör komma i fråga. Utskottet har vid behandlingen av förslaget försökt att, såsom i sistnämnda motion påyrkas, precisera, vilka delar av författningsförslaget, som äro av den beskaffenhet, att riksdagen förväntar att bliva hörd innan de ändras. Det har därvid visat sig vara förenat med stora svårigheter att bestämt angiva vissa kapitel eller vissa paragrafer. Även en specialbestämmelse kan ofta ha en sådan allmän betydelse och en sådan räckvidd, att riksdagens yttrande bör inhämtas. Utskottet nödgas därför inskränka sig till att uttala, att riksdagens yttrande icke torde vara erforderligt för ändring av detaljbestämmelserna i 8 kap. innehållande särskilda bestämmelser om vissa livsmedel — vilka bestämmelser kunna förväntas behöva ändras förhållandevis ofta och ibland med skyndsamhet — *men att riksdagen förväntar att bliva hörd över andra ifrågasatta ändringar i stadgan, såvitt desamma icke kunna betraktas som rena detaljändringar av föga räckvidd. Bortsett från 8 kapitlet torde bestämmelserna i livsmedelsstadgan icke vara av den natur, att de behöva ändras med korta mellanrum, och ändringarna lära i vart fall icke bliva så bråds-kande, att med hänsyn därtill riksdagens yttrande ej kan avvaktas.*

För att undvika att den nu föreslagna livsmedelsstadgan blir alltför omfattande och otymplig, ha vissa till livsmedelslagstiftningen hörande bestämmelser måst lämnas utanför. Den gränsdragning, som skett, anser sig utskottet kunna godtaga.

D. Livsmedelsstadgan.

I kap. Inledande bestämmelser.

1 §.

Departementschefen.

Efter att hava redogjort för den i stadgan upptagna definitionen på livsmedel anför departementschefen bl. a.:

»Med den sålunda angivna definitionen torde vatten falla utanför begreppet livsmedel. Det har synts mig lämpligt, att bestämmelserna om vatten i huvudsak skola kvarstå i hälsovårdsstadgan och att vatten skall behandlas i livsmedelsstadgan endast såvitt angår framställning, beredning och hantering av livsmedel. Det är då följdriktigt, att vatten såsom sådant icke anses såsom livsmedel. Läskedrycker innehålla ofta näringsämnen och bli i sådant fall enligt definitionen hänförliga till livsmedel. Är så icke fallet torde de kunna hänföras till njutningsmedel och därigenom enligt stadgan få samma ställning som livsmedel. Detsamma torde gälla tabletter, pastiller och liknande varor.»

Utskottet.

Då viss tvekan yppats angående tolkningen av förevarande paragraf, vill utskottet endast understryka, att, såsom departementschefen uttalat, vanligt vatten icke blir att hänföra till livsmedel enligt livsmedelsstadgan. Däremot skall hit hänföras såväl läskedrycker som icke sötade, kolsyrade mineralvatten, vilka ej utgöra läkemedel. Kolsyrat vatten får betraktas som njutningsmedel.

2 §.

Departementschefen.

»Liksom de sakkunniga anser jag att i författningstexten uttryckligen bör angivas, att vad som föreskrives om livsmedel som saluhålles även skall gälla livsmedel, som försäljes utan föregående saluhållande. I nu gällande författningar användes ofta skrivningen 'saluhålles eller försäljes'. I livsmedelsstadgan äro ifrågavarande bestämmelser avsedda att gälla icke blott saluhållande och försäljning i detaljhandeln utan även vid leveranser från fabrik eller liknande. Är det då fråga om beställda varor, kan ifrågasättas, om varorna saluhållits. För att förebygga all tveksamhet på denna punkt har jag velat förorda ifrågavarande bestämmelse.

Enligt de sakkunnigas förslag innefattar begreppet saluhållande icke servering. Man har i stället i stadgan på vissa håll använt begreppet servering åt allmänheten. I flera remissvar har framhållits, att detta begrepp många gånger blir för snävt. Man har krävt, att hälsovårdsnämnden skall ha tillsyn över — och även godkänna lokaler för — servering, som icke sker till allmänheten, men ändock yrkesmässigt eller i större omfattning t. ex. vid militärförläggningar, skolor, sjukhus, industriella anläggningar m. fl.

Enligt min åsikt böra de krav, som livsmedelsstadgan uppställer beträffande olika livsmedels sammansättning och beskaffenhet, i princip gälla även livsmedel, som tillhandahållas vid här avsedda serveringslokaler. Jag anser det även principiellt riktigt att livsmedelshanteringen i dessa lokaler faller under stadgan och ställes under hälsovårdsnämndernas tillsyn. Undantag bör dock göras för den befattning med livsmedel, som sker inom den militära organisationen. Givetvis böra även där, i den mån det är möjligt, ställas samma krav på livsmedlens beskaffenhet och hantering, men det synes mig böra åvila de militära myndigheterna att själva svara härför. En början till en militär hälsovårdsorganisation finnes redan nu. Under sådana förhållanden synes livsmedelsstadgan icke heller böra göras direkt tillämplig på de livsmedel, som tillhandahållas vid militärförläggningar.»

Motioner.

I likalydande *motionerna I: 354 och II: 465* hemställes, *dels* att stadgans tillämpningsområde måtte inskränkas till att omfatta livsmedel, som yrkesmässigt tillhandahållas allmänheten, *dels ock* att stadgan måtte göras direkt tillämplig på livsmedel, som serveras vid militärförläggningar.

Jämväl i *motionen I: 345* påtalas, att livsmedelsstadgans regler om »saluhållande» rikta sig mot all försäljning, vare sig den sker yrkesmässigt eller ej.

Utskottet.

Vad först angår frågan om livsmedelsstadgan bör avse all försäljning eller allenast sådan försäljning, som sker yrkesmässigt, får utskottet erinra om att såväl i hälsovårdsstadgan som i 1917 års förordning angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen och fodermedel talas om varas saluhållande eller försäljning. Erfarenheterna av tillämpningen av dessa bestämmelser giva icke anledning till att nu föreslå en uppmjukning av ifrågavarande bestämmelser. Med den av motionärerna föreslagna inskränkningen framstår det såsom uppenbart, att livsmedelsstadgans bestämmelser skulle kunna kringgåås på ett icke önskvärt sätt. Det kan icke heller anses tillfredsställande, att man vid icke yrkesmässig försäljning av livsmedel skulle kunna försälja hur underhaltiga varor som helst. Utskottet får därför tillstyrka, att paragrafen i denna del får den i propositionen föreslagna utformningen.

Beträffande frågan om livsmedelsstadgan bör äga tillämpning å militära förläggningar, delar utskottet departementschefens uppfattning, att så icke bör vara fallet. Tillsynen över livsmedelshanteringen inom den militära organisationen bör handhavas av de militära myndigheterna. Som departementschefen anført, finns redan nu början till en militär hälsovårdsorganisation. Denna kan dock icke för närvarande anses tillräcklig. Enligt utskottets mening torde emellertid den rätta vägen vara att, så snart resurserna det tillåta, utbygga denna organisation. Det måste jämväl ur rent militära synpunkter anses mindre lämpligt att låta lokala civila myndigheter utöva inspektionsrätt inom samtliga — fasta eller tillfälliga — militära anläggningar. Ej heller kan det anses lämpligt, att hälsovårdsnämnderna givas möjligheter meddela föreläggande eller förbud angående den militära livsmedelshanteringen. Utskottet får därför avstyrka motionerna I: 354 och II: 465 i denna del.

2 kap. Allmänna bestämmelser om livsmedels beskaffenhet.

1948 års livsmedelssakkunniga.

Med hänvisning bl. a. till att livsmedelslagstiftningen i huvudsak bör ha förebyggande syfte ha de sakkunniga ansett nödvändigt att frångå den hittillsvarande principen beträffande rätten att använda varor och ämnen såsom tillsatser till livsmedel. De sakkunniga anse, att lagstiftningen i förevarande hänseende bör ha till utgångspunkt, att dylika tillsatser få användas endast efter särskild tillståndsprövning.

För att icke denna regel skall bliva alltför betungande, ha de sakkunniga

dock ansett sig böra redan i författningstexten angiva vissa grupper av tillsatser, som — under förutsättning att de icke äro giftiga eller hälsovådliga — skola få användas till livsmedel. De sakkunniga ha därvid stannat för att undantaga bl. a. oskadliga essenser från förhandsprövning för tillsatser och motiverade denna ståndpunkt sålunda:

Det har från tillverkarhåll framhållits, att en prövning enligt ifrågasvarande regler av de essenser, som skulle få användas som tillsats till livsmedel, skulle medföra mycket stora svårigheter. De förekomma i ett otal olika sammansättningar. I de färdiga livsmedlen ingå essenserna med så obetydliga kvantiteter, att de särskilda ämnen, varav essenserna bestå, knappast äro laboratoriemässigt påvisbara. Med hänsyn till nu angivna förhållanden ha de sakkunniga stannat vid att undantaga essenser från den i förevarande paragraf föreskrivna förhandsprövningen. Givetvis gälla emellertid även här de allmänna bestämmelserna om livsmedel.

Departementschefen.

»För egen del finner jag det riktigt, att en förhandsprövning av de tillsatser till livsmedel, varom här är fråga, skall införas. Såsom de sakkunniga framhållit kan det nuvarande systemet icke anses utgöra tillräckligt skydd mot att vid framställning och beredning av livsmedel tillsätts ämnen, som göra livsmedlen hälsovådliga eller otjänliga till människoföda. Godkännandeprocessen måste inskränkas till varor och ämnen, som äro tillsatser i egentlig mening och som alltså icke äro att betrakta som råvaror vid livsmedelstillverkningen. Att införa en prövning av vilka råvaror som skola få användas vid sådan tillverkning är uppenbarligen icke möjligt. Härför fordras emellertid en definition av begreppet tillsats. I departementsförslaget har en sådan definition intagits i 1 § 3 mom., vari sägs, att med tillsats till livsmedel skall förstås vara eller ämne, som är avsett att, i allmänhet i ringa mängd, tillföras livsmedel — utan att ingå i detsamma som råvara — för att påverka dess färg, smak, konsistens eller hållbarhet eller för annat liknande ändamål och finnes kvar i det färdiga livsmedlet. Här avses alltså främst färgämnen, konserveringsmedel, essenser och andra smaktillsatser, förtjockningsmedel och liknande. I 4 § departementsförslaget stadgas, att såsom tillsats till livsmedel, som framställs eller beredes för avsalu får, där ej annat framgår av bestämmelse i stadgan, användas allenast vara eller ämne, som godkänts såsom tillsats för livsmedlet i fråga.

Måhända kan även mot nu anförda bestämmelser anföras, att de äro alltför vaga ock icke ge tillräcklig ledning, om i det särskilda fallet godkännande erfordras eller icke. Det mest tveksamma är här, hur gränsen mellan råvara och tillsats skall dragas. Att här ange någon kvantitativ gräns är icke möjligt. Gränsfall måste alltid uppkomma. I allmänhet torde dock skillnaden i praktiken vara ganska klar, och de tveksamma fallen torde minska i antal genom de undantagsbestämmelser, som föreslås och

till vilka jag strax återkommer. För att ytterligare minska olägenheterna av att definitionen på tillsatser icke kunnat göras fullständigt exakt, har i 5 § intagits bestämmelse om rätt för den myndighet, som har att pröva fråga om godkännande, att meddela bindande förklaring om vara eller ämne i visst fall är att anse såsom tillsats till livsmedel eller icke.

Framhållas bör, att det här endast är fråga om livsmedel, som framställles eller beredes för avsalu, däremot icke om livsmedel, som framställles eller beredes allenast för servering. Vidare anges generellt, att bestämmelsen icke gäller vid beredning av s. k. färdiglagad mat. Att i dessa fall fordra godkännande av tillsatser är knappast möjligt. Den som bereder livsmedlet för servering eller lagar till maträtten synes böra ha full frihet att handla inom ramen för de allmänna bestämmelserna i 3 §.

Beträffande vissa varor och ämnen har angivits att godkännande icke erfordras, såvida det ej är fråga om färgämnen. Detta gäller främst sådana, som kan betecknas som rena naturprodukter, vilka angivits såsom vara, som utvunnits ur djur eller växt genom torkning, värmebehandling, urlakning med vatten eller behandling av rent mekanisk natur. Hit höra t. ex. kryddor, choklad och åtskilliga smaksättningsmedel. Vidare ha här medtagits koksalt, socker och andra sockerarter, ättika och etylalkohol. Däremot har bland dessa undantag icke, såsom livsmedelssakkunniga föreslagit, upptagits oskadliga essenser och vissa särskilt angivna konserveringsmedel. Det har nämligen i vissa remissyttranden påfordrats att samtidigt skulle ges föreskrift om den halt av dessa varor, som livsmedel skulle få innehålla. Det har då syntts lämpligare, att den godkännande myndigheten får pröva dessa konserveringsmedel — varvid de givetvis komma att godkännas — och därvid meddela bestämmelser om maximihalt.

Det bör åligga kommerskollegium att upprätta och offentliggöra förteckning å tillsatser, som godkänts för olika livsmedel. Det bör emellertid icke vara obligatoriskt att dylik tillsats upptages i förteckningen, då det kan vara i den enskilde företagarens intresse, att tillsats, om vars godkännande han gjort framställning, icke offentliggöres. Förordnande om att handlingarna i vissa ärenden om tillsatser icke få offentliggöras torde i mån av behov lämpligen kunna meddelas med stöd av lagen den 28 maj 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar. Det synes icke vara nödvändigt att förteckningen införes i svensk författningssamling. Kungörande på annat sätt kan även övervägas.»

Motioner.

I *motionen I: 346* hemställes,

a) att oskadliga essenser skola undantagas från den i 4 och 5 §§ omfördälda prövningen,

b) att, därest så icke anses kunna ske, bestämmelser om maximihalt icke skola behöva meddelas för oskadliga essenser,

c) att i 4 § åtskillnad icke måtte göras mellan olika urlakningsmetoder och till följd därav uttrycket »med vatten» efter ordet »urlakning» utgå.

I motionen uttalar motionären därjämte, att han förutsätter såsom självfallet, att representanter för industrien få tillfälle att framföra sina önskemål och synpunkter vid den handläggning, som skall äga rum enligt 5 §.

Motionären anser vidare, att det bör övervägas, huruvida icke i 5 § skall intagas förskrifter *dels* om att tillsats icke skall medtagas i kommerskollegii förteckning, därest vederbörande tillverkare hemställt därom, *dels ock* om att det icke må ifrågakomma, att en tillverkare för att få en av honom framställd tillsats godkänd behöver meddela sitt recept och sin tillverkningsmetod.

I motionen I: 345 påtalar motionären, att han icke, såsom departementschefen, kan finna självfallet, att med uttrycket »överlämnande till annan» i 7 § icke avses förfarande inom ett enskilt hushåll, utan att ordalagen peka tydligt i motsatt riktning.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker det i propositionen föreslagna provningsförfarandet beträffande tillsatser till livsmedel.

Som enda skäl för att icke, såsom de sakkunniga föreslagit, undantaga »oskadliga essenser» och vissa särskilt angivna konserveringsmedel från provningsförfarandet, har departementschefen anfört, att det i vissa remissyttranden påfordrats, att samtidigt skulle ges föreskrift om den halt av dessa varor, som livsmedel skulle få innehålla, men att det då syntes lämpligare att den godkännande myndigheten finge pröva dessa konserveringsmedel — varvid de givetvis komme att godkännas — och därvid meddela bestämmelser om maximihalt.

Angående oskadliga essenser har utskottet inhämtat följande. Oskadliga essenser förekomma i ett mycket stort antal — de kunna räknas i tusental — och med mycket olika sammansättning. I en essens ingå ett flertal olika ämnen, ofta upp till 25—30 ämnen. Essenserna ingå i de färdiga livsmedlen i ytterst obetydliga kvantiteter, så obetydliga att de ofta icke äro analytiskt påvisbara. För att en fullständig laboriemässig undersökning av en essens verkligen skall kunna ske, skulle sannolikt i flertalet fall krävas att essensens sammansättning deklarerades. En sådan deklara-tionsplikt skulle komma i konflikt med vederbörande tillverkares intresse av att bevara yrkeshemligheter. Då vidare ett stort antal essenser torde vara importerade, skulle det ofta visa sig omöjligt, att erhålla någon deklara-tion angående essensens sammansättning. Vidare lär det bliva förenat

med stora svårigheter att angiva den maximihalt av essenser, som ett livsmedel skulle få innehålla. En systematisk, experimentell undersökning av tusentals essenser och ämnen skulle jämväl kräva ett mycket omfattande arbete. Utländsk lagstiftning innehåller icke, såvitt upplysts för utskottet, några restriktioner på smakämnesområdet, ej ens den rigorösa amerikanska livsmedelslagstiftningen.

Vid övervägande av de skäl, som kunna åberopas för och emot att lämna oskadliga essenser utanför tillståndsprövningen, har utskottet kommit till den uppfattningen, att den i propositionen föreslagna prövningen av oskadliga essenser skulle stöta på alltför stora praktiska svårigheter och medföra onödigt besvär och kostnader. Utskottet anser därför — även om det måhända kan betraktas som en lucka i livsmedelslagstiftningen — att oskadliga essenser tills vidare böra undantagas från provningsförfarandet. Skulle det sedermera visa sig, att ett undantag av essenserna leder till missbruk eller eljest andra skäl framkomma, som tala för att essenserna böra bli föremål för prövning, får frågan upptagas till förnyat övervägande. Uttrycket oskadliga essenser torde emellertid vara mindre lämpligt att använda i författningstexten. Övervägas bör om icke uttrycket kan ersättas med ordet »livsmedelsessenser».

De i 4 § andra stycket uppräknade undantagen för varor, som utvunnits ur djur eller växt, avse varor och ämnen, som kunna betecknas som rena naturprodukter. Det synes då fullt befogat att göra åtskillnad mellan sådana som utvunnits genom urlakning med vatten och sådana som utvunnits genom urlakning med annat medel. Utskottet kan därför icke tillstyrka det i motionen I: 346 framförda förslaget härutinnan.

De synpunkter och önskemål rörande tillvägagångssättet vid handläggningen av ifrågavarande ärenden, som framförts i sistnämnda motion, förutsätter utskottet att kommerskollegium kommer att i största möjliga utsträckning beakta. Några särskilda bestämmelser därom i författningstexten torde icke vara erforderliga, dock att däri måhända bör direkt ut-sägas, att kommerskollegium skall äga besluta, att godkänd tillsats icke må offentliggöras. Den föreslagna lydelsen synes icke medgiva något undantag.

Vad angår utformningen av 7 § får utskottet erinra om att redan i den gällande hälsovårdsstadgan av år 1919 användes uttrycket »överlämnas till annan». Det torde aldrig ha ifrågasatts att tillämpa de nuvarande bestämmelserna å förfarandet inom ett enskilt hushåll. Även om uttrycket möjligen kan anses mindre lämpligt, anser utskottet det dock kunna godtagas.

Formuleringen i 7 § 2 mom. sista punkten synes böra förtydligas genom att — i likhet med motsvarande bestämmelser i giftstadgan — följande uttryckssätt användes »glättat eller tryckt med giftig färg eller eljest behandlat med giftigt ämne».

3 kap. Livsmedelslokaler m. m.

8 §.

Departementschefen.

»I fråga om serveringslokalerna står jag i huvudsak på livsmedelssakkunnigas ståndpunkt. Bestämmelserna böra i princip gälla endast lokaler för servering åt allmänheten. Jag vill dock ej tolka detta begrepp fullt så snävt som livsmedelssakkunniga. Även lokaler, där en viss begränsning beträffande klientelet äger rum, anser jag kunna hänföras hit, t. ex. vissa pensionat, vilka visserligen icke stå öppna för vem som helst men där det allmänt förekommer, att andra gäster än sådana som ha särskilt avtal med innehavaren intaga sina måltider. Hit torde kunna hänföras många av de s. k. sommarpensionaten. Vad övriga s. k. privatspisningar angår är det självklart, att bestämmelserna icke böra avse rena inackorderingsställen för ett fåtal personer. Att här uppdraga någon bestämd kvantitativ gräns synes ogörligt, och jag har därför stannat vid, att bestämmelserna icke skola avse dessa privatspisningar. Serveringar vid militärförläggningar böra helt lämnas utanför av skäl som jag tidigare anført. Särskilda föreskrifter i detta sammanhang synas knappast vara erforderliga beträffande sjukhus och andra anstalter. Vad angår serveringar vid industriella och liknande anläggningar för företagspersonalen stå de i allmänhet under tillsyn av yrkesinspektionen och jag anser att någon prövning från hälsovårdsnämndernas sida av lokalerna för sådana serveringar icke bör ske. Däremot synas vissa skäl tala för att lokaler för skolbespisning samt andra serveringsutrymmen i skolor ställas under hälsovårdsnämndens kontroll. Frågan torde emellertid böra ytterligare utredas och jag är icke beredd att innan detta skett taga ställning till densamma. Jag vill emellertid erinra om att bestämmelserna i stadgan om livsmedels beskaffenhet och hantering samt personalens hygien gälla även för skolbespisningarna och att dessa härutinnan stå under hälsovårdsnämndernas kontroll och tillsyn. Detsamma gäller för övrigt — såsom närmare framgår av vad jag anført under 1 kap. — beträffande flertalet övriga av de här omförmälda särskilda grupperna av serveringar.

De lokaliteter på tåg, passagerarfartyg och flygplan, där livsmedel tillredas och serveras, böra enligt min mening icke bliva föremål för särskild reglering i detta sammanhang. I fråga om tåg och flygplan torde något större behov av en särskild tillsyn över lokalerna knappast föreligga. Det synes vidare vara mindre lämpligt, att fartyg och flygplan i internationell trafik ställas under en lokal hälsovårdsnämnds kontroll. I den mån hygienisk kontroll i övrigt erfordras beträffande berörda lokaliteter, torde bestämmelser därom böra meddelas i annat sammanhang, t. ex. såsom koncessionsvillkor.»

Utskottet.

Utskottet delar till fullo departementschefens uppfattning, att ifrågasvarande bestämmelser böra äga tillämpning å de s. k. sommarpensionaten. Lokalerna i dessa torde ofta vara av förhållandevis primitiv karaktär. Det synes därför angeläget, att lokalerna ställas under hälsovårdsnämndernas kontroll.

Visst behov torde föreligga att låta bestämmelserna äga tillämpning jämväl å s. k. privatspisningar. Då det icke är möjligt att uppdraga någon bestämd gräns mellan dessa och rena inackorderingsställen, får det dock även enligt utskottets mening anses lämpligast att lämna privatspisningarna utanför.

9 §.

Departementschefen.

»De sakkunniga ha förordat en dubbel prövning från hälsovårdsnämndens sida vid inrättande av livsmedelslokaler. Den som ville inrätta en lokal skulle sålunda med bifogande av ritningar anmäla den till hälsovårdsnämnden för förhandsgranskning. Innan lokalen sedan togs i bruk skulle denna ånyo anmälas till nämnden och den skulle icke få användas förrän nämnden godkänt densamma. Särskilt i sådana fall, där byggnadsnämnden prövade företaget för meddelande av byggnadslov synes detta förfarande innebära dubbelkontroll och onödig omgång. Att i dessa fall helt lägga avgörandet hos byggnadsnämnden och koppla in hälsovårdsnämnden endast som en obligatorisk remissinstans torde å andra sidan vara mindre lämpligt med hänsyn till de särskilda krav på inredning och utrustning det här gäller. Härtill kommer att frågan om formerna för en samordning av hälsovårdsnämndens och byggnadsnämndens granskningsverksamhet f. n. prövas av hälsovårdsstadgekommittén och att denna prövning icke bör föregripas genom ett ställningstagande på ett speciellt område. I stället torde, då kommitténs betänkande föreligger, få övervägas om livsmedelsstadgans ifrågasvarande regler böra revideras för erhållande av enhetliga bestämmelser i de båda författningarna.

Emellertid synes tanken på en förhandsgranskning från hälsovårdsnämndernas sida i och för sig vara riktig. Att en sådan granskning sker måste uppenbarligen vara i vederbörande näringsidkares intresse, då den säkerställer denne mot att hälsovårdsnämnden, då lokalen är färdig, vägrar godkänna densamma eller reser krav på kanske dyrbara ändringar i inredningen. I likhet med överståthållarämbetet anser jag emellertid att förhandsgranskningen icke bör vara obligatorisk. Det synes icke ens vara nödvändigt att införa en bestämmelse om förhandsgranskning i stadgan. Hälsovårdsnämnderna torde utan ett sådant påpekande komma att på begäran i förväg granska förslag till livsmedelslokaler och lämna förhands-

besked. Redan nu tillämpas utan stöd i lag en liknande ordning i Stockholm, där praxis på detta avsnitt av hälsovårdsnämndens arbete utvecklats så att byggmästare erhåller förhandsgodkännande på företedd ritning. Däremot anser jag i likhet med de sakkunniga att innehavaren av en sådan livsmedelslokal, som skall omfattas av ifrågavarande bestämmelse, bör vara skyldig att göra en skriftlig anmälan till hälsovårdsnämnden innan lokalen börjar användas. Denna anmälan är avsedd att utgöra underlag för den prövning om lokalen kan godkännas, som föreslås skola ske innan denna tages i bruk. Ett sådant godkännande kräves enligt förslaget alltid innan en lokal användes för sådant ändamål, som avses i 8 §, alltså icke endast då en ny lokal färdigställts utan även t. ex. i det fall då en lokal, som förut använts för annat ändamål, utan ändring av lokaliteterna skall nyttjas som livsmedelslokal.

Beträffande innebörden av hälsovårdsnämndens godkännande, vill jag framhålla att detta enligt förslaget skall gälla oberoende av vem som innehar lokalen. Det är alltså icke fråga om ett tillstånd för viss person att använda lokalen för ändamålet. Att jag intagit denna ståndpunkt sammanhänger med att hälsovårdsnämnden enligt min mening vid sin prövning skall taga hänsyn allenast till lokalens beskaffenhet och lämplighet för det avsedda ändamålet, icke till innehavarens personliga kvalifikationer. Av samma anledning anser jag, att nytt godkännande icke — såsom från många håll påyrkats — skall krävas vid överlåtelse av lokalen. Det är visserligen riktigt, att tidpunkten för en överlåtelse i många fall är den ur psykologisk synpunkt rätta tidpunkten för att i lokalen söka få genomförda vissa förbättringar, som man icke velat påfordra, så länge lokalen varit i den förutvarande innehavarens hand. Denna synpunkt synes emellertid böra tillgodoses på sådant sätt, att hälsovårdsnämnden skall erhålla underrättelse om överlåtelsen samt då skall ha möjlighet att återkalla ett meddelat godkännande, om synnerliga skäl föreligga därtill. Möjlighet till dylik återkallelse bör kunna föreligga även eljest. Såsom skäl har i departementsförslaget särskilt nämnts icke blott — såsom i livsmedelssakkunnigas förslag — att lokalen till följd av bristande underhåll icke längre fyller de krav, som i hälsovårdsområdet äro uppställda för lokal för sådant ändamål, utan även att dylik situation uppkommit på grund av att rörelsen utvidgats.»

Motioner.

I likalydande *motionerna I: 351 och II: 462* hemställas,

»a) att hälsovårdsnämnderna åläggas att på begäran granska förslag till livsmedelslokaler och lämna förhandsbesked med angivande av om anordningar i enlighet med förslaget komma att godkännas eller vilka förändringar som erfordras för godkännande av anordningarna;

b) att skyldighet stadgas för hälsovårdsnämnderna att på begäran av

person, som anger sig ämna övertaga en affärsrörelse, lämna besked om livsmedelslokalerna kunna godkännas i befintligt skick eller vilka förändringar som erfordras för lokalernas godkännande.»

I likalydande *motionerna I: 354 och II: 465* hemställes, att riksdagen måtte uttala, att någon skärpning av stadgans tillämpning icke skall inträda vid överlåtelse av affärslokal till ny innehavare.

I *motionen II: 449* påtalas, att i 9 § icke upptagits någon bestämmelse om rätt för hälsovårdsnämnden att delegera sin beslutanderätt på någon nämndens ledamot eller tjänsteman, vilken rätt f. n. vore tillerkänd hälsovårdsnämnd i stad enligt 3 § 4 mom. hälsovårdsstadgan. Motionären föreslår därför, att 9 § måtte fördes med ett 6 mom. av följande lydelse:

»Beslut om godkännande, som i 2 och 3 mom. sägs, får meddelas av hälsovårdsnämndens ordförande eller ock av sådan ledamot av nämnden eller sådan hos nämnden anställd tjänsteman, som därtill av nämnden förordnats, men skall anmälas för nämnden vid dess nästinfallande sammanträde.»

Utskottet.

Vad först angår frågan om prövning från myndigheternas sida av ritningar m. m. och godkännande av lokaler får utskottet uttala, att utskottet hälsar med tillfredsställelse alla de åtgärder härutinnan, som kunna genomföras för att förenkla förfarandet och för att undanröja dubbelkontroll och onödig omgång. Utskottet, som beaktat vad som härom anförts i den från samarbetskommittén för byggnadsfrågor ingivna framställningen, anser sig emellertid icke i detta sammanhang böra taga ställning till frågan om formerna för en samordning av hälsovårdsnämndens och byggnadsnämndens granskningsverksamhet. Frågan torde, såsom departementschefen anført, bliva föremål för prövning av hälsovårdsstadgekommittén, och därjämte har den 4 februari 1951 särskilda sakkunniga tillkallats — 1951 års byggnadsutredning — för att utreda möjligheterna att förenkla byggnadslagstiftningen och dess tillämpning. Därvid torde alla möjligheter att överföra ifrågavarande ärenden till en nämnd bliva ingående prövade. Utskottet tillstyrker därför, att förevarande bestämmelser, såvitt nu är i fråga, erhålla den i propositionen föreslagna utformningen. Sedermera få de ändringar genomföras, som kunna befinnas påkallade för att uppnå enhetliga bestämmelser.

Uppenbarligen är det av största vikt för en näringsidkare att av hälsovårdsnämnden kunna erhålla ett förhandsbesked, huruvida nämnden kommer att godkänna en planerad lokal eller under vilka förutsättningar ett sådant godkännande kan erhållas. Departementschefen har icke funnit nödvändigt att i livsmedelsstadgan införa någon bestämmelse om förhandsgranskning utan förutsätter, att hälsovårdsnämnderna utan ett sådant

påpekande komma att på begäran i förväg granska förslag till livsmedelslokaler och lämna förhandsbesked. Enligt utskottets mening bör det icke få komma i fråga, att en hälsovårdsnämnd vägrar att lämna ett dylikt förhandsbesked. Då nu i motionerna I: 351 och II: 462 påtalats, att detta faktiskt förekommit, synes det utskottet nödvändigt att i livsmedelsstadgan intaga uttrycklig bestämmelse om skyldighet för hälsovårdsnämnden att på begäran lämna förhandsbesked. Denna skyldighet torde även, såsom i sistnämnda motioner hemställts, böra avse fall, då en person, som ämnar övertaga en rörelse, önskar förhandsbesked huruvida lokalen godkännes i befintligt skick eller vilka ändringar som påfordras.

Någon skärpning i och för sig av stadgans tillämpning skall uppenbarligen icke inträda, då en lokal övertages av en ny innehavare. Tidpunkten måste emellertid anses lämplig för genomförande av förbättringar i lokalen. Anmärkas må i samband härmed, att återkallande av godkännande skall ske endast då synnerliga skäl föreligga därtill. De av motionärerna i motionerna I: 354 och II: 465 påtalade olägenheterna torde försvinna, där-est, såsom utskottet ovan förordat, skyldighet stadgas för hälsovårdsnämnderna att jämväl vid en förestående överlåtelse av en lokal lämna förhandsbesked.

Vad angår frågan om rätt för hälsovårdsnämnd att delegera sin beslutanderätt i hithörande ärenden får utskottet erinra om att någon ändring icke föreslagits i 3 § 4 mom. hälsovårdsstadgan. Hälsovårdsnämnd inom område, där hälsovårdsstadgans bestämmelser för stad äga tillämpning, kommer sålunda även framdeles att äga möjlighet att såsom hittills delegera beslutanderätten. Huruvida delegationsrätten bör ytterligare utvidgas — i allmänhet eller beträffande speciella ärenden — torde tillkomma hälsovårdsstadgekommittén att pröva i samband med prövning av bestämmelserna om hälsovårdsnämndens organisation m. m. Den i 95 § i livsmedelsstadgan införda delegationsrätten avser ett speciellt område, som icke lär kunna inrymmas bland de i 3 § 4 mom. hälsovårdsstadgan avsedda ärendena av mindre vikt. På grund av det anförda får utskottet avstyrka motionen II: 449 i denna del.

10 §.

Departementschefen.

»I 10 § ha upptagits allmänna bestämmelser om livsmedelslokalers beskaffenhet, vilka delvis hämtats från 19 § i de sakkunnigas förslag. I flera yttranden har sagts, att vissa av de bestämmelser, som intagits i det vid livsmedelssakkunnigas förslag till livsmedelsstadga fogade förslaget till normalmatvarustadga, lämpligen borde införas direkt i livsmedelsstadgan. Jag har funnit dessa synpunkter äga ett visst berättigande och förevarande paragraf i departementsförslaget har med hänsyn härtill delvis omarbetats. Att här ingå på de särskilda detaljföreskrifterna skulle föra för långt. Jag

5 — Bihang till riksdagens protokoll 1951. 9 saml. 2 avd. Nr 34.

vill endast anföra ett par synpunkter. Det vore enligt min mening icke lämpligt att i livsmedelsstadgan införa något allmänt förbud mot livsmedelslokaler under markytan. Principiellt anser jag icke enbart denna omständighet i och för sig böra hindra godkännande av livsmedelslokal. En annan sak är att lokalens läge kan föra med sig att ventilationen blir bristfällig eller att lokalen ur andra synpunkter blir olämplig för ändamålet. Vidare vill jag framhålla, att vissa av de i paragrafen intagna bestämmelserna om anordningar även äro av betydelse ur arbetarskyddssynpunkt och ha sina motsvarigheter i tillämpningsföreskrifterna till arbetarskyddslagen. Att de upptagas även i livsmedelsstadgan sammanhänger med, att bestämmelserna äro av betydelse även ur livsmedelshygienisk synpunkt. Jag vill här betona, att det är svårt att draga upp en klar gräns mellan hälsovårdsnämndens och yrkesinspektionens kompetensområden i förevarande hänseenden och att det därför är synnerligen angeläget att ett gott samarbete upprätthålles mellan hälsovårdsnämnderna och yrkesinspektionen. Uppkomma konflikter, som icke kunna lösas lokalt, bör hänvändelse ske till chefsmyndigheterna, varvid möjlighet till uppgörelse alltid torde finnas.

Det har förut påpekats, att även om i princip hygienien bör vara lika god på landsbygden som i städerna, det dock icke alltid finnes ekonomiska möjligheter att på landsbygden upprätthålla samma hygieniska standard som i städer och samhällen. Detta är ett faktum, vartill skälig hänsyn måste tagas. Av dessa skäl har i departementsförslaget bibehållits den allmänna dispensföreskrift, som livsmedelssakkunnigas förslag innehåller beträffande livsmedelslokalernas beskaffenhet inom område, där hälsovårdsstadgans bestämmelser för landet äro tillämpliga. Föreskriften har dock något modifierats. Att, såsom ifrågasatts i vissa remissyttranden, låta länsstyrelsen bliva beslutande myndighet i fråga om dylik dispens har synts mig alltför omständligt. Åtminstones synes man under de närmaste åren efter livsmedelsstadgans ikraftträdande kunna pröva, hur dipensbestämmelsen i dess här föreslagna utformning verkar, innan detta och andra ändringsyrkanden upptagas till vidare prövning.»

Motioner.

I *motionen II: 449* föreslås, att — när det icke kan anses motiverat, att serveringslokaler vid industrier undantagas från de krav, som angivas i 10 § — paragrafens första moment måtte ändras, så att paragrafen kommer att avse jämväl nämnda serveringslokaler. Motionären föreslår, att 1 mom. första stycket skall erhålla följande lydelse:

»Lokal, som avses i 8 §, ävensom lokal för servering för företagspersonalen vid industriella och liknande anläggningar skall vara lämplig — — — iakttagas följande.»

I samma motion föreslås vidare, att i första momentet skall intagas ett sjätte stycke av innehåll, att livsmedelslokal icke får på sådant sätt vara belägen under omgivande markyta, att sanitära olägenheter uppstå därav. Motionären föreslår följande lydelse:

»Lokalen får ej på sådant sätt vara belägen under omgivande markyta, att sanitära olägenheter därav uppstå.»

I *motionen II: 651* påtalas, att utformningen av 1 mom. fjärde stycket innebär en uppluckring av de nu gällande bestämmelserna. Den föreslagna bestämmelsen skulle medgiva en direkt och okontrollerbar trafik mellan själva livsmedelslokalen och bostaden via ett utrymme, som betecknades exempelvis som kontor. Motionären föreslår följande lydelse:

»Lokalen får icke stå i förbindelse med bostad eller därtill hörande utrymme annat än genom förstuga, vindfång eller trapplan. Lokalen får ej heller uppkomma därav.»

I *motionen II: 461* påtalas — under hänvisning främst till förhållandena å landsbygden — att utformningen av 1 mom. fjärde stycket torde föra för långt, och att det torde vara att tillgripa större åtgärder än eventuella olägenheter avhjälpande kräver, då man inför förbud mot direkt anslutning mellan butik och bostad.

I *motionen II: 650* föreslås, att den i 2 mom. första stycket intagna dispensbestämmelsen skall utgå samt att, därest detta icke anses böra ske, behögenheten att meddela dispens överföres å länsstyrelserna.

Utskottet.

Utskottet anser i likhet med departementschefen, att serveringslokaler vid industriella anläggningar icke böra göras till föremål för prövning från hälsovårdsnämndernas sida. Den tillsyn, som utövas av yrkesinspektionen, får därvidlag anses tillfyllest. I *motionen II: 449* påyrkas icke heller att dessa serveringslokaler skola godkännas jämlikt 9 § i livsmedelsstadgan. Det synes då ej lämpligt att göra endast vissa av livsmedelsstadgans bestämmelser om lokaler, nämligen de som innefattas i 10 § och som närmast innehålla förutsättningarna för godkännande, tillämpliga å ifrågavarande serveringslokaler. Utskottet får därjämte erinra om att på grund av 2 § själva livsmedelshanteringen i dylika serveringslokaler alltid kommer att stå under hälsovårdsnämndernas tillsyn.

Något generellt förbud i livsmedelsstadgan mot livsmedelslokaler belägna under markytan — källarlokal — anser utskottet icke bör komma i fråga. Även om, såsom i *motionen II: 449* anföres, en på så sätt anordnad lokal understundom kan medföra olägenheter, finner utskottet icke påkallat att i livsmedelsstadgan intaga särskilda bestämmelser om dylika lokaler. Den

av motionären föreslagna formuleringen — att lokalen icke får vara så belägen, att sanitära olägenheter uppstå — synes icke heller innebära någon större skärpning i förhållande till den i 10 § 1 mom. första stycket redan intagna bestämmelsen, att lokalen skall vara lämplig för sitt ändamål och fylla skäligen hygieniska krav. Utskottet avstyrker därför motionen II: 449 i denna del.

Utskottet finner icke heller skäl föreslå någon ändring av bestämmelserna i 1 mom. fjärde stycket angående livsmedelslokals förbindelse med bostad. Bestämmelserna böra icke vara alltför restriktivt utformade. Såsom i motionen II: 651 framhålles, tillåta visserligen de nya bestämmelserna förbindelse med bostad exempelvis via ett kontor eller annat utrymme, under förutsättning att detta ej hör till livsmedelslokalen och ej användes till bostad. Enligt utskottets mening är det emellertid lämpligast att överlåta åt hälsovårdsnämnderna att i varje särskilt fall pröva, om en dylik förbindelse bör utgöra hinder för att lokalen godkännes. Nämnden har därvid, i enlighet med bestämmelserna i första stycket i förevarande paragraf, att tillse, att lokalen är lämplig för sitt ändamål och fyller skäligen hygieniska krav.

Den i motionen II: 461 framförda synpunkten torde vara tillgodosedd i erforderlig utsträckning genom dispensbestämmelsen i 2 mom. första stycket.

Att såsom i motionen II: 650 föreslås slopa nyssnämnda dispensbestämmelse synes utskottet direkt olämpligt. Skälig hänsyn måste tagas till de skilda förhållanden, som råda i städer och på landsbygd. Då i motionen framhålles, att i den nuvarande hälsovårdsstadgan icke finnes någon dylik dispensbestämmelse, får utskottet erinra om att hälsovårdsstadgan innehåller skilda bestämmelser för stad och land, men att livsmedelsstadgan med sina skärpta bestämmelser skall gälla för hela riket, ävensom att sistnämnda stadga kommer att omfatta ett flertal andra lokaler än de i 46 § 1 mom. hälsovårdsstadgan uppräknade. Utskottet finner dispensbestämmelserna — som synas ha tillkommit i anledning av ett av medicinalstyrelsen över 1941 års förslag till livsmedelsstadga avgivet remissyttrande — väl avvägda.

Enligt utskottets mening bör det tillkomma hälsovårdsnämnderna att besluta i fråga om dispens jämlikt 2 mom. Hälsovårdsnämnderna ha möjlighet att besiktiga lokalerna och äga god kännedom om förhållandena i övrigt. Det måste också synas väl omständligt att låta länsstyrelsen bliva beslutande myndighet i dylika dispensfrågor. Utskottet får därför avstyrka motionen II: 650.

11 §.

1948 års livsmedelssakkunniga.

Beträffande den omdebatterade frågan om försäljning av rotfrukter och grönsaker i kött- och fiskaffärer vilja de sakkunniga framhålla följande. De sakkunniga ha genom samråd med olika experter sökt få en uppfattning

om storleken av de hygieniska risker, som äro förbundna med en gemensamhetshandel av här ifrågavarande slag. Det har därvid framgått, att sådana risker otvivelaktigt finnas, särskilt om grönsakerna eller rotfrukterna äro gödslade med människolatrin. Men de sakkunniga ha icke kunnat få fram något fall inom riket, där det kunnat klart konstateras, att en sjukdom eller förgiftning förorsakats av kött eller fisk, som förorenats genom att de kommit i beröring med grönsaker eller rotfrukter. Mot de hygieniska riskerna ha de sakkunniga haft att väga de praktiska fördelarna för husmödrarna att kunna i samma affär köpa såväl kött eller fisk som grönsaker och rotfrukter. Vid detta övervägande ha de sakkunniga icke kunnat undgå att taga hänsyn även till det förhållandet, att även om förbud mot gemensamhetshandel av här ifrågavarande slag genomföres, man dock knappast kan förbjuda, att kött eller fisk, å ena, samt grönsaker och rotfrukter, å andra sidan, försäljas inom skilda lokaler i samma affär, även om dessa lokaler stå i direkt förbindelse med varandra och butiksbiträdena tjänstgöra i båda lokalerna. De sakkunnigas överväganden ha lett till att de sakkunniga icke vilja i livsmedelsstadgan upptaga något generellt förbud mot gemensamhetshandel av förevarande slag. Däremot anse de sakkunniga lämpligt med en föreskrift, att grönsaker och rotfrukter få i oförpackat skick saluhållas i lokal, där oförpackade kött- eller fiskvaror saluhållas, endast under förutsättning att erforderliga åtgärder vidtagas för att förekomma, att de animala livsmedlen därigenom förorenas. Det vill synas de sakkunniga, som om en sådan bestämmelse, genomförd över hela riket, skulle innebära tillräckligt skydd mot de risker, varom här är fråga, särskilt om den, såsom de sakkunniga i annat sammanhang föreslå kompletteras med visst förbud mot saluhållande av vissa rotfrukter m. m. som gödslats med människolatrin.

Departementschefen.

»I livsmedelssakkunnigas förslag hade i förevarande paragraf intagits en särskild bestämmelse om att i lokal, där oförpackade kött- eller fiskvaror saluhållas, grönsaker och rotfrukter i oförpackat skick finge saluhållas eller förvaras endast under förutsättning, att skäligen åtgärder vidtoges för att förekomma, att de animala livsmedlen därigenom förorenades. Denna föreskrift har i remissyttrandena mött gensaga ur olika synpunkter. I somliga yttranden vill man att bestämmelsen skall ersättas med ett förbud mot dylik gemensamhetshandel, medan man i andra yttranden velat ha innebörden av uttrycket skäligen åtgärder närmare angiven i författningstexten, och i vissa fall till och med förordat förbud i livsmedelsstadgan att i lokala föreskrifter intaga bestämmelser, som förhindrade sådan gemensamhetshandel, varom här är fråga.

Vid övervägande av dessa synpunkter har jag icke funnit ådagalagt att denna gemensamhetshandel medför sådana risker, att i livsmedelsstadgan bör upptagas förbud mot dylik handel. Livsmedelssakkunnigas förslag synes mig å andra sidan vara för vagt och lämna hälsovårdsnämnderna alltför fria händer. Då det är svårt att i stadgan närmare angiva, vilka åtgärder som skola vidtagas för att förekomma förorening, har jag stannat vid att låta bestämmelsen utgå. Frågan får upptagas i samband med utfärdande

av lokala föreskrifter, i vilka alltjämt möjlighet bör stå öppen att intaga reglerande föreskrifter i förevarande hänseende. Dessa böra dock endast avse att såvitt möjligt säkerställa att de animala livsmedlen ej förorenas vid samförsäljning med grönsaker, och förbud mot att t. ex. kött och grönsaker säljas i samma butik bör ej komma i fråga. Såsom nyss antytts kan nämligen ett sådant förbud ej anses påkallat ur hygieniska synpunkter medan det å andra sidan skulle medföra en ur konsument- och rationaliseringsynpunkt oläglig splittring av samhörande varor i olika butiker.»

Motionen I: 353.

I motionen yrkas — förutom att bestämmelsen i 102 § punkt c i livsmedelsstadgan såvitt den angår livsmedelsbutiker måtte utgå —,

»att det tydligt utsäges i livsmedelsstadgan, att oförpackade livsmedel få saluföras tillsammans med övriga varor, under förutsättning att de förvaras så att de ej taga skada;

att det likaledes tydligt utsäges, att andra varor än livsmedel få saluföras i livsmedelsbutiker, under förutsättning att de förvaras så att livsmedlen ej taga skada.»

Utskottet.

Utskottet, som hyser stora sympatier för den tanke, som ligger till grund för yrkandet i motionen I: 353, anser det dock icke kunna komma i fråga att i livsmedelsstadgan införa sådana bestämmelser, som föreslås i motionen i anslutning till nu förevarande paragraf. Bestämmelserna skulle innebära, att all gemensamhetshandel med varor av vilket slag det vara må skulle i princip tillåtas under den allmänna, vaga förutsättningen, att varorna förvarades så, att de ej toge skada. Några generella begränsningar skulle icke kunna ske, och hälsovårdsnämnderna skulle kunna ingripa endast i enskilda fall. Enligt utskottets mening kan man icke lösa denna fråga generellt i en för hela riket gällande stadga. Vad särskilt angår frågan om gemensamhetshandel med kött- eller fiskvaror samt grönsaker anser utskottet ej heller lämpligt att här införa några särskilda bestämmelser om dylik handel. Utskottet får därför förorda, att 11 § erhåller den i propositionen föreslagna lydelsen. Förevarande spørsmål har emellertid mycket nära samband med frågan, i vilken utsträckning de lokala myndigheterna böra givas möjlighet att utfärda reglerande föreskrifter angående livsmedelshandeln m. m. Till denna fråga återkommer utskottet i samband med behandlingen av 102 §.

4 kap. Livsmedels hantering m. m.

Departementschefen.

»I enlighet med kommerskollegiums och standardiseringskommissionens förslag har i 16 § departementsförslaget intagits särskilt förbud mot att saluhålla eller för avsalu förvara livsmedel i flaskor, som kunna giva an-

ledning till förväxling med flaskor av typ, som av Sveriges standardiseringskommission framställts såsom svensk standard för giftflaskor. Däremot anser jag, i likhet med livsmedelssakkunniga, att i livsmedelsstadgan icke bör upptagas förbud mot att använda spritdrycks-, maldrycks-, läskedrycks- eller mjölkflaskor av gängse typer för handel med livsmedel. Ett sådant förbud torde i praktiken vara svårt att upprätthålla. Erinras må, att i giftstadgan finnes förbud mot att förvara gift i flaska av typ, som i allmänhet användes för livsmedel.»

Motionen I: 346.

I motionen upptages frågan om förbud mot att använda flaskor, som äro avsedda för sprit-, malt- eller läskedrycker eller mjölk, för andra varor än de, för vilka de äro avsedda. Motionären hemställer, att de av Svenska bryggareföreningen m. fl. i denna fråga framförda synpunkterna och förslagen måtte beredas ett större beaktande än vad som skett i föreliggande förslag till livsmedelsstadga.

Utskottet.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot de i detta kapitel föreslagna bestämmelserna.

Beträffande de s. k. livsmedelsflaskorna gäller enligt giftstadgan att gift, om det utgöres av flytande vara, icke får utlämnas i flaska av sådant slag som vanligen användes till spritdrycker, vin, maldrycker, mjölk eller läskedrycker. Jämlikt 16 § i den nu föreslagna livsmedelsstadgan blir det vidare förbjudet att saluhålla eller för avsalu förvara livsmedel i flaskor, vilka kunna giva anledning till förväxling med flaskor av typ, som av standardiseringskommissionen fastställts såsom svensk standard för giftflaskor. Starka skäl tala onekligen för att man på detta område skulle försöka nå än längre. Det kan icke anses tillfredsställande, att livsmedelsflaskor användas för förvaring av allehanda ämnen, såsom terpentin, fotogen, bensin, cellulosalack o. s. v. Enligt uppgifter inträffa på grund härav årligen åtskilliga olycksfall.

Det torde emellertid vara förenat med avsevärda svårigheter att nå det mål, motionären har i sikte. Därför skulle erfordras bestämmelser, som skulle kunna anses alltför tillkrånglade och alltför ingripande. De under kristiden gällande bestämmelserna, som motionären åberopar, avsågo allenast förbud mot att ifrågavarande flasktyper användes för inläggning eller påfyllning för avsalu av varor av annat slag än de, som för varje särskild flasktyp angivits. För att nå målet torde erfordras ett absolut förbud mot användning av ifrågavarande flasktyper för annat ändamål än det, vartill de äro avsedda. Ett sådant förbud kan knappast anses genomförbart. Även om ett förbud begränsades till att avse flaskornas användning i den allmänna handeln, skulle det med all sannolikhet bliva svårt att upprätthålla. Enligt vad som uppgivits från näringsorganisationernas sida ha dock de

under kristiden gällande bestämmelserna med deras begränsade räckvidd haft gynnsamma verkningar.

Utskottet, som icke anser sig nu böra föreslå några skärpta bestämmelser i denna del, finner emellertid frågan vara av sådan vikt, att den bör bliva föremål för fortsatt uppmärksamhet från myndigheternas sida.

5 kap. Utomhushandel. Kringföringshandel.

Departementschefen.

»Från de hälsovårdande myndigheternas sida har det länge varit ett önskemål att inskränka torghandeln med livsmedel som äro lätt mottagliga för infektioner. Härmed ha förenat sig vissa konkurrens- och rättvisesynpunkter. Man har funnit det oriktigt, att på butikshandeln med ifrågasvarande livsmedel ställa stora krav i fråga om lokaler och anordningar, medan sådana krav icke upprätthöllos i fråga om utomhushandeln. Såsom livsmedelssakkunnigas utredning utvisar har man även i ett stort antal samhällen genom lokala föreskrifter meddelat förbud mot torghandel med vissa ömtåliga varor.

De slag av livsmedel, som förbudet skall avse, ha även begränsats i departementsförslaget. Till en början synes det icke motiverat att meddela sådant förbud i fråga om varor, som äro inneslutna i förpackning av beskaffenhet att bereda livsmedlet nödigt skydd mot förorerering, fukt och annan påverkan utifrån. Bedömningen av huruvida sådant skydd i visst fall föreligger tillkommer i första hand vederbörande hälsovårdsnämnd; jag vill dock framhålla att t. ex. de sedvanliga pappersomslagen för smör och margarin icke utan vidare kunna anses som förpackningar i lagrummets mening. — Förbudet har vidare i departementsförslaget inskränkts till att gälla styckat kött, mjölk, grädde, smör, margarin och fettemulsion. Ett förbud mot utomhushandel med fisk synes icke vara lämpligt, då de hygieniska riskerna här icke kunna anses särskilt stora — åtminstone så länge fisken försäljes i samma skick som den fångats — och ett förbud skulle säkerligen avsevärt försvåra avsättningen av denna vara. Jag anser ur sistnämnda synpunkt heller icke lämpligt att såsom livsmedelssakkunniga förordat upptaga ett förbud mot utomhusförsäljning av styckad eller flådd fisk. Tillräckliga skäl för förbud mot utomhushandel med ost och sådan torghandel med renkött, som bedrives av lapp eller eljest av renägare, har icke heller befunnits föreligga. Vad angår torghandel med smör har från förbudet ansetts böra undantagas lantsmör, som försäljes av producenten.»

Angående kringföringshandeln anför *departementschefen* bl. a.:

»Med hänsyn till att det här är fråga om viktiga livsmedel, som lätt kunna förorenas eller skadas vid transporter, anser jag i likhet med de

sakkunniga, att bestämmelserna om kringföringshandel böra gälla även sådan handel med smör, ost, margarin och bröd. Med bröd bör i detta hänseende likställas annat bakverk. Här — likaväl som i fråga om utomhushandeln — synes dock undantag böra göras för varor, som äro inneslutna i förpackning av beskaffenhet att lämna varorna nödigt skydd mot fukt, förorening och annan påverkan utifrån. Att, såsom från vissa håll påyrkats, utsträcka bestämmelsernas giltighet till mjölk, specerier m. m. synes mig icke lämpligt.

Vad angår fisk synes den avvägning mellan hygieniska och ekonomiska synpunkter, som skett i de sakkunnigas förslag, då bestämmelserna om kringföringshandel med dessa varor inskränkts till dylik handel från motorfordon, ha lett till ett i stort sett skäligt resultat. Jag anser dock att kringföringsbestämmelserna i fråga om fisk överhuvud böra gälla endast färsk fisk som är styckad eller flådd, samt att även här undantag bör göras för varor, som äro inneslutna i förpackning av nyss angivet slag. Några föreskrifter om kringföringshandel med skaldjur anser jag ej erforderliga.

Tillräckliga skäl för att i denna ordning reglera kringföringshandeln med motorbåt ha enligt min mening icke förebragts. Bestämmelserna här om ha därför fått utgå ur förslaget.

I flera yttranden har berörts förhållandet mellan kringföringshandeln och utomhushandeln. I samband därmed har påyrkats, att förbud skulle meddelas att utan hälsovårdsnämndens tillstånd idka kringföringshandel i stadsplanelagt område. Jag anser mig icke kunna förorda ett sådant generellt förbud. Visserligen är behovet av kringföringshandel i dylika områden i allmänhet icke så stort. Men det finnes stadsplanelagda områden, där kringföringshandeln säkerligen har en uppgift att fylla, t. ex. villastäder. Att där göra kringföringshandeln beroende av hälsovårdsnämndens tillstånd synes mig icke lämpligt. På allmän saluplats blir genom stadgandet i 18 § kringföringshandeln däremot underkastad samma inskränkningar i fråga om tillåtna varuslag som utomhushandeln.»

Motioner.

I likalydande *motionerna I: 354 och II: 465* beröras bestämmelserna om kringföringshandel med fisk. Motionärerna anse, att samma kontrollbestämmelser böra gälla för all kringföringshandel med fisk, oavsett fordons art, dock med undantag för handel med fisk i omedelbar närhet av den plats där fisken förts i land.

Utskottet.

Utomhushandeln eller den s. k. torghandeln med ömtåliga livsmedel måste uppenbarligen begränsas. Det synes dock utskottet angeläget, att man här går fram med en viss försiktighet. Torghandeln har alltjämt på många orter stor uppgift att fylla. Förbudet mot torghandel bör därför icke avse

andra varor än sådana, beträffande vilka starka hygieniska skäl tala mot att de saluföras utomhus. Utskottet konstaterar med tillfredsställelse, att departementschefen ansett möjligt att härutinnan göra en viss begränsning av de sakkunnigas förslag. Med den inställning utskottet sålunda hyser, kan utskottet icke biträda den av Köpmannaförbundet till utskottet framförda meningen, att ifrågavarande bestämmelser i livsmedelsstadgan böra skärpas. Ej heller kan utskottet tillstyrka Fiskhandelsförbundets förslag att i livsmedelsstadgan förbjuda torghandel med fisk i städer och andra tätbebyggda samhällen.

De föreslagna bestämmelserna om kringföringshandeln finner utskottet väl avvägda.

Vad särskilt angår kringföringshandeln med fisk ha bestämmelserna därom begränsats till att avse färsk fisk, som är styckad eller flådd. Dylig fisk är otvivelaktigt betydligt ömtåligare än vanlig fisk. Bestämmelserna ha inskränkts till att avse försäljning från motorfordon. Uppenbarligen äro, såsom i motionerna I: 354 och II: 465 framhålles, de hygieniska vådorna icke mindre för att försäljning sker från cykel eller dragkärra. De i propositionen föreslagna bestämmelserna innebära emellertid i huvudsak, att fordonet skall godkännas av hälsovårdsnämnden samt att fordonet för att kunna godkännas skall vara utrustat på visst angivet sätt. Fordonet skall sålunda vara försett med skåp och lådor av viss beskaffenhet samt med anordningar för att hålla varorna i erforderlig grad avkylda ävensom försett med anordningar för handtvättning. Det framstår såsom uppenbart, att dessa bestämmelser icke kunna göras tillämpliga på cyklar och dragkärror. Den lokalbetonade kringföringshandeln från dylika fordon eller hästfordon bör icke hindras av alltför restriktiva bestämmelser. Som skäl för att införa särskilda bestämmelser beträffande försäljning från motorfordon kan med fog åberopas, att fisken i regel transporteras avsevärt mycket längre sträckor med dyligt fordon än med cykel eller hästfordon. Tilläggas må att i 17 § livsmedelsstadgan intagits vissa allmänna bestämmelser angående fordons beskaffenhet vid transport av livsmedel. Dessa bestämmelser gälla alla slags fordon. Utskottet avstyrker förty motionerna I: 354 och II: 465, såvitt nu är i fråga.

Departementschefen har icke ansett, att tillräckliga skäl förebragts för att i förevarande sammanhang reglera kringföringshandeln medelst motorbåt. I framställning från Fiskhandelsförbundet har yrkats, att försäljning från motorbåt skulle förbjudas i städer och tätbebyggda orter. Förbundet syftar därvid främst på försäljning från båtar, som ständigt ligga förankrade vid kajplatser i städerna. Möjligt är att de hygieniska förhållandena vid handel från dylika båtar icke alltid äro tillfredsställande. Enligt utskottets mening torde det dock icke vara erforderligt att i livsmedelsstadgan intaga särskilda bestämmelser om denna handel. Det får ankomma på de lokala myndigheterna att tillse, att handeln bedrivs under så hygieniskt tillfredsställande förhållanden som möjligt.

Fiskhandelsförbundet har jämväl yrkat, att kringföringshandeln med fisk inom städer och tätbebyggda samhällen skulle förbjudas. Även om antalet fasta butiker för försäljning av fisk ökat, torde kringföringshandeln — såväl med fisk som med andra varor — i stora delar av de tätbebyggda områdena vara av sådan betydelse för konsumenterna, att den bör få fortgå. Utskottet kan därför icke förorda några ytterligare inskränkningar härvidlag.

6 kap. Personalens hygien.

Departementschefen.

»I remissyttrandena har man på många håll förordat införande av skyldighet att före anställning i dylik livsmedelshantering förete friskintyg och att sedermera med bestämda mellanrum underkasta sig läkarundersökning.

I departementsförslaget ha upptagits bestämmelser, som i stort sett ha samma innebörd som de av livsmedelsakkunniga föreslagna. Bestämmelserna ha dock i några hänseenden kompletterats genom att vissa föreskrifter överförts hit från normalmatvarustadgan. Längre vill jag emellertid f. n. icke gå. Frågan om en mera regelbunden läkarkontroll av personalen i ladugårdar samt i livsmedelsfabriker och butiker är ett spörsmål av så stor principiell betydelse och omfattning, att jag icke anser mig kunna införa bestämmelser därom på grundval av nu föreliggande material. Det kan bl. a. anmärkas, att en sådan fortlöpande läkarkontroll ändock icke på något sätt innebär garanti för att sådan sjukdom eller smitta, varom är fråga, verkligen blir upptäckt i rätt tid, helst som flera av de sjukdomar m. m., som kunna medföra risk för menlig inverkan på livsmedlen, äro tillfälliga infektioner eller sjukdomar, som äro mycket svåra att skydda sig mot på detta sätt.»

Motioner.

I likalydande *motionerna I: 352 och II: 463* anse motionärerna, att den personal, som avses med bestämmelserna i förevarande kapitel, bör bliva föremål för obligatorisk läkarundersökning såväl vid sin anställning som senare under anställningstiden. Därest bristen på läkare f. n. skulle lägga hinder i vägen för systematiska och regelbundet återkommande undersökningar, anse motionärerna det vara en oeftergivlig fordran, att personalen före sin anställning genomgår läkarundersökning.

I *motionen II: 449* hemställas, att föreskrifterna i 11 § mejeristadgan angående läkarintyg före tillträdande av anställning samt rörande läkarundersökning minst en gång vartannat år på företagets bekostnad måtte göras tillämpliga även å personal, som är sysselsatt med glassberedning.

Utskottet.

Bestämmelser om obligatorisk läkarundersökning finnas f. n. dels i mejeristadgan och dels i tuberkulosförordningen.

Jämlikt 11 § mejeristadgan skall den som anställes vid mejeri genom intyg av läkare omedelbart innan han tillträder anställningen styrka, att han är fri från sjukdom och smitta, som genom mjölk, grädde eller mejeriprodukter kan överföras å människor. Minst en gång vart annat år skall därjämte personalen på mejeriets bekostnad undergå läkarundersökning till uttrönande av huruvida sådan sjukdom eller smitta förefinnes.

I 6 § tuberkulosförordningen stadgas om skyldighet för personal i mejerirörelse eller viss mjölkförsäljningsrörelse att före anställningens början genom läkarintyg styrka, att vederbörande icke är behäftad med smittsam tuberkulos.

Enligt utskottets uppfattning tala mycket starka skäl för en skärpning av bestämmelserna om läkarundersökning av personal, som är sysselsatt med livsmedelshandtering. Det måste anses vara av allra största vikt att försöka förhindra, att exempelvis en person, som är behäftad med smittsam tuberkulos, sysselsättes med framställning av konditorivaror, färdiglagad mat o. s. v. Regelbundet återkommande läkarundersökningar måste vara av stor betydelse därvidlag. Utskottet inser, att det icke är möjligt att med våra nuvarande resurser införa bestämmelser om obligatorisk läkarundersökning av all den personal, som är sysselsatt med livsmedelshandtering, och utskottet kan förty icke biträda det i motionerna I: 352 och II: 463 framställda yrkandet därom. Däremot anser utskottet böra närmare undersökas, om icke möjligheter finnas att, såsom medicinalstyrelsen föreslagit, införa bestämmelser om obligatorisk läkarundersökning för vissa grupper av livsmedelsarbetare, beträffande vilka det synes särskilt angeläget att de få undergå läkarundersökning. Till sådana grupper bör, i enlighet med vad som anförts i motionen II: 449, i första hand räknas personal, som är sysselsatt med glassberedning. Enligt utskottets mening tala nämligen alldeles särskilt starka skäl för att denna personal får undergå läkarundersökning. Glass är otvivelaktigt en mycket ömtålig vara och, såsom departementschefen uttalat, en utomordentlig jordmån för bakterier och andra sjukdomsalstrande organismer. Vidare synes hit böra räknas de av medicinalstyrelsen föreslagna grupperna, nämligen personer som framställa konditorivaror, kött- och charkuterivaror, färdiglagad mat samt de, som äro verkamma i köksavdelningen eller konditoriavdelningen vid restaurang eller annan servering. Behovet synes i de nu nämnda fallen vara nära nog lika stort som beträffande personal i mejeri- och mjölkförsäljningsrörelse.

På grund av vad sålunda anförts, och då spørsmålet torde tarva ytterligare utredning, får utskottet föreslå riksdagen att hos Kungl. Maj:t anhålla, att möjligheterna att införa bestämmelser om obligatorisk läkarundersökning av vissa grupper av livsmedelsarbetare måtte närmare undersökas.

7 kap. Märkning av livsmedel.

1948 års livsmedelssakkunniga.

Angående fabrikantmärkning ha de sakkunniga anfört följande.

Den väsentliga fördelen med en föreskrift, att tillverkarens eller förpackarens namn eller firma alltid skall finnas utsatt på en vara, är uppenbarligen, att man då mera omedelbart kan härleda varans ursprung, om varan visar sig vara mindervärdig eller skadlig. En dylik föreskrift förhindrar även en mindre nogräknad tillverkare att med användande av en annans namn göra sig av med sådana mindre goda varor, vilka han eljest icke skulle vilja sälja under eget namn.

Trots att alltså vissa skäl tala för att tillverkarens eller förpackarens namn eller firma och hemvist alltid skall finnas angiven på livsmedelsförpackning, ha de sakkunniga dock stannat vid att det bör vara tillåtet att märka förpackning med endast säljarens namn, blott märkningen sker på sådant sätt, att det framgår, att den angivne icke är tillverkare eller förpackare. När de sakkunniga intagit denna ståndpunkt, ha de särskilt beaktat, att det i engelsk och amerikansk livsmedelslagstiftning är medgivet att under angivna förutsättning märka livsmedelsförpackning med endast säljarens namn eller firma. Det ur allmän synpunkt väsentliga är, att vederbörande myndighet genom märkningen erhåller uppgift på någon, till vilken myndigheten vid behov kan vända sig, när det av en eller annan orsak är nödvändigt att spåra viss vara till dess ursprung. Myndigheten äger därvid jämlikt 148 § rätt att erhålla upplysning om leverantören. Några större svårigheter att på detta sätt komma fram till varans ursprung torde i allmänhet icke föreligga.

De sakkunniga finna alltså icke befogat att upprätthålla kravet på att tillverkarens eller förpackarens namn eller firma alltid skall finnas utsatt på förpackningen. Föreskrift bör däremot givas om att, därest namnet eller firman avser annan än tillverkaren eller förpackaren, namnet eller firman skall föregås av orden »tillverkad för», »förpackad för», »distribuerad av» eller liknande.

Livsmedelssakkunniga voro emellertid icke eniga beträffande märkningsföreskrifternas utformning. Majoriteten utgjordes av herrar Abramson, Degerstedt och Lund samt fru Rosa Andersson. Tre av de sakkunniga, herrar Borgström, Fitger och Jerlov, yrkade, att 37 § 2) i förslaget skulle erhålla följande lydelse: »tillverkarens eller förpackarens namn eller firma och hemvist.» I ett särskilt yttrande påpekade reservanterna till en början, att de sakkunnigas majoritet intagit en annan ståndpunkt än som omfattades av majoriteten i 1941 års betänkande. Enligt reservanternas mening erhöles allmänheten det bästa skyddet genom stadgandet om obligatorisk fabrikantmärkning av fabriksförpackade livsmedel. Dels skyddades allmänheten mot kvalitetsförsämring, dels gäves myndigheterna stor möjlighet att effektivt inskrida, därest en fabriksförpackad vara skulle visa sig vara hälsovådlig. Då funnes nämligen möjlighet att omedelbart ingripa mot vederbörande fabrikant och försäljningen av varan kunde utan dröjsmål bringas att upphöra. — Reservanterna anföra i fortsättningen bl. a.

Majoriteten hävdar visserligen att, därest dess förslag antages, innebärande att fabrikantens eller återförsäljarens namn eller firma återfinnes på förpackningen, myndigheterna utan större svårighet vid behov skulle kunna erhålla kännedom om den förpackade varans ursprung. Detta skulle ske därigenom att man förfrågade sig hos återförsäljaren, som skulle uppge vem som tillverkat varan. Man kan emellertid enligt vår mening icke bortse från att åtminstone större återförsäljare i allmänhet komma att uppköpa varor, märkta med endast återförsäljarens namn, från flera fabriker. Det blir då knappast möjligt att hastigt utröna från vilken fabrik en hälsovådlig vara härrör.

Departementschefen.

»Med den senaste tidens utveckling av livsmedelshandeln till att i allt större utsträckning avse fabriksförpackade varor finner jag det vara ett oavvisligt behov ur konsumentsynpunkt, att allmänna bestämmelser om märkning av livsmedelsförpackningar intagas i livsmedelsstadgan. Bestämmelserna böra därvid icke — såsom i 1941 års förslag — inskränkas till hermetiskt slutna förpackningar utan böra gälla förpackade varor överhuvudtaget, oavsett förpackningens art, dock med vissa undantag, till vilka jag återkommer i det följande. Däremot synes åtminstone de generella bestämmelserna böra inskränkas till att avse varor, som saluhållas i detaljhandeln. Den enskilde konsumenten bör, då han i en affär köper en förpackad vara, kunna av förpackningen utläsa vad det är han köpt — hur långt man där skall gå är en särskild fråga — vem som med sitt namn borgar för varans kvalitet och slutligen hur mycket han köpt. Dessa synpunkter synas böra vara grundläggande för de allmänna märkningsbestämmelserna.

Enligt 28 § (37 § sakkunnigförslaget) skall å förpackning för det första angivas varans benämning. Detta har i allmänhet ansetts vara tillräckligt. Att kräva, att innehållets beskaffenhet närmare angives torde vara att gå för långt. Härav skulle strängt taget, åtminstone i fråga om vissa varor, följa en allmän deklarationsplikt i fråga om varans sammansättning. Så långt har jag icke ansett mig böra gå, åtminstone ej f. n. Det bör emellertid betonas, att för goda varor en deklaration snarare kan betraktas som en god reklam än som motsatsen. Det torde finnas anledning att hoppas, att innehållsdeklaration kommer att upptagas å livsmedelsförpackningar i större utsträckning än hittills.

På förpackningen bör vidare angivas tillverkarens eller förpackarens namn eller firma. Den stora tvistefrågan är här, om i stället, såsom majoriteten av de sakkunniga ansett, allenast säljarens namn skall få angivas. Tre av de sakkunniga och ett stort antal remissinstanser ha på skäl som redovisats i det föregående funnit denna ordning otillfredsställande bl. a. ur konsumentsynpunkt. Bärande invändningar ha emellertid framställts

mot reservanternas linje bl. a. av priskontrollnämnden, som ansett densamma innebära en uppenbar risk för en höjning av konsumentpriserna genom att den möjliggjorde konkurrensbegränsande åtgärder. Efter övervägande av de å ömse sidor anförda synpunkterna har jag för egen del ställt mig på samma ståndpunkt som livsmedelsakkunnigas majoritet. Jag utgår härvid från, att om säljaren utsätter sitt namn eller sin firma på förpackningen med uteslutande av tillverkaren eller förpackaren, han tillika vidtager sådana åtgärder t. ex. genom kodmärkning, att han vid behov snabbt kan härleda varans ursprung. I detta sammanhang må erinras om att enligt 96 § departementsförslaget envar, som saluhåller livsmedel, avsett att försäljas, är pliktig att på uppmaning av hälsovårdsnämnd eller ledamot av eller tjänsteman vid denna uppgiva från vem han mottagit livsmedlet.»

Motioner.

I *motionen I: 346*, likalydande *motionerna I: 352 och II: 463* samt likalydande *motionerna I: 354 och II: 465* yrkas, att i 28 § skola intagas bestämmelser om obligatorisk fabrikantmärkning, d. v. s. att tillverkarens respektive förpackarens namn eller firma och hemvist alltid skola angivas å förpackning, vari livsmedel saluhållas i detaljhandeln.

I likalydande *motionerna I: 352 och II: 463* samt likalydande *motionerna I: 354 och II: 465* har hemställts, att de i 32 § livsmedelsstadgan upptagna bestämmelserna om varudeklaration angående barnmat måtte utsträckas till att gälla alla förpackade livsmedel.

Utskottet.

Beträffande frågan om föreskrifter böra meddelas angående obligatorisk s. k. fabrikantmärkning råda mycket delade meningar.

Onekligen tala starka skäl för att fabrikant eller förpackares namn skall finnas utsatt på en vara, som saluhålles i förpackat skick. Det är ett väsentligt intresse för myndigheterna att omedelbart kunna härleda en undermålig eller hälsovådlig varas ursprung. Men även för allmänheten är det av stor betydelse att genom påskrift på varan få upplysning om varifrån den härrör, vilket gäller icke blott då varan är undermålig utan även i minst lika hög grad då varan är av god beskaffenhet. Att konsumenten av förpackningen får veta säljarens namn — vilket han i regel vet oberoende av märkningen — är knappast tillräckligt ur konsumentsynpunkt. Ett stort antal remissmyndigheter ha också tillstyrkt det förslag om obligatorisk fabrikantmärkning, som framförts av reservanterna bland de sakkunniga.

Då utskottet oaktat det ovan anförda icke ansett sig kunna förorda en bestämmelse om obligatorisk fabrikantmärkning, beror det främst på den risk för höjning av konsumentpriserna, som påtalats av bl. a. priskontrollnämnden. I vilken omfattning en sådan höjning skulle bliva en följd av

konkurrensbegränsande åtgärder i samband med en bestämmelse om obligatorisk fabrikantmärkning, synes ytterst svårt att bedöma. Med visst fog kan i samband härmed göras gällande, att frågan om konkurrensbegränsande åtgärder icke bör behandlas i detta sammanhang. Hänsyn måste dock tagas till de rådande förhållandena, och utskottet vågar icke, såsom motionären i motionen I: 346, utsäga, att risken för inköpssvårigheter m. m. numera saknar betydelse. Frågan kan måhända komma i ett delvis annat läge sedan statsmakterna tagit ställning till de problem, som behandlats av nyetableringssakkunniga. Utskottet får därför tillstyrka de i propositionen föreslagna bestämmelserna i denna del.

I motionerna I: 352 och II: 463 samt I: 354 och II: 465 har hemställts, att bestämmelser om varudeklaration, liknande dem som i 32 § intagits beträffande barnmat, skulle införas för alla förpackade livsmedel. Att förpackningar äro försedda med innehållsdeklaration finner utskottet visserligen i hög grad önskvärt, men ännu så länge synas tvingande bestämmelser därom icke böra införas. Det skulle, som departementschefen anfört, föra för långt. Anmärkas må i samband härmed, att Kemikontoret påtalat, att motionärernas förslag beträffande vissa livsmedel måste anses omöjligt att realisera och i andra fall icke skulle medföra några upplysningar av värde för allmänheten.

8 kap. Särskilda bestämmelser om vissa livsmedel.

35 §.

Utskottet.

Utskottet ifrågasätter, om paragrafen icke är i behov av sådant förtydligande, att det klart framgår, att andra stycket i paragrafen har en självständig betydelse i förhållande till bestämmelserna i första stycket.

38 §.

Remissyttranden.

I ett stort antal yttranden, särskilt från medicinskt och veterinärt håll, påtalas, att de hygieniska bestämmelserna om mjölk och grädde blivit alltför knapphändiga. Man har velat ha en särskild bestämmelse med förbud att saluhålla mjölk och grädde, som härrör från ladugård, där så bristfällig hygien råder, att varan därigenom utsättes för bakteriell förorening i den grad, att den kan anses otjänlig till människoföda. Man har vidare velat ha särskilda bestämmelser om ladugårdshygien och över huvud bestämmelser, som reglera mjölkens behandling och transport från ladugården till mejeriet och från mejeriet till mjölkförsäljningslokalen. Önskemål ha uttalats om att pastöriseringsförordningen skall inarbetas i livsmedelsstadgan och att pastöriseringstvång skall införas för all saluförd mjölk, som ej härstammar från besättning, som är fri från tuberkulos och smittsam kastning. Utredning om obligatorisk mjölk kontroll påyrkas på sina håll.

Departementschefen.

»De i departementsförslaget upptagna bestämmelserna angående mjölk, grädde och smör gå icke vidare än de av de sakkunniga föreslagna utan ha i stället i vissa hänseenden begränsats. Att nu på här föreliggande material genomföra en så långt gående reglering av mjölkproduktionen och mjölkhandeln, som påfordrats i flera yttranden, torde icke vara möjligt. Tveksamt är även om detta är lämpligt i den nu föreliggande ömtåliga prissituationen. Jag har i varje fall icke velat förorda att f. n. åtgärder i sådan riktning vidtagas, även om detta kunde anses vara ett befogat önskemål ur hygienisk synpunkt. — — — Att som en särskild diskvalifikationsgrund för mjölk stadga, att den kommer från en ur hygienisk synpunkt underhållig ladugård, anser jag icke nödvändigt. De allmänna bestämmelserna i 2 kap. torde här vara tillfyllest. Kommer mjölken från en så dålig ladugård, som här angivits, finnes säkerligen skäl till antagande, att mjölken är otjänlig till människoföda.»

Motionen II: 651.

I motionen yrkas, att riskdagen måtte »uttala sig för att frågan om införande av mjölkkontroll utredes». Motionären påtalar, att ur hygienisk synpunkt de föreslagna bestämmelserna angående mjölk måste karakteriseras som i hög grad otillräckliga. Vidare framhåller motionären bl. a. att Sverige nu är det enda land i Skandinavien, som saknar uttryckliga bestämmelser om mjölkkontroll.

Utskottet.

Till grund för införandet av 1937 års pastöriseringsförordning låg ett av 1933 års mjölk- och mejeritredning framlagt betänkande. I detta betänkande anfördes bl. a., att utredningen vore fullt medveten om att den sålunda föreslagna åtgärden icke vore tillräcklig att möta de krav, som böra uppställas på konsumtionsmjölk, om denna skulle kunna anses vara av fullt tillfredsställande hygienisk beskaffenhet. Den tid torde icke vara avlägsen, då omständigheterna tillåta ytterligare skärpta fordringar på både den såsom rå och den såsom pastöriserad försålda konsumtionsmjölken. Betydande sådana skärpningar vore enligt utredningens mening väl befogade ur både den enskilde konsumentens och det allmännas synpunkt.

Livsmedelslagstiftningssakkunniga uttalade i sitt år 1941 avgivna betänkande, att de för sin del ville tillstyrka, att en utredning om införande av obligatorisk mjölkkontroll företoges, men att det kunde ifrågasättas, huruvida icke med utredningens igångsättande borde anstå till dess mera normala tidsförhållanden inträtt.

1948 års livsmedelssakkunniga ha framhållit, att de icke velat i samband med sitt utredningsuppdrag upptaga frågan om obligatorisk mjölkkontroll, ett spörsmål, som de sakkunniga ansågo tarvade särskild utredning.

Mjök är ett för folkhälsan utomordentligt viktigt men på samma gång mycket ömtåligt födoämne. Det är därför fullt berättigat att ställa höga hygieniska och sanitära krav på mjök. Otivelaktigt har såväl pastöriseringsstämnet som de numera tillämpade betalningsgrunderna till producenterna — innebärande att vid leveransen till mejerierna det pris, som mjökproducenterna erhålla, differentieras med hänsyn till mjölkens kvalitet — medfört avsevärda förbättringar. Förhållandena kunna dock icke anses tillfredsställande. Alltjämt råda stora brister beträffande mjölkens hygieniska beskaffenhet, vilket framgår främst av verkställda undersökningar angående bakteriehalten i konsumtionsmjölk.

Enligt utskottets mening är tiden nu inne för att låta verkställa den utredning om obligatorisk mjölkkontroll, som sedan lång tid tillbaka varit ifrågasatt och som bestämt påyrkas från medicinskt och veterinärt håll. Utskottet får därför med tillstyrkande av motionen II: 651 i denna del föreslå riksdagen, att hos Kungl. Maj:t hemställa om sådan utredning.

41 §.

Departementschefen.

»Vad angår 41 §, så har det av livsmedelssakkunniga föreslagna i motsvarande paragraf (52 §) införda förbudet mot att saluhålla mjök under benämningen kontrollmjök, barnmjök eller annan benämning, som antyder att mjölk är av särskilt sund beskaffenhet, väckt stark opposition i remissyttrandena. Jag har vid övervägande av de skäl som anförts för och emot ett sådant förbud funnit, att detta bör utgå och att i stället i livsmedelsstadgan — i enlighet med 1941 års förslag — upptages en bestämmelse om att mjök under dylik benämning får saluhållas endast efter särskilt tillstånd av hälsovårdsnämnden i orten, alltså en bestämmelse, som nära motsvarar nu gällande föreskrift i hälsovårdsstadgan. Föreskriften har dock ändrats för att ge ökad garanti för bestämmelsens effektivitet.»

Motioner.

I likalydande *motionerna I: 350 och II: 466* har hemställts, att i 41 § måtte införas förbud mot att saluhålla mjök under beteckningarna kontrollmjök, barnmjök eller liknande beteckning. Motionärerna föreslå följande lydelse:

»Mjök får icke saluhållas under någon av beteckningarna kontrollmjök eller barnmjök eller under annan beteckning, som antyder att mjölk är av särskilt sund beskaffenhet.»

Utskottet.

Utskottet anser, att möjligheten att få använda beteckningarna kontrollmjök eller barnmjök eller liknande beteckningar bör hållas öppen tills vidare. I ett mycket stort antal remissyttranden ha de sakkunnigas förslag

om förbud mot dylika beteckningar väckt gensaga. Därvid har främst åberopats, att hänsyn borde tagas till ladugårdshygienen. Ett slopande av kontrollmjölken har ansetts komma att innebära ett steg bakåt i hygieniskt hänseende. Motionärerna åberopa bland annat, att blott genom pastörisering kan garanti skapas för att mjölken är av sund beskaffenhet. De brister, som uppstå vid en dålig ladugårdshygien, torde dock icke i alla hänseenden kunna botas genom pastörisering.

Utskottet får i anslutning härtill jämväl erinra om att utskottet förordat utredning av frågan om införande av obligatorisk mjölkkontroll. Resultatet av den utredningen synes i allt fall böra avvaktas, innan några sakliga ändringar av ifrågavarande bestämmelser vidtagas.

43 §.

1948 års livsmedelssakkunniga.

De sakkunniga föreslogo, att minimifetthalten i tjock grädde skulle vara 35 procent. De sakkunniga hänvisade till 1941 års förslag, vari såsom motivering för denna gräns anförts, att större delen av den grädde, som försålades till efterrätter och dylikt, torde innehålla lägst nämnda fetthalt, enär eljest konsumenternas krav på gräddens vispbarhet i allmänhet icke blevo tillgodosedda.

Departementschefen.

Departementschefen förordade på yrkande av bl. a. livsmedelskommissionen, att tjock grädde skulle ha en minimifetthalt av 40 procent.

Motioner.

I likalydande *motionerna I: 350 och II: 466* har hemställts, att minimifetthalten i tjock grädde måtte bestämmas till 35 procent. Motionärerna föreslå, att andra stycket i 43 § skall erhålla följande lydelse: »Fet grädde, tjock grädde, vispgrädde eller grädde med annan tilläggsbeteckning, som antyder särskilt hög fetthalt, skola per 100 gram innehålla minst 35 gram mjölkfett.»

Utskottet.

Utskottet finner ej skäl tillstyrka motionärernas förslag. Det är önskvärt, att den grädde, varom här är fråga, utgör en bra vara med god vispbarhet. Utskottet anser i motsats till motionärerna, att de gällande normalprisbestämmelserna väl kunna tjäna till ledning vid gränsdragningen. Från sakkunnigt håll — statens lanthrukskemiska kontrollanstalt, statens livsmedelskommission, m. fl. — har förordats, att minimifetthalten i tjock grädde bestämmas till 40 procent.

1948 års livsmedelssakkunniga.

Angående fryshuslagrat smör anförde de sakkunniga:

I detta sammanhang bör nämnas, att under de överläggningar, som de sakkunniga haft med representanter för svenska smörprovningarna, från deras sida vissa bekymmer uttalats för att runmärkt smör under lagring i fryshus i många fall fått sin kvalitet så försämrad, att det, när det uttogs från fryshuset, icke längre fyller de fordringar, som uppställas på runmärkt smör. Det uttalades därvid önskemål om att smörprovningarna skulle äga rätt att taga bort runmärket från dessa smörpartier eller förbjuda användningen av detsamma för dem. Man ansåg sig emellertid icke äga denna rätt utan särskild författningsbestämmelse.

De sakkunniga finna det uppenbart, att här föreligger ett betydelsefullt problem under kristförhållanden. Under normalare tider, då det kan väntas, att lagringstiderna bli avsevärt kortare, torde emellertid dylika fall av kvalitetsförsämring bli förhållandevis sällsynta. De sakkunniga ha därför betraktat ifrågavarande spørsmål huvudsakligen som ett kristidsproblem och därför icke ansett sig böra gå närmare in på frågan. Av liknande skäl ha de sakkunniga icke velat förorda särskilda märkningsbestämmelser beträffande fryshuslagrat smör.

Departementschefen.

»Särskild bestämmelse om märkning av fryshuslagrat smör har jag icke nu ansett böra införas i stadgan. Skulle det framdeles visa sig, att en sådan bestämmelse är nödvändig, synes frågan få upptagas till förnyat övervägande. Eljest torde rätta vägen vara att ändra runmärkesbestämmelserna.»

Motioner.

I likalydande *motionerna I: 354 och II: 465* sägs, att, enär fryshuslagrat smör ej sällan till sin smak är väsentligt underlägset vanligt smör, det synes angeläget, att köparen genom märkning på förpackningen hålles underrättad om att smöret härrör från fryshus.

Utskottet.

De sakkunniga ha betraktat förevarande spørsmål angående märkning av fryshuslagrat smör huvudsakligen som ett kristidsproblem. Det har emellertid visat sig, att lagringstiden även under senare år varit onormalt lång. Förhållandena ha dock för närvarande åter förbättrats. Vidare sker, enligt vad utskottet inhämtat, tillverkningen av smör, som avses skola lagras i fryshus, numera på sådant sätt, att smöret vid lagringen ej utsättes för samma risk för kvalitetsförsämring som tidigare. Ett system med betalning efter kvalitet har jämväl bidragit till förbättrade förhållanden. De av motionärerna föreslagna märkningsbestämmelserna torde vidare kunna leda till vissa avsättningssvårigheter beträffande det kylhuslagrade smöret

även i sådana fall, då någon nämnvärd kvalitetsskillnad mellan detta och vanligt smör icke föreligger. Utskottet kan därför icke tillstyrka, att särskilda bestämmelser om märkning av fryshuslagrat smör nu införas, utan anser, att utvecklingen på ifrågavarande område bör avvaktas. Utskottet vill dock understryka angelägenheten av att lagringstiden blir så kort som möjligt.

53 §.

1948 års livsmedelssakkunniga.

De sakkunniga hade föreslagit ett andra stycke i 1 mom. av följande lydelse:

»Mesvara, som saluhålles under benämning, antydande att getvassle eller getmjölk ingår i varan, skall per 100 gram innehålla minst 12 gram indunstad getvassle eller getmjölk.»

Departementschefen.

Departementschefen ansåg de särskilda bestämmelserna om getmesvara kunna utgå.

Utskottet.

Med hänsyn till den väsentliga skillnad som råder mellan äkta getmesvara och annan mesvara anser utskottet, att de av de sakkunniga föreslagna särskilda bestämmelserna om getmesvara böra intagas i livsmedelsstadgan.

56 §.

Departementschefen.

Angående margarin och särskilt märkningsbestämmelserna rörande margarinvaror har departementschefen anfört bl. a.:

»Liksom livsmedelssakkunniga anser jag, att margarin och övriga hit hörande produkter böra upptagas bland de livsmedel, som skola regleras i förevarande stadga. Jag finner fullt riktigt, att dessa varor skola betraktas såsom självständiga livsmedel, icke som ersättningsmedel för smör, ost, grädde och flott.

Jag har funnit det möjligt att vidtaga högst avsevärda förenklingar i märkningsbestämmelserna rörande margarinvaror, och har i det hänseendet gått ännu längre än livsmedelssakkunniga. I departementsförslaget ha sålunda tagits bort alla detaljföreskrifter om påskrifternas storlek, plats och färg liksom även de detaljerade bestämmelser om förpackningarnas beskaffenhet som nu gälla beträffande fettemulsioner. De synas mig icke längre fylla någon uppgift. På grund av bestämmelserna i 27 § livsmedelsstadgan böra alla dessa varubenämningar på förpackningarna angivas på sådant sätt, att någon förväxling icke kan äga rum.»

Departementschefen har vidare uttalat angående benämningen restaurangblandning, att han funnit det icke böra komma i fråga, att lägga hinder i vägen för den benämningen.

Motioner.

I likalydande *motionerna I: 350 och II: 466* framhålles, att det bör skapas garanti för att beteckningen »Margarin» anges på förpackningarna med tillräcklig tydlighet, så att förväxling med smör helt kan undvikas. Motionärerna föreslå därför, att 56 § 1 mom. skall erhålla följande, av de sakkunniga föreslagna lydelse:

»Margarin får — med undantag som nedan i 2 mom. sägs — saluhållas allenast i förpackning, varå utvändigt å botten och lock samt, parallellt med botten, å fyra på samma avstånd därifrån och lika avstånd sinsemellan belägna ställen å höjdytorna finnes inbränt, tryckt eller på annat varaktigt sätt anbragt ordet 'Margarin'. Bokstäverna skola vara minst tre centimeter höga, om förpackningen rymmer fem kilogram eller däröver, minst en centimeter höga, om förpackningen rymmer ett men ej fem kilogram, och minst en halv centimeter höga, därest förpackningen rymmer mindre än ett kilogram. Å förpackningen skall därjämte tillverkarens namn vara på varaktigt sätt angivet. Botten å margarinförpackningen skall, därest den utgöres av trä, antingen vara firsidig eller hava sådan oval form, att dess längd är minst en och en halv gång dess bredd.»

I likalydande *motionerna I: 340 och II: 448* sägs, att, därest restaurangblandning kommer att användas även framdeles, det bör tydligt tillkännagivas, att margarin ingår och att, därest enbart margarin serveras, det likaså bör tydligt tillkännagivas, att det är fråga om margarin. Motionärerna yrka därför, att riksdagen måtte besluta, »att vid servering till allmänheten av margarinvara eller blandning, vari margarinvara ingår, tydligt skall angivas, att serveringen avser sådana varor».

Utskottet.

De sakkunniga ha ansett, att margarinvaror äro livsmedel med eget värde, icke blott ersättningsmedel för andra livsmedel, och att de därför författningsmässigt böra erhålla motsvarande behandling som andra livsmedel. Departementschefen har anslutit sig till denna ståndpunkt och föreslagit bl. a. avsevärda uppmjukningar av den nuvarande margarinkontrollen. Utskottet har intet att erinra mot detta betraktelsesätt på margarinvarorna.

Vad särskilt angår den i *motionerna I: 350 och II: 466* upptagna frågan om märkning av margarinvaror, får utskottet erinra om bestämmelsen i 27 § i den föreslagna livsmedelsstadgan, enligt vilken bestämmelse uppgift eller påskrift skall vara anbragt å förpackningen på ett tydligt, lätt i ögonen

fallande och varaktigt sätt. Med hänsyn därtill kan det icke längre anses erforderligt, att bibehålla så ytterst detaljerade bestämmelser om bokstävernans storlek m. m. som vi hitintills haft och som motionärerna föreslå. Det måste närmast anses som en vinning att kunna undvika dylika detaljföreskrifter. Utskottet avstyrker förty motionerna I: 350 och II: 466 i denna del.

Vad angår motionerna I: 340 och II: 448 må framhållas, att, såsom departementschefen uttalat, av de allmänna bestämmelserna i 35—37 §§ torde följa, att margarin icke kan serveras under benämningen smör. Ej heller en blandning av smör och margarin får benämnas smör. Dylik blandning har serverats och serveras måhända alltjämt ofta under benämningen restaurangblandning. Innebörden av detta uttryck torde emellertid vara allmänt känd. Anledning saknas enligt utskottets mening att förbjuda en dylik benämning. Det väsentliga, nämligen att skydda benämningen smör, får anses vara tillgodosett genom ovannämnda bestämmelser, och utskottet kan ej tillstyrka så långt gående åtgärder som de av motionärerna föreslagna.

Tilläggas må ett påpekande av Kemikontoret, att konsekvensen av den av motionärerna föreslagna bestämmelsen rätteligen skulle bliva, att liknande bestämmelser infördes i fråga om alla livsmedel, som serverades till allmänheten; en särskild »restauranglagstiftning», som t. ex. garanterade, att en rätt kallad »sjötunga» verkligen bestode av äkta sjötunga och icke av någon billigare fisksort.

58 §.

Utskottet.

I förevarande paragraf föreslås, att margarinost skall på angivet sätt märkas å ostens samtliga ytor. I de för närvarande gällande bestämmelserna om märkning av margarinost sägs — förutom att den skall rödfärgas — att osten skall märkas å de plana ytorna. Enligt uppgifter till utskottet skulle den föreslagna ändringen komma att medföra tekniska svårigheter. Utskottet får därför föreslå, att beträffande ost, som är försedd med plana ytor, märkning skall ske allenast å dessa ytor.

Liksom hitintills skall tillverkarens namn anbringas å osten. Allmänt känd förkortning av tillverkarens namn bör dock kunna få användas.

63 §.

1948 års livsmedelssakkunniga.

De sakkunniga föreslago, att i 100 §, som handlade om bakverk, skulle intagas bl. a. följande bestämmelser:

»Bröd eller bakverk, i vars benämning ordet smör ingår, får ej såsom ingrediens eller tillsats innehålla annat fettämne än mjölkfett.

Bröd eller bakverk, i vars benämning ordet grädde ingår, får ej såsom ingrediens eller tillsats innehålla fettemulsion.»

I sin motivering anförde de sakkunniga bl. a. följande:

Vad beträffar den i andra stycket givna bestämmelsen om att bröd eller bakverk, i vars benämning ordet smör ingår, ej får såsom ingrediens eller tillsats innehålla annat fettämne än mjölkfett, har mot motsvarande bestämmelse i det tidigare förslaget i de däröver avgivna yttrandena framställts vissa erinringar. Detsamma gäller bestämmelsen i tredje stycket, att bröd eller bakverk, i vars benämning ordet grädde ingår, ej får såsom ingrediens eller tillsats innehålla fettemulsion. Det är visserligen sant, att sedan lång tid tillbaka använts benämningar sådana som smörbakelse eller gräddtårta på varor, i vilka smör eller grädde ej ingått eller endast ingått vid sidan av margarin eller fettemulsion. I sådana fall måste benämningarna anses vilseledande. De i yttrandena förekommande uppgifterna om de svårigheter, som skulle uppkomma, därest ifrågavarande benämningar icke finge användas i dylika fall, synas överdrivna. Det finnes knappast något område inom livsmedelshandeln, där man i så stor utsträckning rör sig med fantasinamn, som på detta område. Det torde därför icke vålla stora svårigheter att förbehålla benämningar, i vilka smör ingår, för sådana bakverk, som icke innehålla annat fettämne än mjölkfett, eller att förbehålla benämningar, i vilka grädde ingår, för bakverk, som icke innehålla fettemulsion. Anmärkas bör, att i fråga om bakverk med gräddbenämning bestämmelsen i nu föreliggande förslag något uppmjukats i förhållande till det tidigare förslaget, i det att hinder icke ansetts böra föreligga att vid tillverkningen av gräddsemlor använda margarin. Uttrycket grädde syftar här närmast på fyllningen i bakverket, som bör vara äkta grädde.

Departementschefen.

Departementschefen tog bort ovannämnda bestämmelser i de sakkunnigas förslag samt anförde — i anslutning till bestämmelserna om spannmålsprodukter — bl. a. följande:

»Den gamla tvistefrågan om rätt att saluhålla vara under benämningen smörbakelse, fastän vid dess tillverkning använts margarin, blir emellertid icke löst därför att den särskilda bestämmelsen därom i 100 § sakkunnigförslaget borttagits. Närmast blir det här fråga om att tolka stadgandet i 35 § departementsförslaget. Då detta i denna del i sak överensstämmer med motsvarande stadgande i 1917 års förordning, anser jag mig icke böra göra något bestämt uttalande om hur detta tolkningsspörsmål bör lösas. Jag är emellertid närmast böjd för att anse, att saluhållande under beteckningen smörbakelse av ett bakverk, som ej innehåller smör, icke kan anses förbjudet enligt det angivna stadgandet.»

Motioner.

I likalydande *motionerna I: 340 och II: 448* anföres, att beteckningar, i vilka orden grädde eller smör ingå, böra få användas endast för sådana varor, vid vilkas tillverkning grädde eller smör använts, samt att varor, vid

vilkas tillverkning använts något slag av margarinvara, böra erhålla sådana beteckningar, att det tydligt framgår, att dylik vara ingår som ingrediens. Motionärerna hemställa därför, »att förbudet i mom. 1 av § 63 av den föreslagna livsmedelsstadgan även skall gälla för livsmedel, i vilka som ingrediens ingår margarinvara, samt att förbudet, i vad det avser dylika livsmedel, även skall gälla vid servering.»

Utskottet.

Utskottet delar motionärernas åsikt, att det skulle vara tillfredsställande, därest man kunde vara förvissad om att de bakverk, det här närmast är fråga om, alltid innehålla de ingredienser, som namnet anger. Hänsyn måste emellertid tagas till flera olika synpunkter. Sålunda har bl. a. framhållits, att bagerier och konditorier i stor utsträckning använda sig av bagerimargarin, som hade hög smältpunkt, till kavelfett, att margarin vore en nödvändig ingrediens för tillverkning av vissa bakverk såsom smörkringlor, smörrutor, smördegstårter etc., att det näppeligen torde förefinnas någon praktisk möjlighet att konstatera, om ett bakverk innehölle smör eller margarin, att ordet smör i sammansättningar såsom beteckningar för bakverk övergått från att ha varit en deklARATION av innehållet till ett angivande av viss typ av bakverk, att de vedertagna benämningarna å bakverk borde få användas i stället för fantasinamn som skapade ännu större förvirring på förevarande område än den, som redan rådde, o. s. v.

Utskottet har vid överbägande av detta spörsmål stannat för att — ehuru med viss tvekan — låta frågan förbliva ett tolkningsspörsmål och ansluter sig således till departementschefens ståndpunkt. Erinras må om att jämlikt de allmänna bestämmelserna fettemulsion ej får benämnas grädde. Uppljyningsvis vill utskottet därjämte tillägga, att i ett av högsta domstolen avgjort mål ansvar ådömts för det att semlor, fyllda med fettemulsion, sålts under beteckningen gräddsemilor.

Motionärernas förslag i övrigt skulle föra alltför långt, och utskottet kan ej tillstyrka detsamma.

64 §.

1948 års livsmedelssakkunniga.

De sakkunniga föreslogo en märkningsbestämmelse beträffande glass, vari såsom råvara inginge annat fett än mjölkfett. Detta syntes de sakkunniga höra angivas å förpackning, vari varan saluhölles, med orden »tillverkad av fettemulsion». Detta gällde även om glassen tillverkats av en blandning av riktigt mjölk eller grädde och annat fett.

Departementschefen.

»Den i 2 mom. livsmedelssakkunnigas förslag upptagna deklARATIONSSKYLDIGHETEN för glass, vari ingår annat fett än mjölkfett, finner jag kunna utgå.

Det är här icke fråga om en hygienisk föreskrift utan närmast om en rent ekonomisk sådan. Trots den utveckling, som förhållandena på ifrågavarande område undergått, måste det konstateras, att glass alltjämt inköpes icke på grund av den näring som finns i densamma utan mera som ett rent njutningsmedel. Det kan då ur allmän synpunkt knappast anses nödvändigt, att föreskriva särskild deklarationsskyldighet för den som saluhåller glass, vari ingår annat fett än mjölkfett såsom råvara. Jag vill därför förorda, att 2 mom. helt utgår.»

Motioner.

I likalydande *motionerna I: 350 och II: 466* framhålles, att departementschefen torde haft främst gatuförsäljning av glass i tankarna, men att glass numera i ganska beaktansvärd mängd i förpackat skick levererades till hushåll såsom deserträtt. Det vore därför befogat med bestämmelser om deklarationsskyldighet för glass i förpackat skick, och motionärerna föreslå, att i 63 § skall intagas ett tillägg av följande lydelse: »3 mom. Saluhålles i förpackat skick glass, vari ingår annat fett än mjölkfett såsom råvara, skall förpackningen vara märkt med orden 'Tillverkad av fett-emulsion'.»

Utskottet.

Utskottet instämmer med departementschefen därutinnan, att stora hygieniska krav böra ställas på glass. De i propositionen föreslagna bestämmelserna synas väl avvägda, och längre torde man icke böra gå för närvarande.

Tillräckliga skäl att tillstyrka den i *motionerna I: 350 och II: 466* föreslagna märkningsbestämmelsen har utskottet ej ansett föreligga. Det av motionärerna åberopade skälet, att deklarationsskyldigheten skulle bidra till att öka mjölkfettsförbrukningen under sommaren, finner utskottet icke bärande.

I anledning av framställningen från Svenska glasstillverkareförbundet får utskottet uttala, att bestämmelsen i 2 mom. — att annat fettämne än mjölkfett icke får användas såsom råvara vid tillverkning av gräddglass — ej torde utgöra hinder för att ägg, äggpulver, choklad e. d., som innehåller fett, tillsättes gräddglassen. Dessa ämnen få betraktas icke såsom råvaror utan såsom tillsatser i enlighet med den i 1 § intagna definitionen. Någon ändring i författningstexten för att tillgodose den framförda synpunkten är därför icke erforderlig.

Glasstillverkareförbundet har vidare uppgivit, att i den svenska marknaden f. n. icke finnes någon pastöriseringsapparat, som uppfyllde de fordringar, som från de mindre tillverkarnas sida kunde uppställas på en dylik. Om ifrågavarande bestämmelse om pastöriseringstvång trädde i kraft omedelbart, skulle följderna bli, att tillverkarna tvingades köpa icke ändamålsenliga och oskäligt dyra pastöriseringsapparater. Med ikraftträdandet

av bestämmelserna om pastöriseringstvång borde därför anstå till den 1 januari 1953. Utskottet finner den framförda synpunkten skäligen böra beaktas. På grund därav får utskottet — som nedan föreslår, att livsmedelsstadgan skall träda i kraft först den 1 juli 1952 — därutöver förorda, att särskilda övergångsbestämmelser innebärande anstånd till den 1 januari 1953 med ikraftträdandet av de i ifrågavarande paragraf givna föreskrifterna om pastörisering intagas i stadgan.

65 §.

Utskottet.

Utskottet får förorda en redaktionell ändring, innebärande att andra stycket i 1 mom. brytes ut och placeras som mom. 1 och numreringen av övriga moment jämkas därefter. Det synes mindre lämpligt, att intaga en definition, som avser hela stadgan, som ett slutstycke i ett visst moment.

66 §.

Departementschefen.

»I 66 § departementsförslaget ha upptagits bestämmelser om korv och charkuterivaror. Livsmedelssakkunnigas förslag har här högst avsevärt förenklats. Det gives blott vissa allmänna bestämmelser om maximihalten vatten och bindemedel i korv. Bindemedlen ha även begränsats till vissa ämnen, vilka angivits på samma sätt som i livsmedelssakkunnigas förslag. I sistnämnda hänseende har dock liksom i detta förslag införts en möjlighet till avvikelse från de givna bestämmelserna om bindemedel, under förutsättning att deklaration angående halten och arten av bindemedlet äger rum. Deklarationen anser jag, trots vad däremot anförts i remissyttrandena, kunna ske på anslag, som anbragts vid varan.»

Motioner.

I *motionen II: 651* föreslås följande ändring i 66 § 1 mom. fjärde stycket:

»Korv, som innehåller den saluhållna varan. Vad sålunda stadgats gäller dock icke vid servering, ej heller korvsort, som enligt sedvana innehåller större tillsats av gryn eller potatis än 4 gram per 100 gram av korvens vikt, beräknad på angivet sätt.»

Motionären framhåller, att stångkorvens bindemedel utgöres av gryn och att värmlandskorven har potatis såsom bindemedel, i båda fallen betydligt mer än 4 procent. Enligt den i propositionen föreslagna lydelsen skall i sådana fall anslag uppsättas angående bindemedlet, ehuru varornas sammansättning är fullt normal och helt i överensstämmelse med vad kunden väntar.

I likalydande *motionerna I: 350 och II: 466* påtalas, att 66 § 2 mom. andra stycket lämnar möjlighet att såsom köttfärs sälja malet hjärta eller andra

organ och inälvor ävensom att i köttfärs inmalad löst fett, vilket icke kan anses önskvärdt. Motionärerna föreslå därför att bestämmelsen om köttfärs skall givas följande lydelse:

»Köttfärs skall bestå av malen eller på annat sätt finfördelad skelettmuskulatur med eller utan tillhörande fettvävnad och får, där ej fråga är om köttfärs, som saluhålles såsom färdiglagad mat, icke vara tillsatt med annat ämne.»

Utskottet.

Bestämmelserna i förevarande paragraf skola träda i kraft först när kungörelsen den 29 januari 1943 med vissa bestämmelser angående tillverkning och försäljning av charkuterivaror, m. m., upphört att gälla. Såsom påtalats av jordbruksnämnden kunna vissa särskilda spörsmål uppkomma, då dessa kristidsbestämmelser upphävas. Utskottet förutsätter emellertid, att Kungl. Maj:t då vidtager de ändringar i stadgan, som kunna anses påkallade. I enlighet med vad utskottet ovan uttalat, böra sådana ändringar kunna göras utan riksdagens hörande.

Vad särskilt angår den i motionen II: 651 upptagna frågan angående korv, som av sedvana innehåller större tillsats av gryn och potatis än 4 %, anser utskottet fog finnas för att försöka tillgodose motionärens synpunkter. Övervägas bör om detta icke kan ske på så sätt, att den i paragrafen omförmälda myndigheten gives möjlighet att meddela vissa ytterligare undantag från bestämmelserna.

Såsom i motionerna I: 350 och II: 466 påtalats, medger den i 2 mom. andra stycket föreslagna bestämmelsen, jämförd med innehållet i 65 § andra stycket, att inälvor och löst fett m. m. får användas i köttfärs. Enligt den utformning, som motsvarande bestämmelser erhållit såväl i 1941 års förslag som i 1948 års livsmedelssakkunnigas förslag, vore det icke tillåtet, att till köttfärs sätta malda inälvor m. m. Utskottet delar de sakkunnigas och motionärernas uppfattning, att inälvor icke böra få inmalas i köttfärs. Färsen bör bestå av ren skelettmuskulatur med eller utan fett. Utskottet får därför med tillstyrkande av sistnämnda motioner, såvitt nu är i fråga, föreslå, att i 2 mom. intagas bestämmelser, som förhindra att inälvor m. m. inmalas i köttfärs.

77 §.

Departementschefen.

»Av vissa myndigheter har föreslagits, att i förevarande avsnitt även skulle införas särskilda kvalitetsbestämmelser beträffande must. Jag anser mig dock icke f. n. böra upptaga denna fråga, som icke behandlats i livsmedelssakkunnigas förslag och som torde tarva vidare utredning.

Bestämmelserna om sylt, marmelad, mos m. m. ha intagits i 79 § departementsförslaget. Även dessa motsvara i stort sett livsmedelssakkunnigas

förslag (110 §), dock att liksom i fråga om saft tillsatsbestämmelserna utelämnats. Det av institutet för folkhälsan påyrkade förbudet mot essenser i dessa varor finner jag visserligen ur vissa synpunkter motiverat, men jag vill dock icke gå så långt som att i stadgan införa förbud däremot. Möjligen kan frågan lösas så, att i samband med att viss essens godkännes för ändamålet, såsom villkor härför stipuleras, att tillvaron av essensen skall deklarerar.»

Motioner.

I *motionen II: 464* påpekas, att benämningen »frukt-, bär- och växtsorter» rätteligen bör utbytas mot benämningen »frukt-, bär- och växtslag».

I motionen föreslås vidare, att särskilda kvalitetsbestämmelser beträffande must skola införas och 77 § omarbetas med hänsyn därtill. Motionärerna anse, att kvalitetsbestämmelserna böra erhålla följande, av lantbruksstyrelsen föreslagna lydelse:

1 mom. Must, utvunnen av färska frukter och bär, får, där ej annat följer av 2 mom., utöver koldioxid (CO₂) icke innehålla vatten eller annan främmande tillsats.

Alkoholhalten i must får icke överstiga 0,7 gram per 100 gram färdig vara.

2 mom. Must, framställd av bär, må innehålla högst 15 gram socker per 100 gram färdig vara. I sådan must må ock halten av fruktsyra, beräknad som vinsyra, genom tillsats av vatten nedbringas till 1 gram per 100 gram färdig vara.

3 mom. Vid mustframställning får svavelsyrlighet (SO₂) användas för desinfektion av kärll och kork, försåvitt därigenom musten icke kommer att innehålla mer än högst 8 milligram svavelsyrlighet per 100 gram färdig vara.

I likalydande *motionerna I: 340 och II: 448* yrkas, »att, ifall essenser tillsatts saft, saftkoncentrat, sylt, marmelad, mos och gelé m. m., meddelande härom skall angivas på förpackningen».

I framställning från *Sveriges musteriförbund m. fl.* ha föreslagits kvalitetsbestämmelser angående must av följande lydelse:

»Med frukt- och bärmust (-juice) förstås den ojästa pressaften från färska, friska och mogna frukter och bär. Den färdiga produkten får ej innehålla någon tillsats av vatten, socker eller annat främmande ämne.

Dryck, innehållande minst 30 % fruktmust eller 20 % bärmust eller till respektive mängder utspädd mustkoncentrat, benämnes frukt- eller bärlimonad (-läskedryck).

Därest konserveringsmedel komma till användning vid framställning av frukt- eller bärmust skall detta särskilt anges på etiketten genom att orden 'Kem. konserverad' stå angivna före mustens benämning och i samma storlek som största förekommande text.»

Utskottet.

Under senare år har i vårt land frukt- och bärmust börjat framställas i allt större utsträckning, och man torde ha anledning förvänta, att konsumtionen av mustdrycker även framdeles kommer att öka. Utskottet finner mustdryckerna vara av sådan betydelse, att kvalitetsbestämmelser angående dylika drycker böra intagas i livsmedelsstadgan. Frågan har icke behandlats av livsmedelssakkunniga, och departementschefen har ansett att frågan tarvar ytterligare utredning. Såväl i motionen II: 464 som i framställningen från Musteriförbundet har förslag till kvalitetsbestämmelser framlagts. Utskottet anser sig dock icke kunna på föreliggande material taga ställning till bestämmelsernas detaljutformning. Att såsom i motionen II: 464 föreslås i ifrågavarande bestämmelser använda ordet »must» ensamt kan med hänsyn till benämningarna julmust m. m. icke komma i fråga. De i motionen föreslagna bestämmelserna förefalla vidare alltför detaljerade, och viss omredigering framstår såsom erforderlig. De framlagda förslagen torde emellertid kunna läggas till grund för arbetet med utformningen av de tilltänkta bestämmelserna. Då utskottet nedan förordar att med livsmedelsstadgans ikraftträdande skall anstå till den 1 juli 1952 ävensom med hänsyn till förevarande frågas begränsade omfång, torde det bli möjligt att utfärda de nu förordade bestämmelserna redan i samband med livsmedelsstadgans ikraftträdande, vilket utskottet skulle hälsa med tillfredsställelse. Utskottet får alltså föreslå, att kvalitetsbestämmelser angående frukt- och bärmust måtte — sedan den utredning verkställts, som kan finnas erforderlig — intagas i den föreslagna livsmedelsstadgan.

I motionen II: 464 har föreslagits en redaktionell ändring, som synes böra beaktas vid stadgans slutredigering.

Vad angår frågan om tillsats av essenser till saft, saftkoncentrat m. m. må till en början framhållas, att jämlikt 78 § 2 mom. saft eller saftkoncentrat icke får vara tillsatt med för varan i fråga främmande färg- eller smakämne. Här stadgas alltså redan förbud mot essenser. Att — såsom i motionerna I: 340 och II: 448 föreslås — införa bestämmelser om deklARATIONSSKYLDIGHET angående essenser i dessa varor kan alltså icke komma i fråga. Beträffande sylt, marmelad, mos m. m. blir det tillåtet att tillsätta essenser, och däremot ha motionärerna intet att erinra. De anse emellertid, att skyldighet bör föreligga, att å förpackningen angiva förekomsten av essens. Enligt utskottets mening föreligga ej tillräckliga skäl att i stadgan intaga bestämmelser om sådan deklARATIONSSKYLDIGHET. De i förevarande avsnitt av 8 kap. intagnå kvalitetsbestämmelserna få tills vidare anses tillräckliga. Genom dessa erhålles garanti för att varorna äro beredda av frukter, bär eller andra växtdelar och att de innehålla vissa närmare angivna minimikvantiteter sådana varor. Vidare kan, enligt vad som upplysts för utskottet, kvaliteten på de varor varom här är fråga höjas genom tillsats

av essenser, vilket ofta är nödvändigt för att varorna skola bli va omtyckta av allmänheten. Dylika förbättringar böra icke motverkas genom lagstiftning.

80 §.

Motioner.

I likalydande *motionerna I: 340 och II: 448* hemställes beträffande läskedrycker, att flaskorna av tillverkaren skola förses med etikett, varå angives huruvida drycken är tillverkad av frukt (bär) eller av essenser.

Jämväl i *motionen II: 464* påtalas behovet av märkningsföreskrifter beträffande läskedrycker. I sistnämnda motion har jämväl hemställts, att vad i 80 § stadgas om förpackning i tillämpliga delar skall gälla även läskedrycker.

Utskottet.

Den i motionerna upptagna frågan om märkningsbestämmelser för läskedrycker har sedan lång tid tillbaka varit föremål för delade meningar. I det av livsmedelslagstiftningssakkunniga år 1941 framlagda betänkandet har frågan utförligt diskuterats, men de sakkunniga ha — efter att ha redovisat bärande skäl — stannat för att icke föreslå några kvalitets- eller märkningsföreskrifter beträffande läskedrycker. Ej heller 1948 års sakkunniga ha funnit nödvändigt att införa några sådana föreskrifter, och departementschefen har ställt sig på samma ståndpunkt som de sakkunniga.

Enligt de upplysningar, som utskottet erhållit, har man inom läskedrycksindustrien i allt större utsträckning övergått till att bereda läskedrycker av smakämnen, vilka härleda sig ur frukter eller bär. Konsumtionen av de enklare essensdryckerna har sålunda minskat från 47,1 % år 1940 till 23,2 % år 1950 och konsumtionen av de högklassigare dryckerna av bär- och frukt-saft och därmed jämförliga drycker i motsvarande mån ökat. Under samma tid har tillverkningen av äppeldrycker ökat med drygt 300 %. Denna utveckling torde i stor utsträckning vara en följd av planmässiga åtgärder från vederbörande branschorganisationers sida. Anmärkas må i samband härmed, att läskedrycksfabrikanterna i regel icke tillverka de bär- och fruktsafter, extrakter och essenser, vilka användas som smakämne, varför det icke ansetts med billighet förenligt att pålägga dem ansvaret för den föreslagna märkningen.

De ifrågasatta bestämmelserna om läskedrycker skulle vidare sannolikt förutsätta jämväl vissa kvalitetsbestämmelser. Att utforma dylika bestämmelser skulle, enligt vad som uppgivits för utskottet, bli va ett mycket svåröst problem. Härtill kommer att det alltid torde bli va förenat med stora svårigheter och oproportionerligt arbete att analytiskt bestämma om essens ingår i en läskedryck.

Utskottet anser att utvecklingen på förevarande område tills vidare bör få fortgå utan ingripande med lagstiftningsåtgärder. Utskottet ansluter sig därför till de sakkunnigas och departementschefens uppfattning i denna fråga och avstyrker förty motionerna I: 340 och II: 448 samt II: 464. Utskottet kan dock icke underlåta att understryka önskvärdheten av att tillverkning och märkning av läskedrycker ske på sådant sätt, att konsumenterna i största utsträckning bibringas en riktig uppfattning om varornas sammansättning.

9 kap. Livsmedelskontrollen.

Departementschefen.

»I likhet med livsmedelssakkunniga anser jag att livsmedelskontrollen i stort sett liksom nu bör vara ansluten till den allmänna hälsovården, åtminstone lokalt, d. v. s. handhas av hälsovårdsnämnderna under överinseende av länsstyrelserna, varjämte även tjänsteläkare och tjänsteveterinärer böra medverka. Jag kan även instämma i de sakkunnigas uttalande rörande behovet av en centraliserad kontroll, då det gäller att utöva tillsyn över sammansättning och beskaffenhet hos livsmedel som tillverkas samt över efterlevnaden av de i livsmedelsstadgan meddelade märkningsföreskrifterna.

Självfallet kommer det, som bl. a. medicinalstyrelsen anmärkt, att i vissa avseenden bli svårt för hälsovårdsnämnderna att effektivt sköta den viktiga del av den lokala livsmedelskontrollen, som avser livsmedels sammansättning och beskaffenhet. Nämnderna kunna icke annat än i undantagsfall vara rustade för att på tillverkningsstadiet öva noggrann tillsyn ur kvalitetssynpunkt över framställningen av t. ex. sådana livsmedel, som säljas i slutna förpackningar. Tillsynen kommer därför i stället att få formen av en stickprovskontroll av den färdiga varan. Denna torde icke vara lika värdefull som en övervakning ur angivna synpunkt av råvarubehandling och förpackning. En dylik övervakning skulle emellertid sannolikt kräva en speciell organisation och möjligen även särskild lagstiftning. Frågan om en effektivisering av en del av livsmedelskontrollen i antydd riktning synes därför icke kunna lösas utan ytterligare utredning. Medicinalstyrelsen, som i sitt yttrande behandlat denna fråga, har också förordat att den skulle tagas upp till diskussion mellan representanter för livsmedelsindustrien och statsmakterna. I och för sig har jag sympatier för denna tanke. Med hänsyn till att utvecklingen på livsmedelsområdet synes gå mot en ordning, där en mycket stor del av varorna tillhandahållas fabriksförpackade, är det nämligen sannolikt att en effektiv kvalitetskontroll på tillverkningsstadiet så småningom kommer att bli nödvändig. Enligt nu gällande ordning sker emellertid kvalitetskontroll överhuvud i ganska liten utsträckning från myndigheternas sida. Redan den föreslagna

ordningen med stickprovskontroll av färdiga varor innebär ett framsteg. Erfarenheterna av denna kontroll synes därför böra avvaktas innan denna fråga tages upp till diskussion på sätt medicinalstyrelsen tänkt sig.»

Motionen I: 345.

I motionen riktas allmän kritik mot livsmedelskontrollen och dess utformning. Motionären säger bl. a.:

Kontrollen skall väsentligen handhavas av hälsovårdsnämnderna. Detta är en konsekvens av att stadgan inriktar sig på försäljningen, ej på produktionen av livsmedel. Det kan starkt ifrågasättas, huruvida en sådan lokal kontroll, med provtagningar o. s. v. å en mängd olika orter, innebär en praktisk anordning i förhållande till exempelvis fabriksmässigt tillverkade varor. Det bör också understrykas, att hälsovårdsnämnderna naturligt nog måste stå mycket främmande för den omfattande kontroll som ej betingas av hälsovårdssynpunkter.

Departementschefen synes också förutsätta, att kontrollen ej skall behöva bli alltför ingående; i varje fall framhåller han, att kontrollen över livsmedels sammansättning och beskaffenhet bör få formen av stickprovskontroll. Här synes anledning föreligga till den principiella erinringen, att det ej är lyckligt om stadgan antages under sådana förutsättningar. Lagstiftning, som icke kan med allvar handhavas, är under alla omständigheter betänklig. Men särskilt betänkligt är det att skapa en lagstiftning, som ger sig ut för att bereda den köpande allmänheten viss säkerhet, men icke på samma gång sörja för att den ordning man sålunda vill garantera verkligen blir genomförd. Det är egentligen uppenbart, att en sådan garanti ej kan skapas. Lagstiftningen är av den beskaffenhet, att icke ens den mest fulländade polisorganisation kan ernå den inblick i de enskildas leverne, handel och vandel, som den förutsätter. Men man måste åtminstone, om lagstiftningen genomföres, sörja för att vederbörande kontrollorgan få sådana resurser att de något så när kunna genomföra vad stadgan fordrar av dem, att de effektivt kunna ingripa med erforderliga förelägganden och förbud (§ 99) samt föreställningar (§ 101) och åtal m. m. Eljest invaggas allmänheten i en falsk känsla av säkerhet. Det är nödvändigt, att man noga gör klart för sig, vad en ordentligt genomförd kontrollverksamhet sålunda kräver av myndigheterna och de helt visst avsevärt ökade kostnader som därigenom åvälvas staten och kommunerna. Naturligt är att man tillika fullt ut sätter sig in i hur kännbar för medborgarna den tillsyn över det enskilda levernet blir som stadgan nödvändiggör.

Utskottet.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot de riktlinjer för livsmedelskontrollen, som föreslagits i propositionen. Vissa svagheter vidlåda visserligen den föreslagna kontrollen, men dessa torde för närvarande vara ofrånkomliga. Den i motionen I: 345 framförda allmänna kritiken mot livsmedelskontrollen förefaller utskottet överdriven.

Kontrollen måste i första hand åvila hälsovårdsnämnderna. Dessa erhålla därigenom vissa nya uppgifter, som till en början kunna förefalla främmande och medföra en del svårigheter. Svårigheter skulle främst kunna

förväntas inom de mindre hälsovårdsnämnderna på landsbygden. Kommunindelningsreformen kommer emellertid med all sannolikhet att medföra förbättrade förhållanden därvidlag. Vidare kommer såväl medicinsk som veterinär sakkunskap att i avsevärd utsträckning stå till hälsovårdsnämndernas förfogande.

Uppenbarligen skulle en effektiv kontroll av exempelvis fabriksstillverkade varor och förpackade varor förutsätta, att kontrollen utövades vid tillverkningen eller förpackningen. Detta skulle emellertid, såsom departementschefen framhållit, sannolikt kräva en speciell organisation och möjligen även särskild lagstiftning. Att redan nu från början genomföra en dylik kontrollverksamhet kan ej komma i fråga. Men utvecklingen inom livsmedelshandeln bl. a. till att i allt större utsträckning avse fabriksförpackade varor kommer sannolikt så småningom att påkalla effektivare kontrollåtgärder. Den stickprovskontroll, som nu avses skola äga rum, kan dock icke anses så betydelselös som göres gällande i ovannämnda motion. Även inom andra områden äro myndigheterna i stor utsträckning hänvisade till stickprovskontroll. Genom att endast sådan kontroll utövas kunna icke lagbestämmelserna anses ha förlorat sin betydelse.

89 §.

Departementschefen.

»Polisens medverkan enligt de sakkunnigas förslag gör inte polisen till någon lokal hälsovårdsmyndighet. Det har endast sagts, att varje polisman i viss utsträckning skulle biträda vid livsmedelskontrollen på sådant sätt, att han hölle ögonen öppna och inrapporterade till hälsovårdsnämnden de anmärkningsvärda förhållanden, som han iakttagit. Det synes mig uppenbart, att statspolisens medverkan erfordras i vissa fall, t. ex. i fråga om kontrollen över kringföringshandeln. Det kan även tänkas andra områden, där polisen kan göra för hälsovårdsnämnderna värdefulla iakttagelser och inrapportera missförhållanden till hälsovårdsnämnden. Däremot är det ingalunda meningen att polisen skall uppträda såsom hälsovårdstillsyningsmän. Den föreslagna kursen om fjorton dagar synes mig kunna tjäna som en instruktionskurs rörande dessa förhållanden, som skulle göra polisen mera skickad att utöva den mycket begränsade verksamhet, varom här är fråga.»

Motioner.

I likalydande *motionerna I: 352 och II: 463* påtalas, att polisens medverkan vid livsmedelskontrollen förefaller mindre tilltalande, helst som den för ändamålet föreslagna relativt korta utbildningstiden, liksom avsaknaden av praktik på området, kommer att avsevärt förringa värdet av en sådan medverkan.

Utskottet.

Redan enligt gällande hälsovårdsstadga åligger det polismyndighet att biträda vid tillsynen över ordningen med avseende å allmänna hälsovården samt att, då anledning till anmärkning förekommer, skyndsamt göra anmälan därom till vederbörande hälsovårdsnämnd ävensom att lämna nämnden erforderlig handräckning.

Utskottet anser lämpligt att ha kvar en bestämmelse, som ålägger polisen att ha sin uppmärksamhet riktad på ifrågavarande förhållanden. Det bör åligga polisen att, då missförhållanden iakttagas, anmäla förhållandet till hälsovårdsnämnderna. Avsikten är ju uppenbarligen icke att polisen därigenom skall göras till ett slags hälsovårdstillsyningsmän. Liksom hitintills kommer polisens verksamhet på förevarande område att bliva mycket begränsad.

91 §.

1948 års livsmedelssakkunniga.

De sakkunniga föreslago i 143 § 1 mom. en bestämmelse av följande lydelse:

Hälsovårdsnämnd äger rätt att undersöka sundhetsförhållandena vid slakteri, charkuterifabrik, ladugård, mejeri, bageri, bryggeri, läskedrycksfabrik eller annan lokal för framställning eller beredning av livsmedel, vilken är belägen utom kommunen och från vilken varor dit levereras. Om sådan undersökning skall innan undersökningen verkställas, underrättelse lämnas hälsovårdsnämnden i den kommun, där verksamheten bedrivs.

Departementschefen.

»Vad 1 mom. angår anser jag i likhet med ett flertal remissmyndigheter tillräckliga skäl icke föreligga för att låta en hälsovårdsnämnd på här av de sakkunniga föreslaget sätt ingripa på annan hälsovårdsnämnds verksamhetsområde. Det synes mig lämpligare att föreskriva, att om det misstänkes att anledning till anmärkning föreligger beträffande lokal, varom här är fråga, hälsovårdsnämnden i konsumtionsorten har att vända sig till hälsovårdsnämnden i den ort, där lokalen är belägen, och att denna hälsovårdsnämnd sedan skall vidtaga de åtgärder, som kunna föranledas av dylikt meddelande, samt giva hälsovårdsnämnden i konsumtionsorten del av vad som åtgjorts. Anser sistnämnda hälsovårdsnämnd att de vidtagna åtgärderna icke äro tillräckliga, kan nämnden vända sig till länsstyrelsen.»

Motioner.

I motionen II: 449 yrkas, att till 91 § skall fogas ett fjärde moment av följande lydelse: »Hälsovårdsnämnd må uppdraga åt av nämnden anställd veterinär att undersöka kreatursbesättning och sundhetsförhållanden i ladugård, från vilken mjölk saluföres inom det hälsovårdsområde, där nämnden verkar, även om ladugården är belägen inom annat hälsovårdsområde.»

I motionen II: 651 yrkas, att 2 mom. i 91 § skall erhålla följande lydelse: »Finnes grundad anledning till antagande, att livsmedel av visst slag och från viss plats kan orsaka utbredande av smittsam sjukdom inom hälsovårdsområdet, äger hälsovårdsnämnden meddela förbud mot att livsmedlet saluhålles inom samma område eller införes till detta.»

Utskottet.

Ur principiella synpunkter bör icke en hälsovårdsnämnd äga rätt att ingripa på en annan hälsovårdsnämnds område. För att göra avsteg från denna princip måste enligt utskottets mening föreligga mycket starka skäl. Principen kan visserligen anses uppluckrad genom bestämmelsen i 92 §, att nämnd äger taga prov inom annan nämnds område. Detta avser emellertid en speciell, bestämt angiven och mycket begränsad åtgärd. Annorlunda blir förhållandet om man, såsom i motionen II: 449 föreslås, skulle utsträcka en nämnds befogenhet inom annan nämnds område till att avse rätt att verkställa undersökning av sundhetsförhållandena i ladugård ävensom undersökning av kreatursbesättningarna. Därest man skulle tillåta dessa undersökningar kunde med fog också göras gällande, att man borde tillåta undersökning av sundhetsförhållandena i slakterier, mejerier och andra av de sakkunniga föreslagna lokaler. Man kan heller icke bortse från att en befogenhet att ingripa inom annan nämnds verksamhetsområde lätt kan skapa konflikter. Även om starka skäl tala för att just i det av motionären åberopade fallet giva hälsovårdsnämnd dylik befogenhet, vill dock utskottet icke tillstyrka, att bestämmelse därom intages i livsmedelsstadgan. Skulle en begränsad undersökning icke kunna ske i samband med provtagning, får nämnden använda sig av det i förevarande paragraf reglerade förfarings sättet. Utskottet vill i samband härmed erinra om att utskottet härovan förordat utredning om obligatorisk mjölk kontroll.

Enligt hälsovårdsstadgan äger hälsovårdsnämnd beträffande livsmedel, som avses i 2 mom. i förevarande paragraf, förbjuda dess införsel till staden och dess försäljning därstädes. Motionären framhåller, att genom den nuvarande bestämmelsen hälsovårdsnämnd får möjlighet att hindra bortskänkande av livsmedel, varom här är fråga, vilken möjlighet bör bibehållas. Utskottet anser motionärens synpunkt böra tillgodoses på så sätt, att förbud meddelas — förutom mot saluhållande — mot att livsmedel »överlämnas till annan för att användas till livsmedel».

96 §.

Motionen I: 346.

I motionen påtalas — i anslutning till ett yrkande om obligatorisk fabrikantmärkning — att det under alla förhållanden synes vara ett minimikrav att i livsmedelsstadgan föreskrives, att kodmärkning skall äga rum.

Utskottet.

Enligt ifrågavarande paragraf ålägges envar, som saluhåller livsmedel o. s. v., att uppgiva från vem han mottagit livsmedlet. Utskottet kan icke finna erforderligt eller ens lämpligt att i livsmedelsstadgan reglera, hur vederbörande säljare skall förfara för att kunna fullgöra denna upplysningsskyldighet. Andra metoder än kodmärkning kunna tänkas.

101 §.

Departementschefen.

»Förevarande paragraf innehåller endast en erinran om huru lämpligen bör förfaras vid upptäckt av förseelse mot livsmedelsstadgan. I sådant fall anses anmälan böra ske till vederbörande hälsovårdsnämnd, som i första hand bör söka åstadkomma rättelse med tjänliga föreställningar. Det förut-sattes, att nämnden, om rättelse ej kan vinnas på detta sätt, anmäler förseelsen hos vederbörande åklagare för eventuellt åtal. Att märka är, att förseelse mot livsmedelsstadgan enligt departementsförslaget lyder under allmänt åtal och alltså icke har karaktär av angivelsebrott såsom i livsmedels-sakkunnigas förslag. Institutet för folkhälsan har icke uttryckligen undan-tagits från anvisningen att underrätta hälsovårdsnämnden. Å andra sidan stadgar paragrafen icke direkt skyldighet härtill. Det torde icke böra möta något hinder för institutet, att om det under där bedrivna undersökningar upptäckes något missförhållande av allvarlig art, själv anmäla detta för polisen. Lämpligt torde här vara, särskilt om missförhållandet är av hygie-nisk betydelse, att hälsovårdsnämnden underrättas. Särskild författnings-föreskrift härom torde dock icke vara nödvändig. Är endast fråga om för-seelse mot föreskrift, som är av väsentligen ekonomisk art, kan nödvän-digheten att underrätta hälsovårdsnämnden ifrågasättas.»

Motioner.

I likalydande *motionerna I: 354 och II: 465* yrkas, att i ifrågavarande para-graf måtte intagas bestämmelse om att hälsovårdsnämnd skall under-rättas om alla de åtgärder, som andra myndigheter vidtagit och som beröra rörelse eller företag inom nämndens område.

Utskottet.

Oaktat brott mot livsmedelsstadgan enligt propositionens förslag skola lyda under allmänt åtal, anser utskottet det böra övervägas, om icke i före-varande paragraf bör intagas föreskrift om skyldighet för myndighet att underrätta hälsovårdsnämnden angående inom nämndens område begångna förseelser. Nämnderna ha att i första hand ansvara för hela livsmedels-kontrollen. Det synes då bliva av vikt för en nämnd att erhålla kännedom om de förseelser mot stadgan, som begåtts inom nämndens område. Näm-

den kan exempelvis ha annan uppfattning beträffande frågan, huruvida anmälan till åtal bör ske eller ej, och vidare kan måhända en förseelse av en viss säljare i framtiden påkalla särskild uppmärksamhet från nämndens sida.

Ytterligare föreskrifter om skyldighet att underrätta hälsovårdsnämnd anser utskottet ej erforderliga.

10 kap. Lokala föreskrifter.

102 §.

Departementschefen.

»Livsmedelsstadgans föreskrifter, vilka i princip skola gälla hela riket, äro med nödvändighet i stor utsträckning summariska och allmänt hållna. Berättigat behov finnes därför för hälsovårdsnämnderna, särskilt i städer och andra större samhällen, att genom lokala föreskrifter komplettera bestämmelserna i livsmedelsstadgan, allmänt eller med hänsyn till olika slag av verksamhet inom livsmedelsbranschen. Även om i princip skillnad i fråga om hygieniska krav icke bör föreligga mellan hälsovårdsområden av olika slag, kan det av ekonomiska skäl icke undvikas, att kraven i vissa hänseenden måste ställas lägre på landsbygden, medan de kunna skärpas i fråga om större samhällen. På grund härav kan det många gånger vara befogat, att inom vissa hälsovårdsområden utfärda bestämmelser, som äro strängare än i andra. Den strävan efter samordning och enhetlighet de lokala föreskrifterna emellan, varom jag förut talat, bör icke tolkas så, att jag anser kraven böra ställas lika inom alla slag av samhällen. Vad jag framför allt syftar på är sådana olikheter i detaljföreskrifter, som icke kunna sägas vara sakligt betingade.

Det torde vidare vara lämpligt att i fortsättningen liksom hittills möjlighet står öppen att i lokala föreskrifter ge bestämmelser om begränsning av de varuslag, som få saluhållas i vissa slag av livsmedelsbutiker samt i torghandeln och därmed jämförlik utomhushandel. Härvid bör enellertid bestämt betonas, att sådana begränsande föreskrifter måste vara betingade av starka hygieniska skäl och utfärdas endast i sådana fall, där en avvägning mellan dessa skäl och de olägenheter, som genom dylika bestämmelser kunna uppstå för konsumenterna, klart giver vid handen, att de hygieniska skälen måste anses böra övertyga. Lokala föreskrifter i förevarande riktning få alltså icke användas såsom täckmantel för någon form av konkurrensbegränsande åtgärder. De böra icke heller göras mera omfattande än som oundgängligen påkallas av hygieniska skäl. Anses t. ex. nödvändigt att en viss grupp livsmedel ej saluhålles tillsammans med vissa andra varor bör detta sålunda icke föranleda förbud mot att de olika varugrupperna försäljas och förvaras i butiks- och lagerrum i omedelbar förbindelse med varandra, om en sådan förbindelse innebär fördelar för konsumenterna eller för arbetet i butiken.»

Motioner.

I likalydande *motionerna I: 351 och II: 462* yrkas, »att bestämmelserna i 102 § fjärde stycket kompletteras med stadgande, att lokal föreskrift ej skall få innebära hinder att anordna livsmedelslokaler under markytan eller att saluhålla kött- eller fiskvaror jämte grönsaker och rotfrukter i oförpackat skick i en och samma lokal».

I *motionen I: 353* yrkas, »att bestämmelsen i § 102 punkt c beträffande de lokala hälsovårdsmyndigheternas rätt att utfärda föreskrifter angående begränsning av de varuslag, som få saluföras i vissa slag av livsmedelsbutiker, utgår».

I likalydande *motionerna I: 354 och II: 465* sägs, att i livsmedelsstadgan bör intagas en särskild bestämmelse om förbud att i lokala föreskrifter intaga bestämmelser, som helt förhindra gemensamhetshandel med kött- eller fiskvaror samt grönsaker.

Utskottet.

Lokala föreskrifter förekomma för närvarande i avsevärd utsträckning och med mycket skiftande innehåll. Mot dessa föreskrifter har anmärkts bl. a., att de förete alltför stora och icke befogade olikheter, vilka motverka vissa standardiseringssträvanden m. m., samt att de i en del fall gå längre än vad som kan anses motiverat ur sanitära synpunkter.

Även efter livsmedelsstadgans utfärdande kommer ovillkorligen behov att föreligga av kompletterande föreskrifter, och de olika förhållandena inom olika hälsovårdsområden motivera, att dylika föreskrifter utfärdas lokalt. För att försöka uppnå större enhetlighet i dessa föreskrifters innehåll föreslås i propositionen, att ämnesområdet för de lokala föreskrifterna skall begränsas, att en normallivsmedelsordning skall upprättas samt att länsvisa samarbetsråd skola kunna inrättas.

Enligt propositionen må lokal föreskrift angå beskaffenhet, inredning och utrustning av lokal m. m. Såsom utskottet framhållit i samband med behandlingen av 10 § bör något generellt förbud mot livsmedelslokaler, belägna under markytan, icke intagas i livsmedelsstadgan. Utskottet anser, att icke heller de lokala föreskrifterna böra innehålla något generellt förbud mot källarlokalerna. Det får bli beroende på den enskilda lokalens beskaffenhet, om den kan godkännas eller ej. Utskottet anser dock icke erforderligt att, såsom i *motionerna I: 351 och II: 462* hemställas, i livsmedelsstadgan intaga en särskild undantagsbestämmelse för källarlokalerna. Skulle mot förmodan ett lokalt generellt sådant förbud komma till stånd, måste enligt utskottets mening undantag göras för lokaler, som fylla skäliga hygieniska krav. Även under sådana förhållanden blir det således fråga om en prövning från fall till fall.

I anslutning till det nu anförda får utskottet understryka önskvärdheten

av att i de lokala föreskrifterna icke intagas särbestämmelser av byggnadsteknisk art, vilka innebära skärpning av motsvarande bestämmelser i normallivsmedelsordningen. För sådana avvikande bestämmelser böra fordras tungt vägande skäl. Genom enhetliga bestämmelser skulle önskvärd rationalisering kunna uppnås och byggnadskostnaderna möjligen kunna nedbringas.

Den föreslagna livsmedelsstadgan tillåter vidare, att lokala föreskrifter utfärdas angående begränsning av de varor, som få saluhållas i vissa slag av livsmedelslokaler eller utomhus å allmän saluplats eller eljest från stånd, bord eller dylikt.

I anledning av denna bestämmelse får utskottet framhålla följande synpunkter.

Under de senaste åren har på handelns och särskilt livsmedelshandelns område en mycket snabb utveckling ägt rum. Exempel härpå erbjuda självbetjäningsbutikerna och övergången till förpackade varor. Denna utveckling — som länder såväl producenten som konsumenten till godo — kan förväntas komma att fortgå i än snabbare takt, försåvitt icke myndigheterna genom föreskrifter av olika slag hämma utvecklingen. Sådan hämmande inverkan från myndigheternas sida måste såvitt möjligt undvikas. Rationaliseringen bör få fortgå. Särskilt angeläget är att försöka nedbringa de nuvarande distributionskostnaderna och undvika fördyrande branschuppdelning. För den enskilde konsumenten är det även i hög grad tillfredsställande, därest onödig uppdelning av varuslag å skilda butiker kan undvikas.

Med utgångspunkt från de anförda synpunkterna har utskottet varit betänkt på att förorda åtgärder, som i vidare mån än vad som föreslagits i propositionen skulle förhindra alltför långt gående lokala föreskrifter härvidlag. Såsom utskottet anført vid behandlingen av 11 §, anser utskottet dock icke, att all gemensamhetshandel i princip kan lämnas fri. Utskottet har icke heller funnit lämpligt att i livsmedelsstadgan införa särskilda bestämmelser angående gemensamhetshandeln med vissa slag av livsmedel. Uppenbarligen bör emellertid, såsom i ovannämnda motioner framhålles, exempelvis generellt förbud mot att kött och grönsaker försäljas i samma butik icke komma i fråga. Då utskottet stannat för att icke föreslå några ändringar i förevarande paragraf, räknar utskottet med att hälsovårdsnämnderna och de lokala myndigheterna skola visa förståelse för de ovan anförda synpunkterna. Avgörande vid utfärdandet av förbud mot gemensamhetshandel få vara endast tungt vägande hygieniska skäl. När generella förbud utfärdas, bör i bestämmelsen jämväl intagas ett stadgande, som ger hälsovårdsnämnderna möjlighet att i alla de fall, då de sanitära kraven kunna anses uppfyllda — exempelvis med hänsyn till moderna förvaringsmetoder, ventilationsanordningar, kyldiskar o. s. v. — medgiva undantag från förbudet.

Utskottet får därför såsom ett bestämt önskemål uttala, att förbud mot gemensamhetshandel icke — vare sig i normallivsmedelsordningen eller i

de lokala föreskrifterna — måtte göras mera omfattande än som oundgängligen kan anses påkallat av sanitära skäl samt att hälsovårdsnämnderna i de enskilda fallen måtte medgiva undantag från förbudet, så snart de sanitära kraven kunna anses uppfyllda. Skulle det visa sig, att även efter livsmedelsstadgans genomförande föreskrifter och förbud, som icke kunna anses tillräckligt motiverade, lägga hinder i vägen för utvecklingen, får enligt utskottets mening hela denna viktiga fråga upptagas till omprövning.

Med hänsyn till det nu anförda tillstyrker utskottet således, att förevarande paragraf erhåller den i propositionen föreslagna lydelsen.

104 §.

Departementschefen.

»I 104 § är vidare intagen bestämmelse om att förslag till lokal föreskrift, som innebär väsentlig avvikelse från motsvarande bestämmelse i normalordningen eller innehåller bestämmelse, som saknas i densamma, ej bör föreläggas till antagande utan att hälsovårdsnämnden inhämtat yttrande av länets samarbetsråd för livsmedelshygien. Denna bestämmelse tarvar en något utförligare motivering.

Livsmedelssakkunniga ha, såsom nyss nämnts, föreslagit, att i sådana fall som här avses yttrande skulle inhämtas från ett centralt organ, ett till statens institut för folkhälsan anslutet samarbetsråd för livsmedelshygien. Detta förslag har emellertid väckt opposition i en mängd remissyttranden. Jag är ense med livsmedelssakkunniga såtillvida, att näringslivets representanter böra få större garantier än som f. n. är fallet för att deras åsikter om upprättade förslag till lokala föreskrifter bliva framförda, innan förslaget förelägges till antagande. Emellertid kan jag icke tillstyrka, att denna uppgift anförtros ett centralt organ. Åtminstone om — såsom jag förutsätter — en allmän översyn av gällande lokala föreskrifter på ifrågasvarande område kommer till stånd, kan det nämligen befaras att utfärdandet av nya föreskrifter kommer att alltför mycket fördröjas genom en dylik central granskning. För att bibehålla grundtanken i förslaget men ändå undvika nämnda olägenhet vill jag förorda att möjlighet öppnas att i länen inrätta samarbetsråd av liknande karaktär som det centrala rådet och med motsvarande uppgifter. Dessa samarbetsråd skulle alltså verka för större enhetlighet inom länet mellan de lokala föreskrifterna på olika orter. Råden skulle vara så sammansatta, att näringslivets åsikter där skulle få konfronteras med den ståndpunkt i olika hänseenden, som de hygieniska myndigheterna intaga. Det torde kunna antagas att näringslivets representanter i ett dylikt lokalt samarbetsråd komma att stå i sådan kontakt med de centrala organisationerna på området, att även en önskvärd enhetlighet i hela riket i fråga om livsmedelsordningarnas utformning befrämjas genom samarbetsråden. Inrättande av dessa organ synes emellertid icke böra vara obligatoriskt. I Stockholms stad, där endast en hälsovårdsnämnd finnes, skulle sålunda ett sådant råd sannolikt icke ha någon större uppgift att

fylla. Måhända föreligger liknande förhållande i ett eller annat mindre län. I dylika fall böra emellertid vederbörande organisationer inom näringslivet på lämpligt sätt höras.

Beträffande samarbetsrådets sammansättning har jag tänkt mig, att de skulle bestå av förste provinsialläkaren och länsveterinären inom vederbörande län samt dessutom av lämpligt antal representanter för näringslivet, så att dess olika grenar få tillfälle att framföra sina synpunkter. Även konsumenterna böra givetvis vara representerade. Det torde få ankomma på varje länsstyrelse att i enlighet med de riktlinjer som nu angivits meddela närmare bestämmelser om sammansättningen av länets samarbetsråd, därest länsstyrelsen anser att sådant bör finnas. Med hänsyn till uppdragets karaktär bör någon gottgörelse av allmänna medel till ledamöterna i samarbetsråd i form av dagarvode, dagtraktamente eller reseersättning icke komma i fråga.»

Motioner.

I *motionen I: 353* yrkas, att ett centralt samarbetsråd för livsmedelshygieniska frågor skall inrättas.

I likalydande *motionerna I: 351 och II: 462* yrkas,

»1) att föreskrift meddelas i stadgan om att i varje län skall inrättas sådant samarbetsråd, som avses i 104 § andra stycket i förslaget, samt att bestämmelse gives om sammansättningen av sådant råd med stadgande, att detaljhandeln i rådet skall vara företrädd av minst två representanter och att grosshandeln, livsmedelsindustrien och restaurangnäringen skola vara företrädda av minst en representant var,

2) att bestämmelse meddelas därom, att ett råd med enahanda sammansättning som länens samarbetsråd skall inrättas jämväl för Stockholm med uppgift att avgiva sådana yttranden som avses i 104 § andra stycket såvitt angår lokala föreskrifter för staden.»

I likalydande *motionerna I: 354 och II: 465* föreslås, att länsvisa samarbetsråd alltid skola inrättas samt att i författningstexten intages en bestämmelse om att såväl den kooperativa och den enskilda handeln som konsumenterna skola i lika antal vara representerade i samarbetsråden.

Utskottet.

De sakkunniga hade föreslagit, att ett för hela riket gemensamt samarbetsråd skulle inrättas med uppgift att avgiva yttrande över förslag till lokala föreskrifter, som innebure väsentlig avvikelse från motsvarande bestämmelse i normallivsmedelsordningen eller som innehölle bestämmelse, som sagnades i densamma. Rådets främsta uppgift skulle således bliva att verka för så enhetliga lokala föreskrifter som möjligt. Samarbetsrådet

skulle ha endast rådgivande funktion. Därjämte skulle genom rådet näringslivets representanter beredas tillfälle att framföra sina synpunkter på frågan, om vad de lokala föreskrifterna borde innehålla. I propositionen föreslås i stället för centralt samarbetsråd, att dylika råd skola kunna inrättas i varje län. Inrättandet skulle emellertid icke vara obligatoriskt. Därest något samarbetsråd icke funnes inrättat, skulle yttrande inhämtas från sådana näringslivets organisationer inom länet, vilkas intressen berördes av föreskriften.

Även om tanken med samarbetsråd må synas god, anser utskottet icke tillräckligt bärande skäl föreligga för att inrätta dylika råd. Det bör fordras mycket starka skäl för att över huvud tillskapa nya administrativa organ. Uppenbara fördelar måste stå att vinna. Utskottet anser, att de synpunkter, som föranlett förslaget om samarbetsråd, skulle kunna tillgodoses i erforderlig utsträckning på följande sätt. Hälsovårdsnämnderna böra åläggas att i de fall, som avses i ifrågavarande paragraf, alltid inhämta yttrande från sådana näringslivets organisationer, vilkas intressen beröras av föreskriften. Lokala föreskrifter lära endast bliva aktuella i städer och större samhällen. Därest näringslivet saknar organisationer för hela länet, torde i stället de rent lokala organisationerna böra höras. Genom en bestämmelse med nu angivet innehåll skapas garanti för att näringslivets representanter alltid beredas tillfälle att framföra sina synpunkter. Såsom departementschefen framhållit, torde dessa representanter stå i sådan förbindelse med sina centrala organisationer, att därigenom önskvärd enhetlighet kommer att befrämjas. De lokala föreskrifterna skola, sedan de antagits av kommunens beslutande organ, fastställas av länsstyrelserna. Även därigenom gives möjlighet att befrämja enhetligheten. Anmärkas må vidare, att redan f. n. samarbete bedrivs dels mellan hälsovårdsnämnderna i rikets större städer och dels mellan övriga hälsovårdsnämnder i hälsovårdsförbund. Jämväl detta samarbete befrämjar den önskade enhetligheten. Slutligen må understrykas, att själva principen med normallivsmedelsordning i hög grad torde vara ägnad att tillgodose kravet på enhetliga bestämmelser.

På grund av det nu anförda får utskottet förorda, att i förevarande paragraf bestämmelsen om samarbetsråd måtte utgå, och att i paragrafen allenast måtte stadgas, att förslag till föreskrift ej må föreläggas till antagande utan att hälsovårdsnämnden inhämtat yttrande från sådana näringslivets organisationer inom länet eller inom kommunen, vilkas intressen beröras av föreskriften.

I anledning av framställningen från samarbetskommittén för byggnadsfrågor får utskottet uttala önskvärdheten av att vid utarbetandet av normallivsmedelsordningen samråd sker med bl. a. sakkunskapen på det byggnadstekniska området. Utskottet anser det vara av stor betydelse, att sakkunniga inom byggnadsområdet beredas tillfälle att framföra sina synpunkter på frågan om vilka bestämmelser om livsmedelslokaler m. m. som

normallivsmedelsordningen bör innehålla. Såsom utskottet ovan uttalat, måste man även på detta område söka uppnå så enhetliga bestämmelser som möjligt.

Slutligen får utskottet ifrågasätta, om icke första stycket i paragrafen bör överföras till övergångsbestämmelserna.

II kap. Ansvarsbestämmelser m. m.

108 §.

Departementschefen.

»Beträffande förverkandebestämmelserna anser jag mig icke böra förorda annan ändring än att förseelse mot märkningsbestämmelserna icke skall kunna medföra förverkandepåföljd. Att i författningstexten sätta ut, att förverkande skall inträda först vid försvårande omständigheter eller upprepad förseelse, anser jag däremot icke nödvändigt. Det har överlämnats till domstolens prövning, huruvida förverkande skall äga rum, och det torde icke vara att förvänta att domstolarna tillämpa förverkandepåföljd i oträngt mål.»

Motioner.

I likalydande *motionerna I: 354 och II: 465* framhålles såsom önskvärt, att i lagtexten utsäges, att förverkande skall inträda först vid försvårande omständigheter eller upprepade förseelser.

I *motionen I: 345* framhålles, *dels* att straffbuden i 108 och 109 §§ äro oklart utformade genom att de till största delen avse blott saluhållande av varor och att man först genom att beakta 2 § får klart för sig, att straffbuden jämväl gälla försäljning och servering, *dels* att det synes angeläget att skapa säkerhet för att den köpande allmänheten ej kommer att bli straffad för medverkan, *dels ock* att i stadgan borde närmare preciseras, i vilka lägen och i vilken omfattning förverkande bör förekomma.

Utskottet.

Utskottet kan icke dela motionärernas uppfattning, att i stadgan behöver närmare preciseras, när förverkandepåföljd skall inträda. Enligt den föreslagna lydelsen *äger* domstol förklara varuparti m. m. förverkat. Det överlämnas alltså åt domstolen att verkställa en skälighetsprövning. Någon risk för att domstolarna komma att tillämpa sådan påföljd vid förseelse av allenast ringa beskaffenhet torde icke föreligga.

Ej heller anser utskottet erforderligt, att i stadgan intaga någon särskild bestämmelse för att skydda den köpande allmänheten från att bli straffad för medverkan. Det lär knappast kunna komma i fråga att i sådana fall döma till ansvar för medverkan.

Såsom i motionen I: 346 påtalats, kan utformningen av straffbuden så till vida synas otillfredsställande, att därav icke direkt framgår, att de jämväl avse försäljning och servering av livsmedel. Den i andra paragrafen intagna definitionen avser emellertid hela stadgan, och någon omarbetning torde nu icke böra ske.

Utskottet får vidare ifrågasätta, huruvida icke punkt 6 i första momentet i 108 § bör överflyttas till 109 §. Avsikten med straffbestämmelsernas uppdelning på två paragrafer synes ha varit att utskilja de straff, som kunna förenas med förverkandepåföljd. Förseelse mot märkningsbestämmelserna skall icke kunna medföra sådan påföljd.

113 §.

Utskottet.

Förevarande paragraf bör omarbetas under hänsynstagande till innehållet i lagen den 20 april 1951 med vissa bestämmelser om böter och viten.

114 §.

Motioner.

I motionen I: 345 ifrågasättes, huruvida besvär skola få föras över beslut av centrala myndigheter i andra fall än dem som angivas i 114 §. Vidare anser motionären böra övervägas, huruvida icke samtliga besvär böra handläggas av regeringsrätten.

I likalydande motionerna I: 351 och II: 462 yrkas, »att föreskrifterna i 114 § tredje stycket ändras på sådant sätt, att hälsovårdsnämnd icke skall äga förordna om omedelbart ikraftträdande av beslut om åtgärd, som avser beskaffenhet, inredning eller utrustning av livsmedelslokal eller begränsning av de varor, som få saluhållas i vissa livsmedelslokaler, såvida ej åtgärdens uppskjutande medför avsevärda sanitära olägenheter.»

Utskottet.

Enligt vedertagen praxis lära besvär kunna föras över ifrågavarande myndigheters beslut, såvitt annat ej är stadgat. Att besvär rätt finnes framgår i en del fall uttryckligen av instruktionen för vederbörande myndighet, exempelvis av 46 § instruktionen för kommerskollegium. Viss tvekan kan måhända uppstå då, såsom i förevarande paragraf, särskilt anges, att besvär få föras över vissa beslut. Bestämmelsen härom avser emellertid endast beslut om prövning av tillsatser till livsmedel, och den torde få ses i samband med stadgandet, att över vissa sådana beslut klagan ej får föras. Bestämmelsen får således enligt utskottets mening icke tagas till intäkt för den ståndpunkten, att i andra, ej särskilt angivna fall klagan ej får föras.

Utskottet finner icke anledning att nu förordna någon ändring i fråga

om fördelningen av besvärsmålen mellan Kungl. Maj:t i statsrådet och regeringsrätten.

Redan den gällande hälsovårdsstadgan lämnar hälsovårdsnämnd och länsstyrelse möjlighet att förordna, att beslut omedelbart skall lända till efterrättelse. I den i propositionen föreslagna bestämmelsen härom har stadgats en viss begränsning i samband med verkställigheten. Utskottet anser ej lämpligt att införa några särskilda bestämmelser, som begränsa möjligheterna för hälsovårdsnämnderna att förordna, att beslut skall lända till efterrättelse utan hinder av besvär. Uppenbarligen måste emellertid fordras mycket starka skäl för ett dylikt förordnande. Därest, såsom i motionerna I: 351 och II: 462 göres gällande, missbruk förekommit, lär det med all sannolikhet få betraktas som ett undantagsfall. Möjlighet torde dessutom föreligga att omedelbart hos länsstyrelsen fullfölja talan mot beslutet under yrkande att vidare verkställighetsåtgärder måtte inhiberas.

12 kap. Övergångsbestämmelser.

Utskottet.

I propositionen föreslås, att livsmedelsstadgan skall träda i kraft den 1 januari 1952. Då riksdagen uppskjutit ärendet till innevarande höst-session, blir det icke möjligt att låta stadgan träda i kraft nämnda dag. Utskottet får därför förorda, att med ikraftträdandet måtte anstå till den 1 juli 1952. Till följd härav torde samtliga i förevarande kapitel angivna tidpunkter böra framflyttas sex månader.

Utskottet får i samband härmed erinra om att utskottet vid behandlingen av 64 § förordat särskild övergångsbestämmelse angående pastörisering av glass.

116 §.

Departementschefen.

»Vad bestämmelserna om livsmedelslokaler beträffar må i anledning av den kritik, som Sveriges fastighetsägareförbund riktat mot övergångsbestämmelserna i 162 § livsmedelssakkunnigas förslag, framhållas, att livsmedelsstadgans bestämmelser om livsmedelslokaler icke kunna sägas generellt innebära en skärpning av nu gällande bestämmelser. Avsikten är, såsom förut framhållits, att få till stånd en större samordning på ifrågasvarande område, men denna samordning avser icke att generellt höja de hygieniska kraven på livsmedelslokalerna. Det är icke anledning att antaga, att hälsovårdsnämnderna i oträngt mål komma att påfordra omprövning av livsmedelslokaler, till vars användning för visst ändamål vederbörande nämnd under de tidigare bestämmelsernas tillämpningstid givit tillstånd. Icke heller torde hälsovårdsnämnd, om icke särskilda skäl föreligga, framtvinga en prövning av en lokal, som hittills icke behövt godkännas, förrän

överlåtelse av rörelsen äger rum. För att emellertid i någon mån tillmötesgå fastighetsägareförbundets önskemål, har jag ansett i departementsförslaget böra uttryckligen angivas, att särskilda skäl skola föreligga, för att hälsovårdsnämnd skall kunna ingripa i fall, varom nu är fråga.»

Motioner.

I likalydande *motionerna I: 349 och II: 460* hemställas, att i författnings-texten måtte uttalas, att de särskilda skäl som kunna godtagas måste vara av sådan beskaffenhet att, om icke ändring kommer till stånd, följderna blir att väsentliga olägenheter ur hygienisk synpunkt uppenbarligen uppkomma. Därjämte föreslå motionärerna en övergångstid på tio år.

Utskottet.

De synpunkter, som ligga till grund för yrkandena i ovannämnda motioner, anser utskottet redan blivit skäligen beaktade i det föreliggande förslaget. Genom förevarande paragraf har övergången till de nya bestämmelserna avsevärt uppmjukats. De i paragrafen använda uttrycken »särskild anledning» och »särskilda skäl» torde tillräckligt tydligt angiva, i vilka fall hälsovårdsnämnd skall äga förordna, att omprövning av lokalslämplighet skall äga rum. Det finns icke anledning förmoda, att hälsovårdsnämnderna skola ingripa annat än just i sådana fall, då väsentliga olägenheter ur hygienisk synpunkt eljest uppkomma. Utskottet kan icke heller tillstyrka en särskild övergångstid på tio år. Framhållas må att, såsom departementschefen uttalat, livsmedelsstadgans bestämmelser icke kunna sägas generellt innebära en skärpning av nu gällande bestämmelser. Utskottet avstyrker förty motionerna I: 349 och II: 460.

117 §.

Motionen I: 346.

I motionen hemställas, att tillsatser till livsmedel, som redan vid livsmedelsstadgans ikraftträdande tillverkas och saluföras, efter anmälan från vederbörande fabrikant preliminärt godkännas.

Utskottet.

Utskottet kan icke finna erforderligt eller lämpligt att i livsmedelsstadgan intaga någon bestämmelse om att tillsatser, som redan tillverkas och saluföras, skola preliminärt godkännas.

Bestämmelserna om tillsatser torde komma att träda i kraft först den 1 januari 1953, och kommerskollegium lär få möjlighet att meddela beslut enligt 5 § redan fr. o. m. den 1 januari 1952. Vid utformningen av ifrågavarande övergångsbestämmelser har hänsyn tagits till den tid, som kan erfordras för kommerskollegium för att medhinna denna prövning. Därest kommerskollegium det oaktat icke skulle medhinna prövningen,

torde kollegium vara oförhindrat att utan särskilt stadgande därom fatta beslut om preliminärt godkännande. Utskottet avstyrker förty motionen I: 346 i denna del.

119 §.

Departementschefen.

»Jag vill icke förorda någon särskild övergångstid för märkningsbestämmelserna. Dessa böra i princip gälla alla förpackningar, i vilka livsmedel inlagts inom riket eller införts till riket efter den 1 januari 1952. För att göra övergången mjukare har jag dock här insatt en dispensbestämmelse, enligt vilken Kungl. Maj:t eller myndighet, som Kungl. Maj:t bestämmer, må under två år efter det stadgan i övrigt trätt i kraft meddela undantag från dessa märkningsbestämmelser samt därmed jämställda föreskrifter i 33—34 §§. Huruvida särskilda dispensbestämmelser även därefter böra finnas, torde få övervägas sedan någon erfarenhet vunnits om tillämpningen av de nya föreskrifterna.»

Motionen I: 346.

I motionen ifrågasättes, om icke dispens tiden borde utsträckas till den 1 januari 1956.

Utskottet.

Enligt propositionens förslag kan Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer intill den 1 januari 1954 medgiva undantag från vad som föreskrives i de i förevarande paragraf omförmälda stadgandena. I anledning av det förordade uppskovet med livsmedelsstadgans ikraftträdande torde den här angivna tidpunkten komma att ändras till den 1 juli 1954. Utskottet anser icke lämpligt att nu taga ställning till frågan, om dispens tiden behöver ytterligare utsträckas. Såsom departementschefen anført, torde frågan få övervägas sedan någon erfarenhet vunnits om tillämpningen av de nya föreskrifterna.

E. Hälsovårdsstadgan.*Utskottet.*

Mot de föreslagna ändringarna i hälsovårdsstadgan har utskottet ej funnit anledning till annan erinran än att, när 46 § i hälsovårdsstadgan föreslås upphävd, 48 § i samma stadga bör omarbetas och — under beaktande av innehållet i 10 § 1 mom. femte stycket livsmedelsstadgan — de övriga ändringar vidtagas i hälsovårdsstadgan, som med hänsyn därtill kunna anses påkallade.

Tidpunkten för den föreslagna förordningens ikraftträdande bör ändras till den 1 juli 1952.

F. Förordningen angående margarinvaror.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker den förenkling av margarinkontrollen, som föreslås i ifrågavarande förordning.

Mot utformningen av förordningen har utskottet icke funnit anledning till erinran. Önskvärt vore dock om i 4 § en redaktionell ändring kunde vidtagas, så att uttrycket »Ersättning för tillsyn av tullpersonal vid ompackning etc.» undvekes.

Förordningen bör träda i kraft först den 1 juli 1952.

G. Utskottets hemställan.

Under åberopande av vad utskottet ovan anfört får utskottet hemställa,

A. att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäla, att riksdagen icke funnit skäl att i anslutning till de vid propositionen nr 63 fogade förslagen till livsmedelsstadga, förordning om ändring i hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 (nr 566) samt förordning om införsel och utförsel av margarinvaror samt om kontroll över tillverkningen av dessa varor göra andra uttalanden än utskottet i förevarande utlåtande upptagit;

B. att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhölla om utredning av frågan om obligatorisk mjölkkontroll;

C. att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhölla, att Kungl. Maj:t ville låta undersöka möjligheterna att införa bestämmelser om obligatorisk läkarundersökning av vissa grupper av livsmedelsarbetare;

D. att motionerna

- 1) I: 345,
- 2) I: 346,
- 3) I: 350 och II: 466,
- 4) I: 351 och II: 462,
- 5) I: 352 och II: 463,
- 6) I: 353,
- 7) I: 354 och II: 465,
- 8) II: 449,
- 9) II: 464 samt
- 10) II: 651,

i den mån de icke blivit besvarade genom vad utskottet ovan anfört och hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

E. att motionerna

- 1) I: 340 och II: 448,
- 2) I: 349 och II: 460,
- 3) II: 461 samt
- 4) II: 650

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 29 november 1951.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Norman, Forslund, Hallagård, Sten, Sunne, Nils Elowsson, Isaksson och Bengtson;

från andra kammaren: herrar Jacobsson i Igelsbo, Hellbacken, fru Nordgren, herrar Ryberg, Lundberg, Andersson i Alfredshem, Huss och fröken Wetterström.

RESERVATION

av herr *Bengtson.*
